

FACULTAT DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ

ELABORACIÓ i PRÀCTICA D'UN PLA DE CIUTADANIA AL MUNICIPI DE SALT

Autor: NARCÍS BADOSA i SALA

Tutor: JORDI FEU i FELIU

Data: Setembre 2011

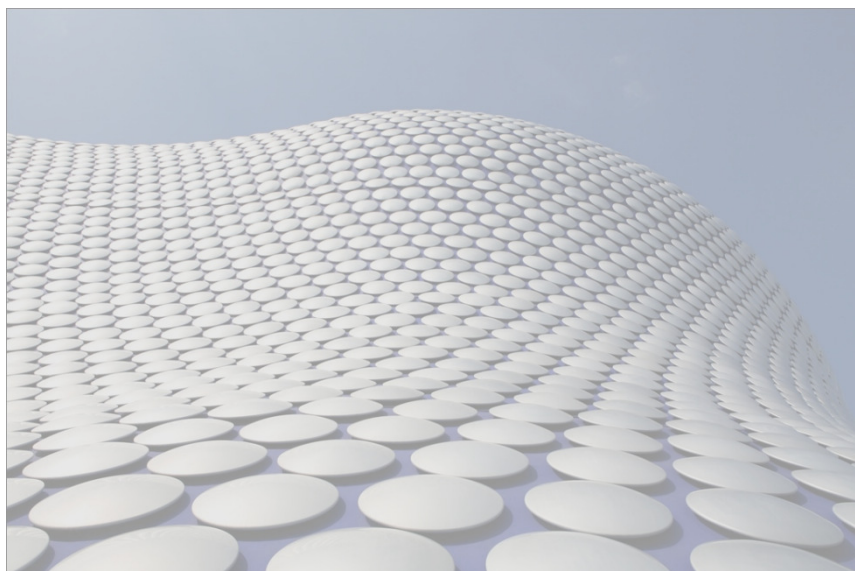
ESTUDIS DE PEDAGOGIA

ELABORACIÓ i PRÀCTICA D'UN PLA DE CIUTADANIA AL MUNICIPI DE SALT

Autor: NARCÍS BADOSA i SALA

Tutor: JORDI FEU i FELIU

Data: Setembre 2011

ESTUDIS DE PEDAGOGIA

SUMARI

---

1 INTRODUCCIÓ

1.1 JUSTIFICACIÓ	05
1.2 OBJECTIUS DEL TREBALL	08
1.3 ESTRUCTURA DEL TREBALL	09

2. EMMARCAMENT TEORIC I CONCEPTUAL

2.1 QUÈ ÈS UN PLA DE CIUTADANIA?	11
2.2 ACOSTAMENT CRÍTIC AL CONCEPTE DE CIUTADANIA	12
2.3 OBJECTIUS DEL PLA DE CIUTADANIA DE SALT	14
2.4 CONTEXT: HISTÒRIA-DIVERSITAT CULTURAL-ACTUALITAT	15
2.5 MARC CONCEPTUAL	
• Principis per no perdre's	53
• Conceptes bàsics per a l'acció	61

3. METODOLOGIA

3.1 FASES DEL PLA DE CIUTADANIA DE SALT (PCS)	
• Fase 1: Procés d'identificació	69
• Fase 2: Recull de la informació	70
• Fase3: Procés creatiu del PCS	76
• Fase 4: Executiva del PCS	77

4. ESTRATÈGIES i PROPOSTES	
4.1 EIXOS i ESTRATÈGIES	81
4.2 PROPOSTES A PARTIR DE CADA EIX	86
5. CONCLUSIONS i PROPOSTES	115
6. EL PAPER DEL PEDAGOG	125
7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	131
8. ANNEXOS	133
9. RESUM i DESCRIPTORS	137

1. INTRODUCCIÓ

1.1 JUSTIFICACIÓ

Esteu davant d'un treball que prové de la pràctica, en el sentit precís que té un camp experimental de praxi en el poble de Salt, amb un territori i una població concreta. Tanmateix ja us avanço que té una voluntat d'estudi teòric, per interpretar la realitat, la història i fer propostes sostenibles que sumin.

L'encàrrec de l'ajuntament de Salt, de fer un Pla de Ciutadania em dóna l'oportunitat de fer coincidir diferents perspectives del saber socioeducatiu i les vull transferir en aquest treball de practicum. La síntesi dels meus aprenentatges en els estudis de pedagogia, els debats profunds com a professional dels serveis socials i de la xarxa de centres cívics de l'ajuntament de Girona i la plenitud de les experiències compartides amb els ciutadans i ciutadanes, professionals dels diferents territoris on he treballat. Tot aquest coneixement, que esdevé un arbre híbrid quant a models, bancari, transformador i hermenèutic, es barregen i es complementen. Teoria i pràctica s'impregnen, a més, del fet de ser ciutadà de Salt. Un ciutadà que ha viscut moltes de les experiències vitals que destaca el Pla de Ciutadania; de l'empadronament a la convivència, viure al veïnat, lluny del centre influent, els compromisos amb l'associacionisme i la vida social, que s'han anat relligant amb el pas de la pròpia vida. I l'últim pas, un veí que ara s'ha vestit de tècnic, que rep un encàrrec professional de l'ajuntament de Salt per estudiar a fons la realitat i concretar-ne l'acció transformadora de la diversitat cultural.

Si faig aquesta nota inicial introspectiva, és per justificar fins al final la coherència amb els propòsits personals com a estudiant: vincular Universitat i realitat laboral. També, l'estima que tinc pel poble de Salt és motiu per portar el document al microscopi universitari. Crear-ne centre d'interès i observació, validar-ne els principis i la concreció pràctica.

Per què Salt necessita un Pla de Ciutadania? En primer lloc, pel canvi poblacional sobtat, ja que en menys d'una dècada (1999-2009) s'ha passat d'un 6% de població nouvinguda, a més del 40%. Tot un repte per a la convivència quotidiana, per una resposta de qualitat des dels serveis públics i per a la cohesió com a poble.

Determinants que es necessiten anys per consolidar en el desenvolupament com a societat, voluntat política i planificació estratègica.

El repte d'assumir la diversitat cultural, un dels efectes de la globalització. Persones que deixen els llocs d'origen per cercar millores de benestar i expectatives de vida. La globalització no té perquè anar associada a la pobresa, però a Salt la majoria de persones que realitzen el procés migratori ho fan sota els auspicis de millora. Hi ha molta pobresa en la immigració dels nous saltencs. Pobresa en un sentit ampli, econòmica, d'instrucció, relacional,...

El repte de l'atur, de l'amuntegament, de la densitat i la bombolla immobiliària, de la mobilitat, de la manca d'espais de participació..., del dèficit de polítiques que hi donin resposta i que provoca, al capdavant, fractura social. Esdevenint manifestacions i disturbis al carrer, amb fets greus. El Pla neix, doncs, d'una urgència, com moltes de les polítiques socials i educatives, del final d'un embut per evitar mals majors.

El repte és mirar lluny, a segones i terceres generacions, (tots catalans) crear estructura sòlida (econòmica, educativa, participativa,...), clima de confiança, expectatives, sentit de pertinença i projecció positiva del municipi.

El Pla de Ciutadania reflexiona sobre com viure la ciutadania en plenitud, crear estructures bàsiques que la facilitin. Facilitar la inclusió i la diversitat cultural. Trobar espais centrals entre l'etnocentrisme i el relativisme cultural, com crear espais inclusius dins la normalitat, cercar l'equilibri entre el bagatge cultural i la singularitat.

El Pla de Ciutadania de Salt, que ara analitzarem, per tant, neix amb un propòsit molt reflexiu i amb voluntat d'aplicabilitat. Sovint, arreu de Catalunya els trobareu sota la denominació d'immigració i civisme, d'immigració i convivència,... La primera aposta que fem és embolcallar-ho dins el concepte: ciutadania. Un lloc des d'on començar a refer-se de nou; el concepte emigrar és transitori, un concepte de pas i en cert sentit -si es cronifica i es va repetint- segregador i discriminatori.

Més enllà dels aspectes legals, que també haurien de ser transitoris i facilitadors, ens importa parlar de ciutadania, vingui d'on vingui. Ciutadania que sigui acollida en condicions, que vagi incorporant el sentit de pertinença a una nova comunitat sense

oblidar els orígens i que amb el temps creixi amb la voluntat de construir una nova societat, una ciutat amb un bon projecte ètic.

La proximitat local és una de les claus. És en els escenaris locals on un determinat fenomen global acaba esclatant, i són les administracions més properes al ciutadà les que poden cercar respostes als desafiaments contemporanis globals, que s'esdevenen en el món sencer. En aquest sentit el municipi de Salt, arran de la trajectòria que ha experimentat en aquests darrers anys l'impacte ha estat majúscul i necessita respostes urgents per encarar el futur.

Per tant, la gestió de la diversitat és avui un dels principals temes de les agendes polítiques i socials de la nostra societat, principalment respecte a com s'ha de dur a terme i a través de quines maneres podem assolir la cohesió de les nostres comunitats.

Vivim però una contradicció, mentre la vivència quotidiana amb els seus valors de ciutadania l'assumeix el municipi, les lleis i moltes de les decisions estructurals s'executen des del govern central o europeu. És a dir, té la necessitat i la responsabilitat, però no les competències, ni els recursos; tota una paradoxa.

És evident que davant el repte que suposa aquesta nova realitat, resulta clau disposar de documents estratègics que siguin capaços de donar respostes i al mateix temps construir noves expectatives que tinguin la virtut de dibuixar nous escenaris on tothom es trobi còmode. En aquest sentit el pla de Ciutadania de Salt, és un document que vol reunir aquesta doble qualitat. D'una banda és per ell mateix un document estratègic i de l'altra també és un document que intenta obrir un camí en la recerca de noves pràctiques i de noves accions que permetin donar resposta local a les noves realitats que s'han incorporat al municipi.

Aquest document vol aportar, en el seu desenvolupament, noves estratègies que permetin una gestió eficaç i qualitativa pels canvis que ha experimentat la seva comunitat. D'alguna manera l'administració ha de posar les condicions objectives perquè els ciutadans-es puguin disposar d'espais de trobada per poder interactuar, serveis oberts i expectatives, però també cal la voluntat dels ciutadans de voler-ho fer sense prejudicis i en condicions d'igualtat. Aquesta gestió ha de complir una condició complexa i alhora difícil, ha de ser satisfactòria per a totes les parts implicades, però sense l'esforç ètic del ciutadà serà molt complicat assolir l'objectiu de la convivència i la cohesió social.

En definitiva, amb el Pla de Ciutadania de Salt s'ha intentat donar acollida a totes les veus del municipi de Salt a partir d'un procés participatiu, tant com a plantejament teòric, com en les seves propostes. Que el PCS fos un procés de construcció en el qual tothom pogués aportar la seva experiència i el seu coneixement, per millorar-lo i per sentir-se'l seu.

El resultat és un gruix teòric que s'acompanya amb tot un seguit d'actuacions i propostes dirigides a millorar la convivència i la participació en el municipi de Salt. El Pla de ciutadania de Salt vol aportar una certa innovació, sempre flexible i dinàmica per tal de poder construir i reconstruir el pla constantment. Tal com li correspon a la societat saltenca actual, complexa i diversa.

1.2 OBJECTIUS DEL TREBALL

Objectius que hem proposo amb aquest treball.

1. Anàlisi i reflexió des la praxis, dels processos que viu la societat Saltenca actual a partir dels fluxos que determinen els reptes d'una comunitat amb un model de diversitat cultural.
2. Entendre la construcció de ciutadania a partir d'aquest model intercultural, basat en valors democràtics, recolzat amb un projecte ètic i transformador, que vol viure l'acomodació sense assimilació.
3. Ser propositiu, estudiar i dissenyar actuacions, que afavoreixin i promoguin el viure plenament la ciutadania en la societat saltenca immersa en la diversitat cultural.

1.3 ESTRUCTURA DEL TREBALL

En la descripció del que és l'estructura del treball em ve bé per situar un biaix que ha de fer front l'estudiant que afronta un tipus de treball sobre la pràctica. El títol no deixa dubtes -Elaboració i pràctica d'un Pla de Ciutadania al municipi de Salt-, és evident que hi ha un document previ, projecte, estudi, en aquest cas un pla de ciutadania, que emmarca l'acció; però l'objecte de l'estudi és el propi pla i el context on es desenvolupa, més que la transcripció del document en si. L'objecte és el pla, l'anàlisi i la reflexió a l'entorn del plantejament teòric, quines idees se'n desprenen, quin desplegament executa, si s'adapta a la realitat. No és un treball d'investigació acadèmic, sinó realitzar un constructe sobre la pròpia pràctica, l'objecte és l'anàlisi i la construcció d'un document sobre la praxi, que ha d'aprofitar l'exercici universitari per introduir-hi una visió crítica i validada del document. Aquest és l'objecte d'estudi, malgrat que a voltes es barreja l'objecte d'estudi amb l'objecte del document pràctic, ja que tenen el mateix tronc conceptual i propositiu. D'aquí que en algun moment poden haver-hi reiteracions en certs títols, però no en els continguts. Aquestes semblances vénen provocades per les coincidències entre les parts del treball de practicum i l'esquema del pla. (ex. Els objectius)

La justificació l'he dividida en dues parts, en la primera vull plasmar un propòsit com a estudiant, que tots els exercicis que anés presentant anessin dirigits a la reflexió sobre la pràctica o en la seva validació. En la segona part em pregunto per què Salt necessita un Pla de ciutadania? Quins són els reptes d'una societat que vol assumir la diversitat cultural?

Els objectius del treball com a estudiant, van encaminats a saber, si el constructe del treball està ben encaminat, si les propostes que hi afegeixo donen consistència a l'entramat conceptual. Aquestes són les meves preocupacions, ens els objectius.

He volgut incloure un capítol denominat –estructura del treball- per tal de justificar l'eix conceptual, el metodològic – de com es va elaborar i de com s'estructura, les propostes i avaluació.

En l'emmarcament teòric i conceptual, situo unívocament el plantejament crític des d'on parteix ser ciutadà-ana a Salt actualment. Segueixo amb els objectius del PCS, el desig de plenitud de ciutadania, la generació d'interacció social, com construir una

vila inclusiva, més enllà de la diversitat cultural. La creació de capital social, xarxes fortes de ciutadania; fomentades des dels espais i les dinàmiques participatives.

El context, que podia ser ampli i divers, el situo sobre els moviments migratoris, per entendre el present. Faig èmfasi en els apartats de mobilitat, atur i pobresa, educació, urbanisme i seguretat, cercant dades i reflexions sobre l'actualitat del poble de Salt i en relació amb el tema que m'ocupa, com es desenvolupa la ciutadania en les societats amb una forta implementació de la diversitat cultural.

En el marc conceptual, situo des d'una intencionalitat absoluta i crítica, els punts de referència que en menaran per la doctrina i per la praxi. Hi ha molta lectura i molt seleccionada, no tot s'hi val en els grans conceptes que orienten els diferents capítols. Al meu entendre l'acció ha d'estar recolzada en una reflexió teòrica profunda, a voltes serà analítica i a voltes empírica, però el punt de barreja ha de ser un magma reflex de la seva interacció. El pes de les disciplines universitàries i del treball comunitari dels darrers anys han facilitat la recerca i la redacció.

La metodologia està basada en com s'ha elaborat el document del Pla de Ciutadania de Salt, un procés participatiu i plural de mig any, a través de taules i tallers participatius, que han facilitat un esperit comunitari i moltes de les propostes finals.

En aquest capítol explico el procés, les diferents tècniques i metodologies.

També hi consta el seguiment que es realitza del PCS des de la Taula de Ciutadania, òrgan participatiu format pel partits de govern i entitats de diferents tipologies, una plataforma democràtica molt valenta i poc usual en el municipalisme actual.

En l'apartat del cos del treball situo les 4 estratègies i les 170 propostes concretes. Les estratègies vénen precedides d'un esquema, un rombe que emmarca els eixos. El primer, del respecte per la individualitat al compromís comunitari, el segon, del foment de l'autonomia a fer créixer la consciència social. Aquest és el marc, des d'on han de situar-se els vèrtex de les estratègies: l'espai comunitari quotidià, la participació en el projecte de vila, la vila educadora i l'expressió cultural.

En les conclusions, he procurat centrar-me en les necessitats de Salt respecte a les dimensions ciutadania i diversitat cultural, com s'executen les polítiques i quines haurien de ser les prioritats

Per últim, m'he esmerçat per situar el paper del pedagog en l'entramat del pla. A mesura que les societats es fan més complexes, augmenta la necessitat d'una educació més arrelada a elles; Salt necessita aquesta dosi d'educació al llarg de la vida, que li generi múltiples oportunitats i que li enforteixi les arrels democràtiques.

La revisió del paper del pedagog en una societat postmoderna, quins són els seus nous rols. També, com encaixen les estratègies del PCS des d'una visió pedagògica; fer un repàs per les noves competències curriculars en ciutadania i situar les funcions que proposa el Col·legi professional, COPEC, dins el PCS.

2. EMMARCAMENT TEÒRIC I CONCEPTUAL

2.1 QUÈ ÉS UN PLA DE CIUTADANIA

És un instrument estratègic per planificar a llarg termini, a partir d'una metodologia definida: estudi - anàlisi dels escenaris de partida principals consensuats, disseny i objectius d'un model inicial conjunt, amb propostes d'accions transformadores i creatives i amb l'establiment d'un procés avaluatiu continuat i estratègic.

Planificar conjuntament vol dir que els diferents actors, entitats i associacions, agents socials i ajuntament (polítics i tècnics) estaran implicats des del principi en el Pla.

El Pla tindrà una duració concreta, amb un inici i un final, tot i que es poden marcar diferents fases per anar -lo consolidant en el temps (avaluació contínua).

El Pla incorporarà diferents aspectes estratègics de ciutadania, com ara la convivència, l'educació, la cultura i la participació. La seva actuació es desenvoluparà en tot el territori i per a tota la població. És un pla integral i sistèmic, això vol dir que, més que dividir, es basarà en un treball que integri els diferents apartats relacionals, educatius, interculturals i de governança. Cercarà l'equilibri des de la proximitat, però també des del diagnòstic estratègic; des de diferents punts de vista i amb els seus matisos.

En definitiva, el Pla de ciutadania ha de recollir els grans reptes des del punt de vista de la cohesió social i la interculturalitat, redefinir i reafirmar quina ha de ser la

seva missió; recollir i articular les propostes per transformar el poble de Salt en una societat basada en la diversitat, una comunitat amb un futur ple d'oportunitats.

2.2 ACOSTAMENT CRÍTIC AL CONCEPTE DE CIUTADANIA EN EL SEGLE XXI

Els termes *polis*, *civis*, *urbs*, etc. han generat gran quantitat de línies de pensament en la invocació de la ciutat com a concepte universal i ideal de sociabilitat. La polis, com a lloc on practicar la urbanitat. El civisme, el *modus vivendi* de la ciutat, confereix al seu habitant l' estatus de ciutadania.

Els ciutadans i ciutadanes han de fer seu el sentiment de pertinença a una comunitat, han d'incorporar els límits del seu comportament cívic, com exerciran els drets i els deures, si participaran en la construcció i el desenvolupament social i cultural del seu entorn, han de fer-se seu l' estatus de ciutadania.

El concepte de ciutadania es pot fonamentar a partir de dos grans àmbits:

- La ciutadania com a estatus legal
- La ciutadania com a pràctica o activitat èticament desitjable

El primer supòsit, que es basa en aspectes més legals, cal que es fonamenti en la residència de fet, que prevegi aquesta perspectiva inclusiva de la ciutadania, atès que, si un dels principals objectius del Pla és incorporar els nous residents a partir del reconeixement de l'immigrant com a ciutadà, cal desvincular la ciutadania de la nacionalitat d'origen. Per tant, doncs, igualtat de drets i deures de tots els residents de la comunitat saltenca. En aquest apartat cal subratllar l'existència d'una desigualtat jurídica objectiva en funció de la nacionalitat de la població. Aleshores la igualtat és un objectiu ideal i no una realitat assolida. El concepte de ciutadania és ara mateix un marc conceptual ideal, en el qual s'ha de seguir treballant.

També cal destacar la circumstància que sobre el fet de la desigualtat jurídica les administracions locals no disposen de competències per intentar millorar aquesta situació. Tanmateix en els àmbits que l'Ajuntament gestiona directament sí que es poden promoure polítiques que fomentin la igualtat d'oportunitats i el compliment d'obligacions per part de tota la ciutadania.

Un segon gran àmbit de viure la ciutadania esdevé la ciutadania com a pràctica o activitat èticament desitjable. Concepción Naval (2000) realitza la síntesi dels trets que identifiquen la ciutadania democràtica segons la identitat que confereix, les virtuts requerides, el compromís polític que implica i els requisits socials; és a dir, la identificació i protecció envers una comunitat territorial i humana acollidora; els drets i deures que com a ciutadans hem de practicar i, en darrer terme, el compromís que tenim envers aquesta comunitat propera, el compromís ètic, de transformació, de solidaritat, de desenvolupament humà.

Una altra autora unifica i amplia aquestes dimensions, legal i pràctica; Adela Cortina ens proposa dues visions i obre horitzons al concepte de ciutadania:

- La ciutadania considerada des d'un punt de vista cosmopolita. Va més enllà de la concepció pròpia de l' estat – nació i supera els obstacles del compromís amb la comunitat política.
- La ciutadania intercultural, que intenta anar més enllà del multiculturalisme, tot proposant la interculturalitat entesa com la no assimilació de la cultura dominant, com a convivència en la diferència, com a dret de triar la identitat cultural i com a comprensió de l'altre.

Si mirem a fons la vivència de ciutadania, ens trobem amb dos posicionaments clars: el comunitarisme, que es mostra partidari d'una educació política per a la participació (democràcia participativa o directa), i el liberalisme, que opta per una democràcia mínima (democràcia representativa o liberal).

Així, l' estatus de ciutadà avui demana una actitud dinàmica, d' aclariment constant d'aquest estatus mitjançant l'exercici de la ciutadania, tot compartint uns valors que possibiliten la convivència i refermen un indispensable sentiment d'identitat col·lectiva.

Complementàriament als valors de la convivència i participació en els seus diferents graus, es descobreix un valor que hem de considerar substancial també en la definició de la ciutadania, i fonamental en el seu aprenentatge. Ens referim al diàleg. El diàleg és comunicació, és contrast de parers diferents, és la via per arribar a acords, és mitjà de reivindicació i de reconeixement. La paraula i el diàleg que s'estableix mitjançant la paraula estan en la base de la possibilitat fundacional de la democràcia.

El ciutadà ha de ser sempre un ciutadà crític. La societat democràtica no ignora pas els conflictes i les rivalitats; més encara, reconeix que en formen part, que en són inherents i s'esforça per gestionar-los de conformitat amb les regles comunes.

La història mostra que la ciutadania s'ha obtingut gràcies a les lluites socials. No és donada, ni és adquirida mai de manera definitiva, està condemnada a ser reinterpretada i a evolucionar. Vivim en temps accelerats, el contingut i les formes canvien i canviaran necessàriament amb l'evolució de la vida social. La ciutadania ha de ser flexible i dinàmica, però amb els valors essencials de democràcia ben arrelats.

La ciutat educadora pot col·laborar en la construcció individual i col·lectiva de la ciutadania, a fer ciutadans/es, autònoms i solidaris. La ciutat educadora pot compaginar la diferència amb la igualtat mitjançant la promoció del civisme de manera continuada i dinàmica.

Una ciutadania només basada en el territori, en les lleis o en les institucions pot mostrar-se igualment dèbil; cal enfortir-la des de l'espai públic divers, des dels vincles de veïnatge; construir-la amb relacions de confiança i estimar-la per fer-la créixer en compromís.

2.3 OBJECTIUS DEL PLA DE CIUTADANIA DE SALT

- 1. Promoure condicions que contribueixin a viure en plenitud la ciutadania.**
- 2. Generar processos d'interacció social i identificació col·lectiva envers la convivència en la diversitat cultural.**
- 3. Contribuir a la creació de vies d'accés i recursos generadors d'autonomia per fer de Salt una vila inclusiva.**
- 4. Potenciar xarxes ciutadanes com a desenvolupament del capital social.**
- 5. Fomentar espais i dinàmiques participatives que promoguin la sensibilització i la coresponsabilitat envers la construcció comunitària saltenca.**

2.4 EL CONTEXT: història – diversitat cultural - actualitat

El municipi de Salt –amb una superfície de 6,6 (km²) - limita per l'est amb Girona; per l'oest amb Montfullà i Bescanó; pel nord amb Sant Gregori i Taialà, i pel sud amb Vilablareix i Fornells de la Selva. Només la meitat del territori és urbà, l'altra meitat pertany a l'àrea forestal de les hortes i Deveses de Salt, un espai natural protegit. Això li representa amb els 31.724 habitants actuals, esser dels pobles catalans amb més densitat per Km² (4.928 hab/km²).

Tot a la riba del riu Ter, que té una importància cabdal en la història i desenvolupament del municipi, juntament amb la Sèquia Monar.

Salt, és un municipi situat al sud de Girona, la capital de província. La seva relació veïnal estarà marcada per una relació de certa dependència i servilisme. Arribant a un punt àlgid d'aquest relació, quan el 1968 Salt fou annexionat a Girona, fins que mitjançant un decret de segregació dictat per la Generalitat el 3 de març de 1983, Salt va recobrar la seva independència.

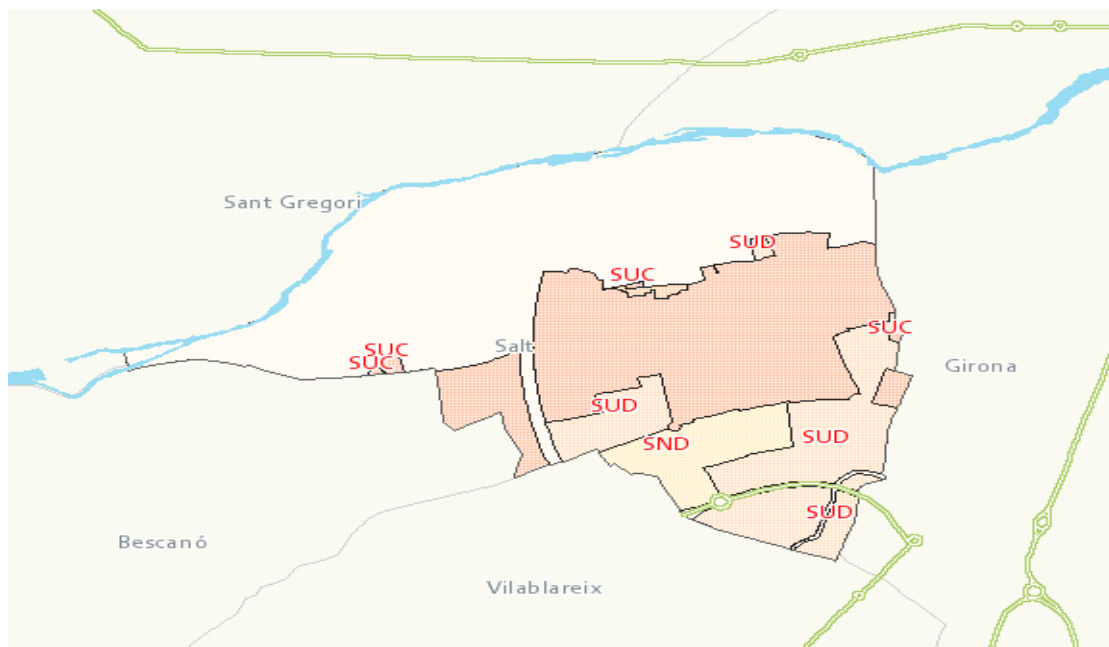
Urbanísticament, a Salt predominen els edificis d'habitatges juntament amb cases baixes i unifamiliars. Existeix una variada juxtaposició d'habitatges de promoció privada i protecció oficial. A el “barri vell” els habitatges daten des de principis de segle fins a l'actualitat. La immigració dels anys 1960 a 1970 marca la projecció arquitectònica del moment al barri centre; on destaquen edificis de pisos i molt condensat. Entre els anys 90 i 2000 s'han habilitat nous habitatges a la zona de Plaça Catalunya i darrerament al barri La Maçana, la nova eixampla.

En els propers dos anys està pensat, iniciar-se un procés de reestructuració urbana, el ARU (Àrea de Rehabilitació Urbana), que vol comportar l'enderrocament de 600 habitatges en el Barri Centre, per tal d'esponjar la zona i dotar-la de més espai social i equipaments. Aquest és un projecte pendent d'execució per finançament, de llarga disputa política i veïnal, actualment (maig 2011) en període de replantejament, quan a disseny i implementació.

Mapa de Salt per zones i límits

(font: ajuntament de Salt, 2011)

Amb la col·laboració de: **nexus geografics**

Breus anotacions sobre la història de Salt i els seus processos migratoris

En aquest apartat m'interessa fer un breu repàs històric dels processos migratoris que ha viscut Salt, amb la finalitat d'observar fonamentalment com es van produir i la manera com aquesta població migrant es va assentar a la població.

Aquests fluxos socials i els relleus consegüents de la composició sociocultural d'un país es produeixen lligats als grans esdeveniments socioeconòmics i polítics i aquests influeixen de manera rellevant en les decisions i accions del mateix país i d'arreu del món.

El primer moviment migratori. 1846-1900

Un primer moviment migratori es produeix a Salt a mitjans del 1800, quan la seva població va passar en quaranta anys (1846-1888) de 324 habitants, tots pagesos, a 874 habitants aproximadament al 1888. Aquest moviment era determinat per la necessitat de mà d'obra per a les tres fàbriques tèxtils que es van instal·lar al municipi aprofitant els recursos hidràulics que ofería la sèquia Monar. De manera que d'aquests 874 habitants, uns 550 eren treballadors de les fàbriques.

Aquesta mà d'obra nouvinguda estava composta per persones de totes les edats i d'ambdós sexes, ja que hem de tenir present que a l'època era normal que els nens i les nenes a partir de set anys ja treballessin a plena jornada, i procedia no sols de tota la comarca, sinó també de les comarques veïnes, en especial del Pla de l'Estany, d'on era originari el fundador de la primera fàbrica.

En un inici, totes aquestes persones treballadores estaven instal·lades en barracons dins de les mateixes naus, però no es va trigar gaire (1856) a iniciar un procés d'edificació a l'entorn dels llocs de treball, que va rebre el nom de **veïnat de Salt**.

El nou veïnat de Salt estava allunyat del nucli històric de Salt, que se situava al voltant de l'església, i es configurava com una nova xarxa social amb identitat pròpia i diferenciada culturalment i econòmicament dels Saltencs de tota la vida.

Aquest canvi urbanístic i el gran creixement demogràfic van transformar alhora l'estructura professional i econòmica del municipi, així com les relacions socials que s'establiren entre els dos nuclis de població. Si bé al 1846 la població era, com hem dit abans, d'uns 324 habitants dedicats fonamentalment a l'agricultura, al 1900 la vila ja tenia 2.280 habitants majoritàriament obrers i comerciants.

Podem dir, doncs, que aquest va ser el primer moviment migratori de Salt, i el que li va conferir el primer repte d'aprenentatge en l'acollida de nous Saltencs, i malgrat que la migració procedia de terres veïnes, no va estar exempt de dificultats i jocs d'encaixos entre diferents maneres d'entendre el món, mogut un cop més per l'economia transformadora de les realitats socials, urbanístiques, de serveis, i en definitiva de les relacions socials en què es veuen confrontades les formes més conservadores i tradicionals dels propietaris rurals i la pagesia amb les noves formes de pensament de la classe obrera.

El segon moviment migratori. 1960-1980

El segon moviment migratori al qual ha hagut de fer front el municipi, i que encara és latent en la memòria dels Saltencs-ques, és el que s'inicia aproximadament des dels anys seixanta fins als vuitanta, amb l'arribada massiva d'obers vinguets fonamentalment d'Andalusia i Extremadura. La població de Salt es va incrementar de 7.077 habitants l'any 1960 a 11.470 l'any 1970, i va arribar als 19.893 l'any 1980. De nou, aquest moviment immigratori té relació amb el desenvolupament industrial de la vila i la seva proximitat a Girona.

El creixement urbanístic que va acompanyar necessàriament aquest augment demogràfic no sols no va disposar de criteris de trama urbana sostenibles, sinó que les lleis del mercat immobiliari i la gran especulació del sòl va donar pas a una estructura urbana atapeïda, exempta de serveis i de vegades amb mancances d'habitabilitat greus. Aquesta llei del mercat immobiliari, en consonància amb les forces polítiques de l'època i la marcada estratificació social, va comportar el desenvolupament d'un model urbanístic, generalitzat als territoris espanyol i català, caracteritzat per la construcció de barris dormitori per a les noves classes treballadores. Salt és, en aquest context, el barri dormitori de la Girona d'aquesta època.

Aquest nou procés immigratori coincideix en el temps amb la necessitat de Girona de comptabilitzar més habitants amb l'objectiu de construir «La gran Girona». Però aquesta «gran Girona» es trobava, per un costat, amb el problema de la saturació urbana del seu municipi, que no permetia concentrar més gent, i de l'altra, amb les mateixes limitacions del seu terme municipal. La capital gironina va optar, com a alternativa, per l'annexió dels municipis de Salt i de Sarrià de Ter. Un procés que s'inicia al 1963 i que es concreta, malgrat molts anys de protestes dels Saltencs, mitjançant la Sentència del Tribunal Suprem de 12 de març de 1974 favorable al Decret d'annexió. Comença a partir d'aquesta data un nou repte per als Saltencs: aconseguir la segregació del municipi de Girona, fita que s'assoleix el 3 de març de 1983, ja en plena etapa democràtica, amb el Dictamen favorable a la segregació, que apareix publicat al *DOCG* 72 de 9 de març del mateix any.

Però el mal ja està fet. Els anys d'annexió passen una factura elevada al municipi de Salt, ja que deixen un poble amb problemes estructurals greus, sense infraestructures ni serveis propis, amb una indústria que pateix la crisi dels vuitanta, amb una saturació urbanística i poblacional greus, i amb una fragilitat social important, si bé la recuperació de la independència municipal, considerada com un dret històric, genera una certa cohesió, i un desenvolupament notable de l'associacionisme, atès que es lluita contra un front comú i amb un objectiu compartit.

A partir d'aquell any, el primer alcalde democràtic de Salt (1983-1991), el Sr. Salvador Sunyer, i tot el seu equip de govern s'enfronten al gran repte que significa la reconstrucció d'un municipi malmès, amb una societat fragmentada i fràgil i amb poca capacitat econòmica de maniobra per a la construcció de serveis i

d'infraestructures, i sobretot, per a la reconstrucció d'un teixit social fortament fragmentat i que presenta dificultats clares de convivència.

Quan ens referim al segon moviment migratori de Salt, és cert que posem l'accent en la població arribada d'arreu de l'Estat espanyol i, en especial, com hem vist anteriorment, la comunitat andalusa i extremeña. Val a dir, però, que a Salt hi té una forta presència un altre grup cultural que no sol aparèixer en els llibres de la història del municipi, però que té un pes significatiu pel que fa a l'economia, atès que generalment té un poder adquisitiu per sobre de la comunitat andalusa, i sobretot pel que fa a la convivència. Ens referim al col·lectiu gitano català.

Aquest col·lectiu es regeix per unes normes socioculturals pròpies, i si bé es diferencia molt dels seus veïns de Font de la Pólvora (Girona), tant pel seu origen com per la seva activitat econòmica, no deixa de ser un grup cultural amb problemes d'integració a la comunitat, ja que tant els Saltencs autòctons com els arribats de fora, sobretot els fills d'aquests, mostren un rebuig clar per aquesta comunitat.

De tot el que hem esmentat es desprèn que els governants d'aleshores ho tenien molt complicat, alhora que disposaven de molt pocs recursos per donar al municipi el mateix nivell de serveis que tenien quan pertanyien a Girona, i al mateix temps per garantir la fràgil estabilitat de la convivència del municipi.

Cal dir que, com passa actualment, el nucli antic de Salt continuava al marge d'aquestes dificultats convivencials del municipi, formant en ell mateix un grup força tancat amb l'*statu quo* de saltenc de naixença. Tanmateix que aquesta part de la població era, al mateix temps, el motor cultural del poble, molt tancat en si mateix. Això fa que no hi hagi facilitat per crear vasos comunicants culturals, socials, entre els Saltencs d'origen i els Saltencs nouvinguts.

Recursos socials i la població jove en dificultats

Des de la segregació al 1983 i fins a l'any 1986, l'Ajuntament de Salt disposava d'una treballadora social per a tot el municipi, transferida de l'Ajuntament de Girona, com molts altres treballadors municipals; una escassa plantilla de policia municipal, una petita biblioteca i greus mancances d'espais verds i zones d'esbarjo infantil, sobretot a la zona centre i al veïnat, és a dir, al marge esquerre del carrer Major i el marge dret del passeig dels Països Catalans.

En l'àmbit sanitari, hi havia l'àrea bàsica de salut situada al mateix carrer Major en unes instal·lacions totalment insuficients, atès que l'edifici no tenia les condicions necessàries per a l'ús que havia de tenir, i perquè estava literalment saturada. L'Ajuntament es va contractar una metgessa en salut comunitària a partir de la qual s'iniciarien programes específics de salut escolar, salut pública, control de plagues, així com programes d'educació sanitària per a diferents col·lectius en risc, entre ells els joves.

En aquells moments, els centres escolars públics eren la Farga, el Vallvera i el Silvestre Santaló, que eren els que acollien majoritàriament els fills de la població nouvinguda dels anys setanta, que malgrat ja haver nascut a Salt tenien un nivell d'integració, sobretot lingüístic, escàs. Com a centres privats tenien les Dominiques i el centre Vilagran.

Aquesta concentració de la població jove nouvinguda als centres públics i de la població autòctona als privats, que s'ha anat accentuant malgrat els advertiments, té a veure amb aquesta fragmentació i segmentació social que ha marcat el desenvolupament històric de Salt. Si no hi ha cap més espai d'interacció entre els autòctons i els nouvinguts, no serà només l'escola el lloc on això es pugui prevenir.

Cal destacar la gran feina que es va fer i es continua fent des de l'Escola d'Adults de Salt, tant en la formació d'adults com en la tasca en pro de la cohesió social, malgrat les continuades dificultats econòmiques i els continuats canvis de dependència administrativa. L'Escola d'Adults, constitueix un referent per a l'educació permanent, més enllà del municipi de Salt. No cal dir, la forta carga popular i afectiva que despertava. La metodologia de Paolo Freire, el seu abast extraescolar, la voluntat de construcció del territori, la situaven com un pol atractiu i transformador.

Pel que fa a l'educació, hem de tenir present l'alt grau d'analfabetisme de la població immigrada dels anys seixanta i setanta i l'escàs valor que es donava a la formació reglada davant del mercat de treball. Conseqüentment, els fills d'aquestes generacions vivien amb una certa normalitat l'absentisme escolar i el fracàs escolar. A aquesta disfunció s'hi afegia que la Llei d'educació general bàsica del 1970 només establia l'obligatorietat de l'educació fins a 14 anys, i no era fins a l'edat dels 16 que, segons la Llei 8/1980,7 es permetia legalment l'entrada al món del treball. Aquest

buit legal, aquesta etapa d'inactivitat obligada, agreujava la ja fràgil atenció als joves del municipi en la seva edat més decisiva en molts sentits.

Així, als anys vuitanta i noranta ens trobem grups de joves (gairebé tots nois) al carrer que provenen de famílies immigrades, que no se senten integrats al seu municipi de naixença perquè socialment han estat considerats «xarnegos», però que tampoc senten un arrelament especial a la seva cultura de procedència, que majoritàriament han fracassat en la seva etapa escolar i que per assolir el seu objectiu vital, treballar, encara han d'esperar uns anys.

En aquest escenari, no és difícil suposar que la vida al carrer comportava tot sovint el consum de tòxics, actes delictius i la creació de bandes de *quillos*, *punks*, *heavies* i gitanos que competien entre ells pel control territorial, amb la vinguda de reforços de les bandes veïnes de Girona. En aquest context es va desenvolupar un grup de joves neonazis a Salt, integrat fonamentalment per aquest joves, fills de la migració andalusina i extremeña, que patien fracàs escolar i greus problemes d'integració social, i que van protagonitzar diferents aldarulls a finals del 90 i començament del 2000.

El rol de les noies estava més supeditat a la família, sense el grau de llibertat, o manca de control, de què disposaven els nois de la mateixa edat. Per aquest motiu, eren freqüents els embarassos en noies adolescents, que veien en l'embaràs una manera de sortir de la pressió paterna.

La joventut en dificultats, com hem assenyalat abans, provenia majoritàriament de les famílies immigrades als anys seixanta i setanta. La composició d'aquestes famílies estava integrada pels pares i els fills (entre tres i cinc), i si bé no era freqüent que hi hagués els avis, sí que ho eren oncles i cosins que també havien arribat per la mateixa època.

Era habitual que el pare exercís el rol de controlador rígid, alhora que era l'encarregat d'aportar els diners treballant fora de casa, i la mare desenvolupava les tasques domèstiques i la cura dels fills seguint els valors de la família més tradicional.

El primer recurs per a joves a Salt va arribar l'any 1986 amb la contractació del primer educador de carrer que es va incorporar als Serveis Socials. La seva funció era la d'intervenir educativament a través de seguiments individualitzats, grupals i

familiars dels joves que presentaven conductes de risc i que dificultaven la convivència comunitària.

Va ser a través d'aquest equip de Serveis Socials que es van dur a terme els primers tallers ocupacionals per a joves de 14 a 20 anys que havien abandonat l'educació i que o bé no tenien encara edat laboral o bé les seves mateixes dificultats personals els dificultaven l'accés a la feina.

També l'any 1986 es va inaugurar el primer centre social de Salt, el Mas Mota, situat a la plaça de Catalunya, del veïnat de Salt, i que pretenia ser l'espai de treball comunitari i alhora el punt de més proximitat entre els Serveis Socials i la població.

Naixien aleshores un seguit de plans de coordinació amb totes les institucions (ensenyament, sanitat, policia de proximitat, entitats, etc.) que intervenien socialment al territori que posaven les bases del treball transversal per atendre la diversitat i les dificultats de la població de Salt. També s'encetaven els projectes d'ajut al jove en edat laboral, ajut al jove en edat penal, el programa d'atenció a la desescolarització, entre d'altres.

Del 1986 al 1992 des de l'Ajuntament es fa un gran esforç esmerçant recursos econòmics i tècnics en programes de caire social i comunitari amb l'objectiu de millorar la convivència i sobretot garantir la millora de la qualitat de vida dels Saltencs, independentment del seu origen i els anys de residència al municipi.

D'aquesta manera, des dels anys 2000 els grans problemes estructurals, de saturació humana, de disseny urbà i de manca d'equipaments continuen sense resoldre's. El grup social més nombrós es trobava en una franja clara de risc d'exclusió social, però continuaven lluitant per no caure en ella. En aquest sentit, el discurs de finals dels anys 90 en pro de la integració, en referència a la nova onada migratòria, no va tenir en compte els sentiments que podia despertar en aquella població que portava anys intentant ser acceptada, intentant no ser exclosa i ara es defensava als nous vinguts.

Això pot explicar els moviments neonazis, xenòfobs i racistes que van sorgir en diferents poblacions i que està present en una part important d'aquells migrants provinents del sud i els seus fills. Malgrat tot, els grups socials nous en la segona etapa migratòria han desenvolupat un fort sentiment d'arrelament i pertinença al territori a Salt. En aquest context, es va produir l'arribada dels nous col·lectius de nous vinguts de fora de l'Estat espanyol, amb la qual cosa es van accentuar aquests

problemes. En l'apartat següent ens dedicarem a reflexionar sobre aquests problemes estructurals i la seva evolució amb l'arribada d'aquesta nova migració.

Situació demogràfica

Algunes dades generals introductòries*:

- El terme municipal de Salt amb una extensió de **6,41** km², és un dels més petits de les comarques gironines, amb una densitat de població de **4.928** h / km².
-

- En els darrers 10 anys (2000 – 2010) la població ha augmentat en 9.000 persones.
-

- Actualment hi ha **31.588** persones empadronades
-

- 14.547 son dones i 17.041 son homes. (31 de març 2011, Padró municipal)
-

- 83 nacionalitats en el municipi de Salt
-

- 55,73% autòctons i 44,27% nouvinguts.
-

- Població activa de 16 a 64 anys: **21.760**   Dones: 9.490   Homes: 12.270
-

- Població en situació d'atur: **3.806**   Dones: 1.450   Homes: 2.356
-

*Font: Ajuntament de Salt, 2010-2011.

Com es pot apreciar en la taula 1, en els últims anys la població de Salt ha experimentat un creixement gradual, com a conseqüència de l'augment de la taxa de natalitat i de l'últim moviment migratori. Un creixement, aquest últim, que s'accelera al començament del 2002 i que a conseqüència de la crisi s'ha desaccelerat en els darrers anys. La població de Salt ha passat de tenir 21.519 habitants al 1996 a tenir-ne 31.724 al juny del 2010.

(Abans d'iniciar el comentari de les dades, situar que les taules han estat adaptades a partir de l'informe de prevenció de conflictes emmarcat dins el projecte DER2008-05041, encarregat per l'Ajuntament de Salt-2011).

Taula 1

Renovació del padró municipal d'habitants de Salt. Dades per municipis: població per sexe, municipi i relació entre el lloc de naixement i el lloc de residència.

Any	Total	Nascuts a Espanya	Al mateix municipi	En diferent municipi de la mateixa província	En diferent província de la mateixa comunitat autònoma	En diferent comunitat autònoma	Nascuts a l'estranger
1996	21.519	20.884	2.498	11.017	1.399	5.970	635
1998	21.678	20.826	2.629	10.901	1.426	5.870	852
1999	21.822	20.859	2.745	10.811	1.435	5.867	963
2000	22.017	20.725	2.808	10.686	1.440	5.791	1.292
2001	22.472	20.563	2.882	10.524	1.450	5.707	1.909
2002	23.214	20.498	2.975	10.419	1.478	5.626	2.716
2003	24.513	20.518	3.065	10.325	1.520	5.608	3.995
2004	25.912	20.530	3.166	10.262	1.585	5.517	5.382
2005	27.370	20.195	3.354	9.948	1.614	5.279	7.175
2006	28.017	19.825	3.601	9.611	1.588	5.025	8.192
2007	27.673	19.011	3.714	9.086	1.526	4.685	8.662
2008	28.763	18.475	3.927	8.652	1.465	4.431	10.288
2009	29.985	18.533	4.325	8.452	1.451	4.305	11.452

*Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de Institut Nacional d'Estadística.

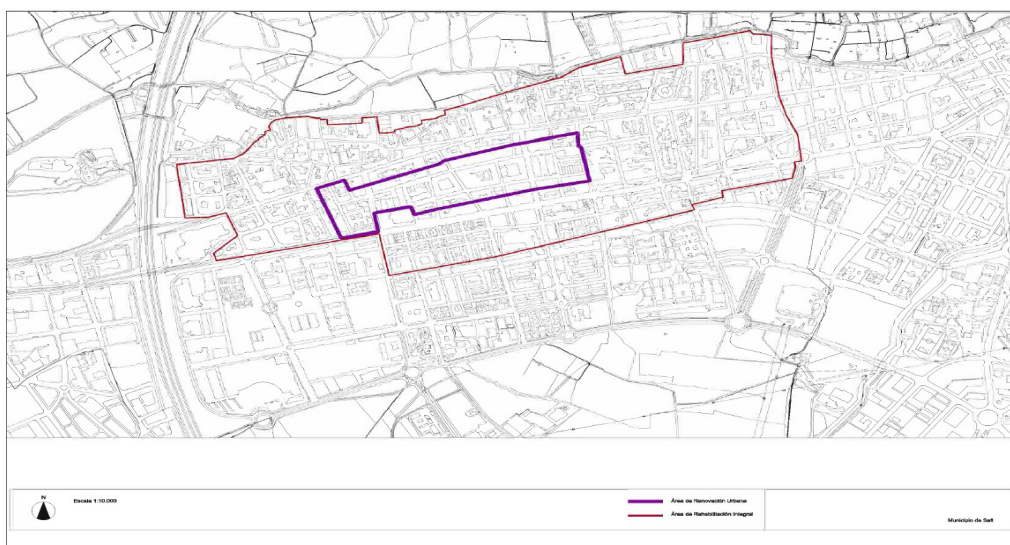
Densitat

Un dels factors rellevants en l'anàlisi de la població de Salt és la seva densitat. Amb una superfície molt reduïda (6,64 km²), el creixement demogràfic de Salt (31.724) l'ha convertit en una població amb veritables problemes d'amuntegament. És difícil trobar al territori del nostre país un municipi amb una densitat tan elevada. Com es

pot apreciar en la taula 2, la densitat de Salt duplica la de Girona i quadruplica la densitat de poblacions com Sarrià de Ter.

Mapa de Salt on es mostra la concentració, especialment sector centre

Taula 2 (concentració i estructuració demogràfica)

	SALT	GIRONA	SARRIÀ	PROVINCIA
Població (desembre 2010)	30.304	96.899	4.600	752.026
Superfície Km2	6,64	39,1	4,16	5,910
Densitat de població	4.563	2.484	1.105	127,24

*Font: Ajuntament de Salt, 2011

Aquesta concentració i estructuració de la població a Salt reforça la idea que Salt ha estat utilitzada com a ciutat dormitori de treballadors de Girona i el seu vol aquesta gran densitat hi afegim els altres problemes estructurals, entre ells els urbanístics, es poden apreciar fàcilment les grans dificultats amb les quals conviu aquesta població.

Composició i estratificació de la població

No sols ha crescut la població de Salt i, per tant, ha augmentat la densitat, sinó que a més la seva composició ha canviat de manera rellevant. D'una societat composta fonamentalment per tres grups socials (autòctons, andalusos/extremenys i gitanos), actualment es pot afirmar, sens cap mena de dubte, que s'ha passat a una societat clarament plural i multicultural, amb persones d'unes vuitanta nacionalitats diferents, com s'aprecia en la taula 3.

Taula 3

Nacionalitats al municipi de Salt, 2010

Nacionalitat	Homes	Homes %	Dones	Dones %	Total	Total %
Àustria	1	33,33	2	66,67	3	0,01
Bèlgica	3	50,00	3	50,00	6	0,02
Bulgària	14	48,28	15	51,72	29	0,09
Dinamarca	1	100,00	0	0,00	1	0
Espanya	8.803	49,65	8.927	50,35	17.730	55,89
França	25	48,08	27	51,92	52	0,16
Grècia	0	0,00	1	100,00	1	0
Hongria	1	50,00	1	50,00	2	0,01
Itàlia	54	48,65	57	51,35	111	0,35
Països Baixos	7	33,33	14	66,67	21	0,07
Polònia	13	68,42	6	31,58	19	0,06
Portugal	86	62,77	51	37,23	137	0,43
Andorra	1	50,00	1	50,00	2	0,01
Regne Unit	2	33,33	4	66,67	6	0,02
Alemanya	15	51,72	14	48,28	29	0,09
Romania	245	50,52	240	49,48	485	1,53
Suècia	1	50,00	1	50,00	2	0,01
Suïssa	2	40,00	3	60,00	5	0,02
Ucraïna	45	52,33	41	47,67	86	0,27
Moldàvia	10	50,00	10	50,00	20	0,06
Bielorússia	1	33,33	2	66,67	3	0,01
Geòrgia	6	66,67	3	33,33	9	0,03
Lituània	4	66,67	2	33,33	6	0,02
Repú Txeca	2	40,00	3	60,00	5	0,02
Rússia	14	22,22	49	77,78	63	0,20
Sèrbia	0	0,00	1	100,00	1	0,00
BurkinaFaso	5	100,00	0	0,00	5	0,02
Angola	1	16,67	5	83,33	6	0,02
Argèlia	63	63,00	37	37,00	100	0,32
Benín	1	100,00	0	0,00	1	0,00
Camerun	64	59,81	43	40,19	107	0,34
Congo	7	53,85	6	46,15	13	0,04
Costa de Marfil	23	71,88	9	28,13	32	0,10
Gàmbia	1.260	66,46	636	33,54	1.896	5,98
Ghana	291	81,06	68	18,94	359	1,13
Guinea	164	75,23	54	24,77	218	0,69
Guin Bissau	14	87,50	2	12,50	16	0,05
Guinea Equa	6	40,00	9	60,00	15	0,05
Libèria	1	100,00	0	0,00	1	0,00
Mali	656	87,47	94	12,53	750	2,36
Marroc	2.864	56,67	2.190	43,33	5.054	15,93
Mauritània	35	77,78	10	22,22	45	0,14
Níger	1	100,00	0	0,00	1	0,00
Nigèria	225	57,11	169	42,89	394	1,24

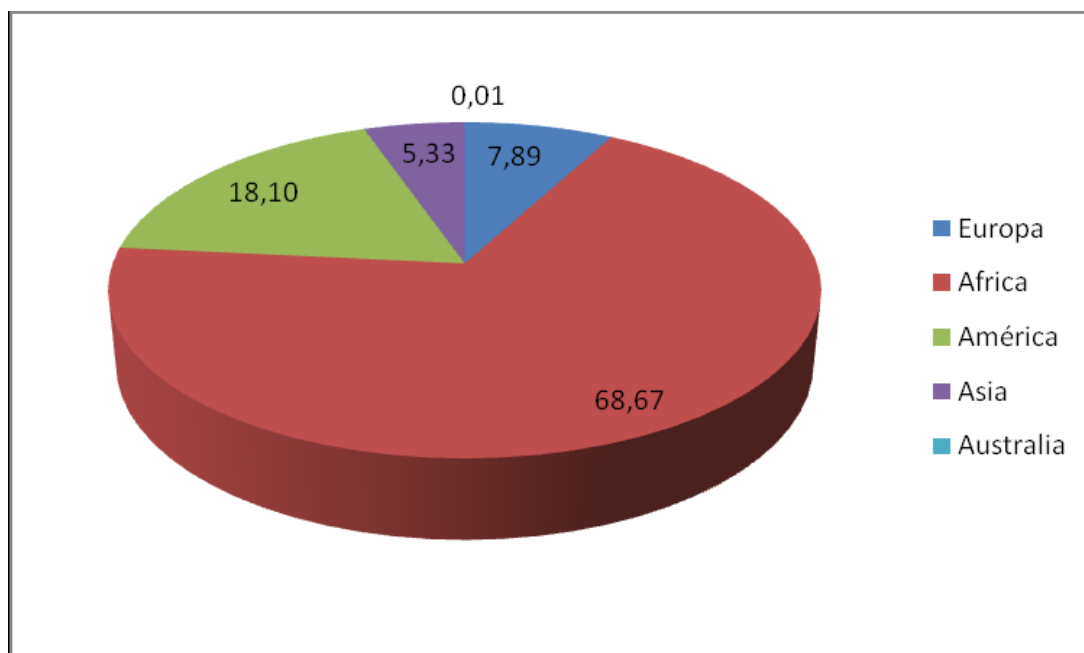
Actualment conviuen 83 nacionalitats diferents.

Rwanda	1	50,00	1	50,00	2	0,01
Senegal	409	71,38	164	28,62	573	1,81
Sierra Leone	6	60,00	4	40,00	10	0,03
Sudan	2	100,00	0	0,00	2	0,01
Togo	4	80,00	1	20,00	5	0,02
Rep. Democràtica del Congo	4	80,00	1	20,00	5	0,02
Canadà	0	0,00	1	100,00	1	0,00
Estats Units d'Amèrica	1	14,29	6	85,71	7	0,02
Mèxic	2	28,57	5	71,43	7	0,02
Costa Rica	1	100,00	0	0,00	1	0,00
Cuba	9	60,00	6	40,00	15	0,05
El Salvador	7	50,00	7	50,00	14	0,04
Hondures	521	39,38	802	60,62	1.323	4,17
Nicaragua	2	15,38	11	84,62	13	0,04
República Dominicana	8	42,11	11	57,89	19	0,06
Argentina	44	49,44	45	50,56	89	0,28
Bolívia	29	46,03	34	53,97	63	0,20
Brasil	158	52,15	145	47,85	303	0,96
Colòmbia	138	51,49	130	48,51	268	0,84
Xile	24	48,00	26	52,00	50	0,16
Equador	100	47,39	111	52,61	211	0,67
Paraguai	8	42,11	11	57,89	19	0,06
Perú	32	45,71	38	54,29	70	0,22
Uruguai	27	72,97	10	27,03	37	0,12
Veneçuela	12	52,17	11	47,83	23	0,07
Bangladesh	4	66,67	2	33,33	6	0,02
Xina	138	54,33	116	45,67	254	0,80
Filipines	16	55,17	13	44,83	29	0,09
Índia	236	64,13	132	35,87	368	1,16
Pakistan	64	76,19	20	23,81	84	0,26
Síria	1	100,00	0	0,00	1	0,00
Turquia	1	100,00	0	0,00	1	0,00
Vietnam	0	0,00	1	100,00	1	0,00
Kazakhstan	1	50,00	1	50,00	2	0,01
Austràlia	1	100,00	0	0,00	1	0,00
Total municipi	17.048	53,74	14.676	46,26	31.724	100,00

*Font: còpia a partir de les dades facilitades per l'ajuntament de Salt

Gràfic 1

Població estrangera per continents (%)

És important destacar que no sols s'ha produït un canvi en la composició de la població de Salt, sinó que consegüentment la representació per grups també ha sofert transformacions rellevants. En aquest sentit, convé tenir en compte que, del total de 31.724 habitants a Salt al juny del 2010, la població estrangera ascendeix al 44 %, i destaca, dins del col·lectiu estranger, la població marroquina, que amb més de 5.000 persones es col·loca per sobre del 15 % de la població total; seguit per persones sud Sàhara, que ascendeixen a 3.238 i representen el 10,2 % de la població. No tinc dades que permetin veure quina és la representació actual de la població provinent de la migració dels anys seixanta, però segurament ara representa una proporció propera o en tot cas no gaire superior al col·lectiu marroquí. Això significa que aquest nou flux migratori els ha fet perdre posicions com a grup social clarament majoritari. I per tant poden sentir amenaçada la seva posició com a referent hegemònic.

Taula 4

Població estrangera, comparativa entre poblacions properes

2009			
	Població	Total	% sobre (1)
Girona	96.188	19.885	20,67
Salt	29.985	12.525	41,77
Gironès	179.742	38.227	21,2
Catalunya	7.475.420	1.189.279	15,91
2008			
Girona	94.484	18.610	19,7
Salt	28.763	11.275	39,2
Gironès	175.148	35.109	20,05
Catalunya	7.364.078	1.103.790	14,99
2007			
Girona	92.186	16.299	17,68
Salt	27.673	9.507	34,35
Gironès	169.624	30.266	17,84
Catalunya	7.210.508	972.507	13,49

*Font: Elaboració pròpia a partir de les dades facilitades per l'ajuntament de Salt

Des del punt de vista comparat, si observem la taula 4 veiem com l'increment percentual de la població estrangera a Salt està per sobre de l'increment a Girona, el Gironès i Catalunya, la qual cosa reafirma la concentració de població estrangera a Salt per sobre d'altres poblacions del seu entorn.

Taula 5

Immigració exterior per any

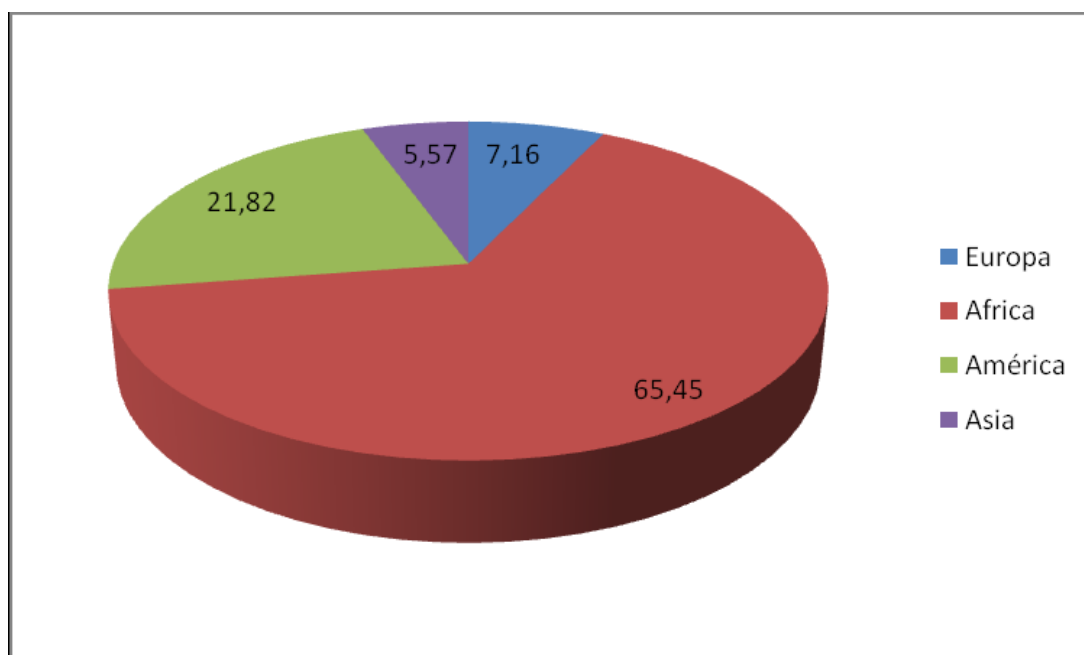
UE	Europa		Àfrica	Amèrica	Àsia	Oceania	No consta	Total	% sobre total
2009									
Girona	202	205	378	660	187	0	200	1.832	2,60 %
Salt	37	38	435	174	73	1	239	997	3,32 %
Gironès	274	318	875	924	271	1	682	3.345	1,86 %
Catalunya	16.110	11.745	16.076	31.037	13.983	183	36.118	125.252	1,68 %
2008									
Girona	251	381	674	1.172	317	2	248	3.045	3,22 %
Salt	53	58	754	312	88	0	272	1.537	5,34 %
Gironès	349	578	1.587	1.616	421	2	785	5.338	3,05 %
Catalunya	18.795	19.983	29.080	57.791	21.508	174	29.282	176.613	2,40 %
2007									
Girona	430	629	829	1.794	250	2	6	3.940	4,27 %
Salt	84	72	897	440	79	0	2	1.574	5,69 %
Gironès	584	968	1.901	2.376	342	2	254	6.427	3,79 %
Catalunya	22.353	37.049	29.954	69.826	18.333	179	24.039	201.733	2,80 %

*Font: Elaboració pròpia a partir de l'explotació de les dades del Padró Municipal (Idescat)

Aquesta concentració de població estrangera més elevada a Salt es caracteritza per un factor selectiu addicional: no sols s'hi ha concentrat població estrangera, sinó un determinat grup de població estrangera, la població estrangera d'origen africà. En la taula 5 es pot veure com el col·lectiu d'origen africà és destacadament superior a Salt que a Girona. Sens cap dubte, aquest procés de concentració i distribució de la població no és aleatori, sinó que en aquest procés de filtració han influït, de manera notable, les dinàmiques del mercat immobiliari i les forces polítiques i socials de la zona.

Gràfic 2

Població juvenil estrangera per continents (%)

Si centrem l'atenció en la població jove de Salt, podem destacar els aspectes següents. D'una banda, Salt és una població amb un percentatge important de jovent. A diferència d'altres municipis del país, el percentatge de persones de menys de 29 anys a Salt està per sobre del 30 %. D'aquests, 6.796 són joves entre 15 i 29 anys, cosa que equival al 21,87 % del total de la població. Si mirem la composició d'aquest 21 %, veiem que la població juvenil autòctona es correspon amb el 9,23 % del total de la població i els joves d'origen estranger, amb el 12,64 %. D'aquesta població juvenil estrangera entre 15 i 29 anys la representació més gran la tenen els joves d'origen marroquí, gambià i de Mali. En síntesi, podem veure que, si bé la representació de la població estrangera a Salt és del 44 %, si ens centrem en els joves aquest percentatge augmenta.

Si en termes generals la població estrangera encara no supera l'espanyola, aquesta situació canviarà en un futur no gaire llunyà si prestem atenció a la composició demogràfica de les generacions futures. Tal com s'aprecia en les dades dels menors de 0 a 4 anys residents a Salt (taula 7), el 36,4 % són autòctons, mentre que el 63,6 % són de pares d'origen estranger.

Mobilitat

Com ja hem indicat, una de les diferències d'aquesta etapa migratòria amb les anteriors és que ha generat un procés paral·lel de mobilitat de la població que ja estava radicada a Salt.

Un fenomen que, com veurem més endavant, es pot descriure com un veritable desplaçament d'una població que ja estava arrelada al territori. Aquesta substitució de segments de la població (estrangers africans que substitueixen persones immigrades d'altres territoris de l'Estat), que ja advertia el document de l'Ajuntament en la seva anàlisi del 2008, es pot entreveure en les dades de l'Institut Nacional d'Estadística (taula 1). En aquesta taula, si fem esment de la columna que indica el nombre de persones nascudes en diferent municipi de la mateixa província (és a dir, d'origen espanyol), veiem com des de l'any 1996 es produeix una sortida de Salt d'aquestes persones, mentre que la columna «nascuts a l'estranger» mostra un augment gradual.

Atur i pobresa

Com ja hem indicat, la població de Salt ha crescut en els últims deu anys. La població activa de Salt també augmenta de manera significativa de l'any 2003 a l'any 2005. Uns anys caracteritzats per la necessitat de mà d'obra externa arran fonamentalment del *boom* immobiliari i pel marcat creixement econòmic que va significar. Aquest creixement poblacional ha estat afectat per la crisi econòmica que estem vivint.

Resulta evident que la situació econòmica, tant des del punt de vista individual com grupal, de la població de Salt ha estat afectada de manera negativa, i s'han accentuat les dificultats per accedir al mercat de treball. Tant en l'àmbit estatal com territorial, l'atur ha arribat a xifres històriques, molt per sobre d'altres països del nostre entorn. I Salt no és cap excepció, ho pateix de manera extrema, per la dependència de la construcció, per tenir una bossa de població jove important, que contrasta amb la demanda del mercat de treball. A aquest factors caldrà afegir-hi, segons l'oficina de promoció econòmica de Salt (OPE) que el nivell de qualificació respecte a l'instrucció és molt baix i no hi ha especialització, per tant s'està cronificant l'atur.

Taula 6
Evolució de la població activa del municipi de Salt

Any	Homes	Homes %	Dones	Dones %	Total	Δ%
2000	6.432	58,37	4.587	41,63	11.019	
2001	6.944	59,58	4.710	40,42	11.654	5,76
2002	692	59,46	4.719	40,54	11.639	-0,13
2003	7.955	59,82	5.343	40,18	13.298	14,25
2004	8.642	59,84	5.799	40,16	14.441	8,60
2005	9.272	60,76	5.987	39,24	15.259	5,66
2006	9.483	60,78	6.119	39,22	15.602	2,25
2007	9.362	61,07	5.969	38,93	15.331	-1,74
2008	10.071	62,59	6.019	37,41	16.090	4,95
2009	10.263	61,39	6.456	38,61	16.719	3,91

Ara bé, també sabem que, en el nostre context territorial i social, el grau d'ocupabilitat d'una persona és influït per factors com el gènere, l'edat, la formació, l'experiència prèvia, la procedència, la capacitació en estratègies personals sovint no tangibles (adaptabilitat, iniciativa, polivalència, coneixement de normes i pautes socials, etc.), més totes les eines complementàries i cada cop més imprescindibles, com ara els idiomes i la informàtica, i formacions complementàries relacionades o no amb el lloc de treball per ocupar.

D'aquests factors que influeixen en el grau d'ocupabilitat, n'hi ha de variables en els quals la persona té (o podria tenir) alguna possibilitat d'intervenir, com ara la formació, l'idioma; però n'hi ha d'altres que formen part intrínseca de la persona, com ara l'edat, el sexe o la procedència, i en els quals la intervenció no va dirigida a canviar aquests aspectes de la persona, sinó que es dirigeix a canviar el sentit negatiu (discriminatori) que el grup social els dona.

Al nostre país, factors com el gènere, l'edat, la capacitació o l'origen influeixen de manera important en el grau d'ocupabilitat. A tall d'exemple, un gràfic dels dos extrems estaria caracteritzat d'aquesta manera:

Alt nivell d'ocupabilitat	Home	Entre 28 i 45 anys	Estudis superiors	Autòcton
Baix nivell d'ocupabilitat	Dona	Jove o més de 40	Sense estudis	Immigrant

Si diferenciem pel factor del gènere, l'atur registrat a Salt ens mostra que, malgrat que en general la posició de la dona en el mercat laboral espanyol és més feble, aquesta crisi, que per les seves característiques ha afectat de manera més rellevant uns determinats sectors com el de la construcció o el sector agrícola, ha afectat fonamentalment la població masculina, atès que en la composició d'aquests sectors continua tenint una marcada influència aquesta població. Ara bé, tal com hem pogut veure a les entrevistes, ateses les dificultats familiars que això ha originat, les dones són les que ara contribueixen a l'economia familiar, treballant en l'únic espai en el qual poden trobar feina: la cura de persones (nens i adults) o les feines domèstiques. Per això, l'atur les afecta menys.

Taula 7

Atur a Salt per gènere

Any	Homes	Δ %	Dones	Δ %	Total
1998	303		442		745
1999	226	-25,41	389	-11,99	615
2000	218	-3,54	407	4,63	625
2001	201	-7,80	403	-0,98	604
2002	233	15,92	336	-16,63	569
2003	251	7,73	410	22,02	661
2004	289	15,14	392	-4,39	681
2005	627	116,96	690	76,02	1.317
2006	679	8,29	651	-5,65	1.330
2007	604	-11,05	596	-8,45	1.200
2008	916	51,66	680	14,09	1.596
2009	1.894	106,77	974	43,24	2.868

*Font IDESCAT

Taula 8

Evolució de l'atur registrat de joves de 16 a 29 anys a Salt

Any	Homes de 16 a 29 anys	Homes de 16 a 29 anys (%)	Dones de 16 a 29 anys	Dones de 16 a 29 anys (%)	Total
2005	226	25,59	657	74,41	883
2006	242	24,85	732	75,15	974
2007	157	42,90	209	57,10	366
2008	242	55,76	192	44,24	434
2009	445	64,40	246	35,60	691
2010	540	62,72	321	37,28	861

*Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Diputació de Girona

Si mirem les xifres amb relació a la població juvenil, les dades mostren que aquest grup també ha estat afectat per l'atur. I és, potser, el col·lectiu en el qual es pot apreciar amb més claredat aquest relleu del qual hem parlat abans, entre homes i dones com a suport a l'economia familiar. Com es pot observar en la taula 8, l'any 2005 els joves eren només el 25 % de la joventut aturada, i les dones, el 74 %. El 2010 la situació dels joves aturats (de 16 a 29 anys) s'ha invertit, els homes constitueixen el 62 % i les dones, el 37 %.

Taula 9

Evolució de l'atur homes/dones nacionals/estrangers

anys	Homes espanyols a l'atur	Homes estrangers a l'atur	Dones espanyoles a l'atur	Dones estrangeres a l'atur
2006	281	443	449	205
2007	233	412	408	179
2008	311	548	415	217
2009	664	1.098	546	299
2010	908	1.455	678	552

*Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Diputació de Girona

Quan mirem les xifres des de la perspectiva de l'origen de les persones, veiem que el fet de ser estranger és un altre factor que hi incideix. Tal com es pot veure en la taula 11, els homes a l'atur han augmentat en general, però aquest augment és més accentuat entre la població estrangera. El mateix passa quan comparem l'evolució de l'atur de les dones segons el seu origen. En aquest cas, s'ha de destacar que hi ha un 43 augment molt més moderat en el cas de les dones nacionals que en el cas de dones estrangeres a l'atur, que en els últims cinc anys s'ha duplicat.

Taula 10

Evolució de l'atur registrat d'estrangers a Salt en relació amb tots els aturats

Any	Homes	Homes %	Dones	Dones %	Total
2006	443	68,36	205	31,64	648
2007	412	69,71	179	30,29	591
2008	548	71,63	217	28,37	765
2009	1.098	78,60	299	21,40	1.397
2010	1.455	72,50	552	27,50	2.007

Ara bé, si ens fixem en la proporció entre homes i dones a l'atur (taula 10) en la població estrangera, veiem que hi ha una certa variació, i augmenta el percentatge d'homes respecte del de dones, semblantment al que ja havíem apuntat respecte de la població en general.

Taula 11
Atur registrat al 2010

	TOTALS		ESTRANGERS	
	Febrer	Octubre	Febrer	Octubre
TOTAL	3.719	3.453	2.094	1.939
Home	2.423	2.131	1.504	1.327
Dona	1.296	1.322	590	612
De 16 a 20	118	120	42	49
De 20 a 24	290	249	145	120
De 25 a 29	511	407	304	239
De 30 a 34	664	591	430	407
De 35 a 39	646	596	445	416
De 40 a 44	480	433	307	276
De 45 a 49	383	382	227	225
De 50 a 54	298	309	133	134
De 55 a 59	224	241	49	62
De 60 a 64	105	125	12	11

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'ajuntament de Salt

Amb més detall, la taula 11 ens permet veure de manera comparada i per segments d'edat l'evolució de l'atur registrat des del mes de febrer del 2010, quan vam iniciar l'estudi, fins al mes d'octubre, i podem observar una tendència a la baixa en el cas dels 44 homes i a l'alça en el cas de les dones, que puja en 26 dones més, 22 de les quals són d'origen estranger.

Taula 12

Evolució en percentatge d'atur amb relació a la població activa (homes)

Any	Homes. Població activa (PA)	Homes en atur	% homes en atur en relació PA	Joves en atur	% joves en atur en relació PA	Estrange rs en atur	% estranger s en relació PA	Nacional s en atur	% nacionals en atur en relació PA
2005	9.272	668	7,20	226	2,44				
2006	9.483	724	7,63	242	2,55	443	4,67	281	2,96
2007	9.362	645	6,89	157	1,68	412	4,40	233	2,49
2008	10.071	859	8,53	242	2,40	548	5,44	311	3,09
2009	10.263	1.762	17,17	445	4,34	1.098	10,70	664	6,47

*Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Diputació de Girona

Finalment, si mirem les xifres de l'atur amb relació a la població activa, podem observar els aspectes següents: *a)* l'augment generalitzat del percentatge d'aturats amb relació a la població activa; *b)* en el cas dels homes, el percentatge s'ha doblat pràcticament en cadascuna de les categories (joves, nacionals, estrangers); *c)* pel que fa a les dones, si bé l'increment és més moderat, tenen una situació d'atur de més llarg recorregut; *d)* el percentatge de dones nacionals a l'atur respecte de la població activa és més elevat que en el cas dels homes nacionals, la qual cosa reflecteix aquesta discriminació històrica de les dones; *e)* en el cas de les dones estrangeres i sobretot en el cas de les joves, es veu clarament reflectida la importància que tenen en l'economia domèstica a partir de la crisi econòmica.

Taula 13

Evolució en percentatge d'atur amb relació a la població activa (dones)

Any	Dones. Població activa (PA)	Dones en atur	% dones en atur en relació PA	Dones joves en atur	% dones joves en atur en relació PA	Dones estranger es en atur	% dones estranger es en relació PA	Dones nacionals en atur	% dones nacionals en atur en relació PA
2005	5.987	696	11,63	657	10,97				
2006	6.119	654	10,69	732	11,96	205	3,35	449	7,34
2007	5.969	587	9,83	209	3,50	179	3,00	408	6,84
2008	6.019	632	10,50	192	3,19	217	3,61	415	6,89
2009	6.456	845	13,09	246	3,81	299	4,63	546	8,46

Si bé l'Ajuntament de Salt pot fer activitats complementàries en educació i en ocupació i lluitar contra l'atur (art. 68 de la Llei municipal de Catalunya 8/1987), necessàriament ha de tenir el compromís i l'esforç de les altres administracions. I en tot cas, entre la seva disponibilitat econòmica ha de tenir en compte les accions per complementar els programes que continuadament es duen a terme des del Departament de Treball, com ara els plans d'ocupació, els programes SUMMA'T, REINICIA'T, tallers ocupacionals, entre d'altres. Sovint tots aquests programes signifiquen una càrrega municipal administrativa i tècnica molt elevada pel resultat que se n'obté.

D'altra banda, el fet que s'acabin els subsidis i les prestacions incrementa a molta velocitat el grau de pobresa de les famílies, que demanen alhora serveis i prestacions socials municipals (beques, PIRMI, ajuts d'aliments, de lloguer, etc.) que comprometen un cop més la capacitat econòmica i tècnica municipal.

Si tenim en compte que la composició de la població estrangera de Salt s'ha caracteritzat per persones treballadores no qualificades d'origen preferentment africà, la dedicació professional de la qual s'ha centrat fonamentalment en el sector de la construcció, podem concloure que la desocupació provocada per la crisi necessàriament ha afectat de manera molt rellevant aquest col·lectiu que, com hem vist, té una gran concentració al municipi.

Sens cap mena de dubte, aquesta situació ha comportat un greu empobriment d'un sector important de la població de Salt, fonamentalment la població estrangera. Si bé no tenim xifres de la dimensió d'aquest empobriment, n'hi ha alguns indicadors, com per exemple el nombre de PIRMI (desembre 2010) concedides a Salt, que en aquest moment arriba al nombre de 520. Així mateix, tenim el fenomen de l'ocupació de pisos que té una dimensió altament preocupant i amaga un fenomen d'empobriment de gran importància.

Educació

L'educació, sens cap dubte, és un factor rellevant en les expectatives de futur, tant pel desenvolupament de les persones com de la promoció sociocultural del municipi. Tot i que el plantejament que proposo en el Pla de Ciutadania respecte a l'educació, es basa en els conceptes de Projecte Educatiu de Ciutat i Educació al llarg de la vida,

en l'anàlisi de les dades en situo essencialment on aquest moment està més en crisi, la secundària i el postobligatori.

És en aquest últim aspecte on la situació es presenta més preocupant. L'abandó de l'escola abans d'acabar l'ensenyament secundari obligatori comporta, per descomptat, una dificultat immensa a l'hora de desenvolupar un projecte de vida digne, però per propiciar una mobilitat social ascendent és necessari molt més que això, especialment en un context en el qual la demanda de credencials educatives en el segment superior del mercat de treball ha crescut en especialitat i on molts joves Saltencs es queden fora de les oportunitats. D'aquesta manera, l'expansió educativa només ajuda a reduir les desigualtats si es produeix una compressió entre els diferents nivells de qualificació. «Descobrir com de falsa promesa (o, almenys, de dubtosa promesa) és la inversió en educació atempta contra una de les bases de legitimació de l'Estat», atès que la justícia en l'accés a les posicions socials es basa en aquesta suposada bondat de la inversió educativa.

El concepte d'educabilitat neix d'una certesa assumida per la moderna sociologia de l'educació: «L'expansió de l'educació, òbviament, ha facilitat la democratització de l'accés a les oportunitats educatives de grups socials tradicionalment exclosos del sistema, però aquesta democratització d'oportunitats no ha permès evitar la reproducció social o la persistència d'elevades taxes de pobresa.»

Les dades següents extretes de la Taula de Formació de Persones Adultes de Salt, (juny 2011) pretén traçar una fotografia que posi en relació, per una part, la demanda de formació post-obligatòria existent a Salt d'acord amb el perfil de joves, i per altra part, l'oferta formativa disponible i la seva capacitat d'absorció de la demanda.

Es posa de relleu, de fet, la important necessitat de recursos formatius post-obligatoris en l'àmbit de l'educació no formal, degut a l'important nombre de joves que no han assolit, en els darrers anys, el graduat en ESO; alhora es fa palesa la necessitat de més places en els àmbits de l'educació formal i reglada post-obligatòria, sobretot Escola d'Adults.

Quadre resum

Tipologia de demandants de formació:

Oferta Dep.Ensenyament   Oferta Dep.Trebal/

no formal

Alumnes de 16 anys que hagin obtingut el GES (Graduat Educació Secundària)
174 alumnes

- CFGM** 185 places a Salt
- BAT** 70 places a Salt

Alumnes de 16 anys NO graduats en Educació Secundària
99 alumnes

- CASA d'OFICIS (30 places)
- SUMA'T (50 places)
- DISPOSITIUS ACCÈS
SALT: Link 2 i mòdul professionalitzador
- CIFO

Joves de 18 a 25 anys sense GES (Graduat en Educació Secundària)
400 aturats 16 a 25, 87 sense ESO
(Font: Ajuntament de Salt, 2011)

- GES (Escola Adults)
Ges1 60 places
- **Accés CFGM (E.Adults)**
50 places

Joves de 20 a 25 anys amb GES

- CFGM
- Accés a CFGS (E.Adults)

Anàlisi de la demanda formativa

Dades Ensenyament curs 2010/2011

TOTAL ALUMNES 4T.ESO

(Total: 273 / d'aquests 174 es graduen i 99 no es graduen)

◆ Alumnes que graduen a 4t. d'ESO:	122
◆ Alumnes que graduen amb Currículum adaptat:	52
◆ Alumnes que repetiran 4t. d'ESO:	32
◆ Alumnes que no graduen i no repetiran:	67

La major part dels alumnes dels centres de Salt acaben l'escolarització obligatòria aconseguint el Graduat d'ESO (GES), però un gran nombre, 52, són alumnes que han tingut un Currículum adaptat i el Graduat que obtenen els ofereix unes competències bàsiques molt mínimes.

Molts d'aquests alumnes tenen moltes dificultats per a la continuïtat formativa, malgrat que poden accedir a Cicles Formatius de Grau Mig (CFGM) degut a una manca de coneixements i competències bàsiques per seguir la formació amb aprofitament. A més, davant la important demanda de places als CFGM més propers geogràficament, a l'hora de fer selecció, s'estableixen notes de tall de graduat a les quals mai arriben.

Si l'opció és la continuïtat en cursos ocupacionals (del CIFO, del SOC, o altres promoguts pel Departament de Treball), no tenen el nivell adequat, motiu pel qual també es produeixen molts abandonaments.

Aquests alumnes quan acaben l'etapa obligatòria amb 16 anys, no poden accedir ni a l'Escola d'Adults per seguir una formació reglada (no tenen 18 anys), ni a cap recurs

que els permeti millorar i consolidar els aprenentatges de la ESO. Totes les propostes formatives del Departament de Treball van adreçades a persones que no hagin assolit el nivell bàsic en la seva escolaritat.

Els alumnes que **no** assoleixen l'ESO només poden accedir al PQPI o als programes de l'educació NO formal: Amb els 18 anys, poden cursar el GES a l'Escola d'Adults.

Centres que imparteixen l'Educació Secundària Obligatòria a Salt:

3 centres públics: IES Vallvera: 3 línies d'ESO – 2 BAT – Cicles Formatius GM i GS

IES Salvador Espriu: 3 línies d'ESO – 2 BAT – Cicle Formatiu GM

SIN Salvador Sunyer: 2 línies d'ESO

2 centres concertats: Pompeu Fabra: 1 línia ESO

Vilagran: 1 línia ESO

En els dos centres de Secundària que imparteixen Batxillerat i Cicles Formatius han tingut, en el període de pre-inscripció, una demanda superior a les places ofertades, de manera que els quedarà llista d'espera. Aquesta llista d'espera és especialment elevada en el Primer Curs del CFGM d'Atenció Sòcio-Sanitària de l'IES Vallvera, el d'Informàtica de l'IES S.Espriu, i el Primer Curs de CFGS d'Educació Infantil de l'IES Vallvera

Dades Dept. Empresa i Ocupació-SOC, (2011)

TOTAL JOVES DE 16 A 24 ANYS SALT (3.851)

◆ Joves menors de 25 anys demandants d'ocupació:	591
◆ Joves menors de 25 anys en atur:	400
Joves en situació d'atur amb Graduat d'ESO (GES):	278
Joves en situació d'atur sense GES:	87

A Salt, hi ha 591 joves entre 16 i 25 anys que són demandants d'ocupació, dels quals 400 estan en situació d'atur. Dels joves aturats, 87 no tenen el Graduat Escolar. Per a aquest joves, la formació és una opció imprescindible per a la seva inserció laboral, ja que les condicions d'accés al mercat de treball actual són molt difícils per a les persones que no tenen una formació bàsica.

Recursos que requereixen GES (graduat educació secundària)

OFERTA DELS INSTITUTS DE SECUNDÀRIA DE SALT: Vallvera
S.Espriu

♦ BATXILLERAT:			35
♦ CICLES FORMATIUS	}	Administr:	50
DE GRAU MITJÀ (Primer i Segon curs)		ASO:	85
		Informat.	50
♦ CICLES FORMATIUS	}	Ad.Finances:	30
DE GRAU SUPERIOR (Primer i Segon Curs)		Anim.Soc.Cul:	28
		Educ.Infantil:	57

La pre-inscripció als Batxillerats i als Cicles de Grau Mitjà i Superior dels centres de Salt, també supera l'oferta disponible, cosa que també fa que molts alumnes que volen continuar la seva formació reglada post-obligatòria, no hi poden accedir.

Recursos que no requereixen GES (graduat educació secundària)

- ♦ PQPI (Programa de Qualificació Professional Inicial): 16-18 anys
- ♦ CASA D'OFICIS (fins octubre 2011): 16-24 anys
- ♦ SOC-Dept. Empresa i ocupació

- ♦ SUMA'T (fins març 2012): 16-24 anys
- ♦ SOC-Dept. Empresa i ocupació

◆ **DISPOSITIUS ACCÉS** (fins desembre 2011)

SOC-Dept. Empresa i ocupació:

Itineraris Acompanyament Individualitzat	16-17anys
LINK 1	16-17anys
LINK2	18-25anys
Mòdul professionalitzador	18-25anys

◆ **CONSORCI NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA** 16-17 anys

◆ **ESCOLA D'ADULTS:** a partir de 18 anys

La major part dels recursos formatius per els joves que NO graduen, excepte el PQPI, pertanyen a l'àmbit de l'educació no formal i estan sotmesos a l'eventualitat de les subvencions i a la incertesa respecte la seva continuïtat.

L'Escola d'Adults ha tingut un total de 1.100 pre-inscripcions per al curs 2011-2012, amb la qual cosa hi haurà llista d'espera en gairebé tots els cursos de la seva oferta. L'Escola d'Adults també constata que cada any té una mitjana d'alumnat més jove, la qual cosa evidencia que hi ha una manca d'oferta en estudis i cursos de formació reglada per a joves, un cop finalitzada l'ESO.

També es queden en llista d'espera alguns dels joves provinents del PQPI i de la Casa d'Oficis després d'un gran esforç per fer el retorn a la formació reglada.

Algunes Conclusions

Vessant educativa/ Àmbit formal:

1.- Alumnes Graduats en GES: Els alumnes que graduen a 4t. d'ESO, tenen dificultats d'accés tant a Cicles Formatius de Grau Mitjà, com al Batxillerat, per manca de suficient oferta de places.

En els darrers anys des dels centres constaten que cada vegada els joves volen cursar estudis post-obligatoris el més a prop del seu domicili possible, producte probablement, de la manca de recursos econòmics familiars per facilitar desplaçaments, dietes per menjar fora de casa, etc... Per aquest motiu també hi ha joves que si s'han de desplaçar a estudiar un BAT o un Cicle de Grau Mitjà a centres allunyats, que impliquin desplaçaments diaris i/o àpats fóra de casa, acaben renunciant a la continuació de la formació.

2.- Alumnes amb Graduat Adaptat: Per aquests alumnes accedir a un Batxillerat és totalment impossible per qüestió de competències i aprenentatges adquirits a la ESO, per tant no tenen cap altra opció si volen continuar la seva formació post-obligatòria, que entrar en un Cicle Formatiu de Grau Mitjà, però la seva immensa majoria es troben que no tenen el nivell necessari per seguir el curs, amb la qual cosa també acaben abandonant la formació.

Per altra banda no tenen opció d'accedir a cap curs formatiu per reforçar el seu nivell per tal de millorar la nota obtinguda en el GES perquè no existeix cap recurs d'aquestes característiques.

Finalment no poden accedir a formar-se a l'Escola d'Adults perquè no tenen els 18 anys.

3.- Alumnes que **no** graduen:

Aquests alumnes poden accedir a:

- PQPI, (16-17 anys) però concretament en aquest curs 2010/2011 estem parlant d'uns 100 alumnes en aquesta situació i només 28 places a Salt.
- Escola d'Adults: GES, només hi poden accedir a partir dels 18 anys i també tenen llista d'espera, i una dificultat afegida que és la manca d'espais per poder ampliar l'oferta.
- Educació formal: Res.
- Àmbit no formal: a continuació.

Vessant Inserció laboral/Continuïtat formativa/ Àmbit no formal:

4.- Joves en general. Hem tingut una oferta d'un total de 182 places entre: la Casa d'Oficis, el Programa SUMA'T i els Dispositius Accés, per als joves entre 16 i 25 anys en situació d'atur. Tots aquests programes aniran desapareixent al llarg del curs 2011/2012, sense informació, a juliol de 2011, sobre la seva continuïtat.

Els recursos de formació, acompanyament i inserció de l'àmbit no formal tenen l'handicap que estan subjectes a convocatòries de subvenció per poder existir i això comporta la impossibilitat de planificar i organitzar una bona orientació als alumnes de centres de secundària i als joves en general. La situació d'aquests programes es caracteritza per:

- Eventualitat
- Incertesa respecte la continuïtat
- Intermitència

- Calendari de desplegament totalment descoordinat amb el calendari escolar
- Manca de consolidació d'equips de treball
- Desaprofitament de recursos materials i humans
- Impossibilitat de planificació i coordinació entre recursos.

Més enllà de la qüestió formativa i laboral: una qüestió social

Insisteixo, la manca d'opcions i oportunitats pels joves és un tema clau per al futur del municipi de Salt, caracteritzat justament per ser un dels pobles amb més població jove de Catalunya.

Els joves, han de poder tenir un projecte personal de futur autònom i d'emancipació, i alhora la societat els ha de poder oferir les oportunitats per a desenvolupar-lo, malgrat les limitacions, econòmiques, familiars, etc...

A Salt es viu una situació de manca d'oportunitats, no de manca de voluntats. Si els projectes formatius no es poden tirar endavant perquè les portes es tanquen, no hi ha

places, no hi ha feina, no hi ha opcions, la principal conseqüència és la frustració col·lectiva, la pèrdua de confiança, l'abandonament del projecte.

Si no es dona resposta a aquesta manca d'oportunitats, si no es confia en els joves i s'aposta per la seva formació i desenvolupament personal i autònom, es poden anar generant directa o indirectament, les condicions per a una major descohesió, rebuig a les institucions, desconfiança en un mateix, ràbia i frustració, amb conseqüències de conflictivitat social ben previsible.

A més, en l'actualitat, moltes famílies de Salt, pateixen l'atur dels referents adults, pare i mare, que són a més, perfils d'aturats de llarga durada, majors de 50 anys, amb baixa qualificació, etc.. és a dir, una de les tipologies d'aturats de més difícil inserció en el mercat laboral actual. En aquests contextos, els fills i filles joves i en edat de treballar, han de sostenir molt sovint famílies senceres, rebent així una important pressió pel que fa a la seva formació i inserció laboral.

Des d'aquest punt de vista, l'educació ens assenyala els nens i els futurs fills dels joves de Salt (les generacions futures) com l'objecte fonamental de treball. Són ells i les circumstàncies que els envolten, els referents essencials a l'hora d'analitzar aquest factor educatiu. Aquesta perspectiva permet veure la complexitat del problema, i ens indica que les condicions en les quals es desenvolupen aquests menors en l'edat primerenca influeixen de manera molt rellevant en el major o menor èxit del propòsit educatiu.

- Desequilibri territorial en la ubicació de les escoles, cosa que provoca molta mobilitat de l'alumnat.

D'acord amb les dades del departament d'educació, a les escoles públiques de Salt el 70% dels joves són estrangers (cal matissar, provinents de famílies que han sofert un procés migratori).

La població autòctona escolaritza majoritàriament els seus fills a les escoles concertades o en altres municipis.

Als centres escolars de Salt hi ha una gran mobilitat de l'alumnat i un increment molt preocupant, des del punt de vista educatiu, d'alumnes d'incorporació tardana.

Aquesta situació, advertida per l'Ajuntament, en opinió dels directors dels col·legis té a veure amb factors com la pobresa, la baixa supervisió familiar, un nivell educatiu molt baix dels pares... potser caldrà destacar que els principals factors que

determinen l'abandonament futur dels estudis per part dels joves tenen a veure amb l'estructura socioeconòmica de la comunitat.

Habitatge

Pel que fa als factors que dificulten la vida i l'habitabilitat a Salt, l'any 2008 l'Ajuntament advertia com a problemes principals:

- a) Edificis en bon estat estructural, de qualitat constructiva acceptable, però amb molt poc manteniment a causa de la situació econòmica dels propietaris.
- b) Deteriorament de les relacions comunitàries, perquè:
  - Els deutes desestabilitzen les comunitats de propietaris.
  - Propietaris que no assumeixen despeses d'assegurances: qualsevol fuita d'aigua és un greu problema que requereix la mediació comunitària per a la seva resolució.
  - Propietaris amb deutes que arriben a tallar el corrent elèctric de la comunitat.
- c) Persones amb hàbits que malmeten la convivència: soroll, neteja, sobreocupació, etc.
- d) L'Administració no disposa d'habitatges de protecció que ajudin a regular un descens del preu de mercat.

Aquesta situació descrita per l'Ajuntament s'ha agreujat per la crisi. Segons dades de l'Oficina d'Habitatge (2010) el nombre de persones que han perdut el pis per no poder pagar la hipoteca s'ha elevat notòriament a tot el territori de Salt. D'altra banda, hi ha un augment del nombre de persones que han ocupat un habitatge, fet que agreuja els problemes de sobreocupació i deteriorament dels habitatges.

Cal tenir present també que aquestes dificultats econòmiques no sols afecten i degraden els habitatges, sinó que s'estenen alhora a les façanes, les voreres, els patis interiors, i també el mobiliari urbà i els espais d'interrelació social (places, zones verdes, entre altres espais). Una degradació en la qual també influeixen altres factors, com ara el mal ús i el desconeixement dels sistemes de funcionament propis del nostre país, i que és alhora una càrrega per a l'Ajuntament i un motiu de desgrat per a la resta de veïns i veïnes, que veuen com se'ls escapa de les mans un entorn que consideraven propi i que en definitiva és la imatge del seu poble, la qual cosa incrementa el rebuig cap aquesta població nouvinguda.

Aquestes mancances i necessitats, com s'ha assenyalat, són històriques, i la morfologia urbana del municipi no ajuda a pal·liar-les. Mancances que han estat fortament influïdes, d'una banda, pel fenomen del desplaçament de la població, i de l'altra, per la crisi econòmica que, com hem vist, ha colpejat fortament a Salt.

Ara bé, un problema sobre el qual volem cridar l'atenció és el dels pisos ocupats. Fins ara la conflictivitat estava relacionada amb el fet que uns propietaris o inquilins (bé per problemes d'entesa o bé per problemes econòmics) no pagaven les despeses de comunitat, no tenien assegurances, i generaven problemes de soroll, neteja, sobreocupació, etc., però ara en un nombre important de pisos les entitats bancàries també generen aquests problemes. Ara són elles que no paguen les despeses de comunitat, ni tenen assegurances, ni fan neteja, i permeten, sense fer res, l'ocupació dels pisos que han estat subhastats o donats en pagament pels propietaris que no han pogut costejar la hipoteca, amb la qual cosa s'ha propiciat la sobreocupació i els problemes de soroll que això genera.

Cal entendre, que aquesta situació va lligada essencialment a factors econòmics i en algun cas a factors culturals. En la majoria dels casos, si no es paguen les despeses de la comunitat i dels serveis o si es permet una sobreexplotació dels habitatges, és per una qüestió econòmica. El treballador a l'atur, sigui o no immigrant, té serioses dificultats per pagar aquestes despeses. Aquest no és el cas de l'entitat bancària, que no vol pagar-les per tal de maximitzar els beneficis. Per tant, no creiem que aquestes situacions serveixin per demostrar el fracàs del model de societat intercultural, com sinó que en tot cas serveixen per constatar el fracàs d'un model de societat en el qual es concentren tots els costos socials en la classe treballadora i tots els guanys en la classe poderosa. I Salt podria arribar a ser una demostració d'aquest fracàs.

Si aquest problema no es pren seriosament i s'arriba a una solució, a més dels greus problemes de convivència ja esmentats, durant el primer semestre del 2010, hi ha un risc afegit, i és que quan els bancs estiguin interessats a recuperar els pisos es trobaran una situació consolidada bé d'ocupació bé de mercat il·lícit.

Les polítiques en habitatge, malgrat dependre en gran mesura del sector privat, cal influir-hi i ordenar-les: evitant l'ocupació il·legal, afavorint la convivència i la dinamització de les comunitats, pactant amb els bancs temes relacionats amb hipoteques, esponjament, afavorint el comerç intercultural en els baixos, creant més espais públics de participació,... cercant aliances amb l'associacionisme veïnal.

Seguretat i criminalitat

La percepció de la inseguretat per part de la població pot estar influïda per diversos factors. Entre aquests factors, se solen destacar l'augment de la incivilitat i l'augment de la criminalitat.

Si tenim en compte el patró de la incivilitat, les dades proporcionades per la Policia Local de Salt (Informe intern 2010) no semblen donar suport al fet que l'increment de la inseguretat, manifestada per un sector de la població, derivi d'un augment d'aquella. La seguretat ciutadana, segons les dades d'aquest informe) no semblen haver augmentat de manera destacada. L'any 2009, període anterior als aldarulls del febrer del 2010, en termes generals, la policia no va ser requerida per a més intervencions que en altres anys, amb l'única excepció de la classificada com a «problemàtica amb menors».

Per a la Policia Local de Salt l'augment d'aquesta classe de delictes ha contribuït a augmentar la sensació d'inseguretat dins de la població saltenca. No posem en dubte que l'augment de la delinqüència pot afectar la sensació d'(in)seguretat de la població.

No obstant això, els estudis ens mostren que la por de les persones a ser víctimes d'algun delictes no sempre ni necessàriament està lligada a un augment de la criminalitat, sinó que està influïda per altres factors com l'augment de la presència o activitat policial o el paper dels mitjans de comunicació.

La creença fundada o infundada de més criminalitat genera el reclam de presència policial, i com més presència policial hi ha als carrers, més consideren les persones que alguna cosa ha d'estar passant i, per tant, augmenta el seu sentiment d'inseguretat. Tot això genera una espiral que s'autoalimenta.

Amb tot, una qüestió diferent és que es relacioni l'augment de la criminalitat amb l'increment de la immigració. Alguns ciutadans Saltencs assenyalen l'augment de la immigració com una causa de l'increment de la criminalitat i identifiquen el perfil del delinqüent amb una persona d'origen estranger. Aquesta criminalització de determinats col·lectius d'estrangers és percebuda especialment pels joves de Salt com un veritable assetjament.

Abans de vincular directament immigració amb delinqüència s'ha de tenir en compte que l'augment indicat de la delinqüència a Salt té només un parell d'anys, coincidint amb el temps que fa que dura la crisi econòmica, mentre que la immigració augmenta des de fa més de deu anys. Per tant, es pot afirmar que sembla més relacionada amb

la influència negativa dels problemes estructurals com l'atur, la desocupació i la pobresa que amb l'augment de la població d'origen immigrant.

Es pot afirmar que, en termes generals, la història dels processos migratoris a Salt, tant si procedeixen del camp, de l'interior d'Espanya o d'altres països, no és una història vinculada amb la criminalitat. Per tant, Salt no constitueix cap exemple que demostrï que els processos migratoris estan relacionats, tots sols, amb processos delictius.

En definitiva, considerem que s'han de tenir en compte els factors de caràcter socioeconòmic a l'hora d'explicar l'augment de la delinqüència patrimonial a Salt, abans que assenyalar la immigració i més específicament un grup social, pel seu país d'origen, com a responsables dels fets delictius.

Reprenent les consideracions sobre l'augment del sentiment d'inseguretat, convé cridar l'atenció sobre tres aspectes diferents: d'una banda, les xifres de la criminalitat coneguda (xifres policials); de l'altra, el paper dels mitjans de comunicació, i finalment, el paper dels polítics.

Pel que fa al paper dels mitjans de comunicació, hi ha diversos estudis que han abordat el tema al nostre país. Estudis recents exemplifiquen clarament com el sentiment d'inseguretat de les persones sembla estar més lligat a la publicació de notícies sobre la criminalitat en els mitjans de comunicació que a les xifres de la criminalitat com a tal.

En aquest sentit, Salt no ha estat una excepció i mai no havia tingut tant protagonisme en els mitjans de comunicació. Els diaris nacionals i estatals, i també la televisió, van oferir una cobertura desmesurada dels esdeveniments que van tenir lloc. Podem afirmar, per tant, que el descontentament creixent d'un sector de la població de Salt quant a la situació de seguretat està igualment influït per la cobertura mediàtica que han ofert nombrosos mitjans de comunicació. Les notícies dels diaris fan molt èmfasi en la relació entre immigració, delinqüència i inseguretat.

Ens referim a alguns grups polítics que fan un ús demagògic de la criminalitat i de les propostes de caràcter repressiu amb el fi de satisfer la demanda popular de seguretat i d'aquesta manera promoure els seus interessos electorals i de partit.

Com a conclusió es pot dir que, malgrat la presència de diferents factors que incideixen en la delinqüència, entre els quals destaquem els de caràcter socioeconòmic, la població de Salt, els mitjans de comunicació i en algun cas,

vincula l'augment del crim amb la immigració i advoca per l'ús de mètodes repressius per tractar la inseguretat i la delinqüència. Per a un sector de la població, l'origen d'un determinat grup de persones té més força explicativa de la criminalitat que els factors estructurals.

Des d'ara, podem advertir un risc clar de la utilització política del discurs de la immigració a Salt. Aquesta utilització no va lligada exclusivament a un aspecte conjuntural de captura de vots, que evidentment ho està, sinó que també està relacionada amb una manera concreta de gestionar els problemes socials. Ateses la complexitat i la dificultat d'articular i desenvolupar programes que apuntin cap a la resolució d'aquests problemes, s'observa que, en alguns casos, s'imposa una manera de governar basada en la focalització i el sobredimensionament d'un fenomen que és presentat, amb la complicitat necessària dels mitjans de comunicació, com la causa de les dificultats i els problemes que viu el poble de Salt.

2.5 MARC CONCEPTUAL

2.5.1 PRINCIPIS PER NO PERDRE'S

2.5.1A COHESIÓ SOCIAL

En llatí, *cohaesum* significa “estar unit”. La cohesió social designa el nivell de consens de membres d'un grup social a la percepció de pertinença a un projecte comú. Solidaritat i percepció social són part de l'ordre ètic indispensable perquè les persones continuïn vinculades en la societat.

L'existència de cohesió social no implica necessàriament la inexistència de conflicte, sinó que aquest és inherent a tota relació entre individus i entre grups. És un element integrador i dinamitzador en tota relació social. Provoca creativitat, innovació i desenvolupament en el centre del grup social d'una comunitat, d'una societat. El que és nociu en una interacció social és una indiferència. Mann, M (1970) explica que el concepte de *cohesió social* inclou l'existència de certs valors mínims compartits, que guien les nostres accions. La cohesió es troba en la base de qualsevol contracte social o d'acció cooperativa. No es pot viure en societat sense uns acords mínims. La qüestió és quins sectors socials participen d'aquests acords. En la cohesió social

podríem destacar tres aspectes que la identifiquen des d'una perspectiva de la societat actual: cultural, redistributiva i relacional.

La primera dimensió (cultural) entén la cohesió social com el resultat dels elements compartits, els valors, normes consensuades, o una identitat construïda a través de símbols i cerimonials compartits. Aquests han d'incloure el reconeixement de la diversitat cultural; una societat avançada es fonamenta en la pluralitat cultural i no en la cohesió entesa com a homogeneïtzació. Els esforços s'han d'encaminar a promocionar una idea reflexiva i plural de la reflexió al voltant d'unes normes i valors compartits basats en la tradició i/o història comunes.

La integració implica la interconnexió entre aquests elements . L'assimilació condueix a l'homogeneïtzació, és a dir, al foment del sistema de similituds entre persones. La integració condueix a la interacció des de la igualtat entre les parts que conserven les seves característiques diferenciades.

Habermas, J (2001) considera que hem de construir la cohesió social i les concepcions del món en societats plurals a través de la definició d'un marc legal compartit que prevegi principis com la igualtat, democràcia, respecte per la llei o pels drets dels individus . Tot això es construeix al voltant de valors universals que prevegin la diversitat cultural enlloc d'amagar-la. És a través de la interacció entre persones diferents que s'estableix la cohesió social, sempre que generin noves enteses i acords, i es creï un nou marc de normes i valors compartits que incloguin la diversitat sociocultural. Una altra clau important per a la cohesió és trobar l'equilibri entre autonomia cultural i solidaritat social, de manera que la primera no acabi en identitats essencialistes ni l'última en l'assimilació de les minories culturals.

La cohesió social també té una dimensió redistributiva. Aquesta es centra a reduir el màxim les desigualtats i disparitats que existeixen en una societat, entre individus i grups socials. L'Estat, l'Administració és la responsable de crear les condicions perquè qualsevol ciutadà, independentment del seu origen social, pugui promocionar-se en la societat. La relació entre cohesió social i la integració en el mercat laboral és evident: la integració ocupacional ha de ser concebuda com un primer pas en l'acceptació progressiva d'institucions, creences, valors i símbols de la societat d'acollida. El treball concedeix l'autonomia a l'individu és un canal activador de la cohesió social i aconsegueix nivells estables de prosperitat i confiança.

Jeanotte, M.S (2003) identifica tres relacions causals, sempre que aquestes estiguin equitativament distribuïdes. En primer lloc, a més grau de cohesió social més suports rebran les polítiques públiques destinades a educació, sanitat o redistribució d'ingressos. En segon lloc, com més cohesionada sigui una societat, més s'acceptaran les normes de conducta i els valors compartits de les institucions socials i més confiança respecte les lleis i la justícia. I en tercer lloc, a més nivells de cohesió social, més participació en la societat civil i adhesió al capital social.

2.5.1B RELACIONS SOCIALS

“Sense interacció no hi pot haver socialització, i sense socialització ni hi pot haver coneixement, intercanvi, identificació i reforç dels elements comuns i, per tant, sentit de pertinença, ni tampoc hi pot haver enriquiment cultural, ni consolidació de valors cívics compartits” (Pla Barcelona Interculturalitat 2010).

Promoure les relacions socials, la interacció entre persones, és una bona forma d'anar configurant una comunicació normalitzada en la diversitat cultural de Salt, que penetri en tots els àmbits i espais de la vila.

Entenem les relacions socials com el marc en què cal entendre els fets i les situacions socials que es generen en una comunitat. Tot i respectant els ritmes, interessos i la llibertat individual, volem intervenir, tenir intencionalitat sobre les relacions socials; crear mecanismes, espais i voluntat de trobada; facilitar les relacions com a primera expressió de ciutadania; fer de la interacció una estratègia de la diversitat cultural. Volem habilitar escenaris que no condicionin la persona pel seu origen i procedència, sinó com a ciutadà/ciutadana de drets i deures, que se la reconegui pel nom, pel tarannà i la biografia.

Volem passar de la coexistència a la convivència, amb la voluntat tossuda de voler conèixer, interactuar per acostar; de la salutació a l'ajuda, de la convivència a la col·laboració, per fer una vila renovada, acollidora i rica d'interculturalitat. La interacció és la millor garantia per a la convivència i la cohesió social, és rendibilitzar al màxim les oportunitats que ens ofereix la diversitat cultural.

No volem amagar els conflictes, ni els problemes; són inherents a la condició humana i a les interaccions socials. Precisament en una societat oberta i relacionada és més fàcil fer front a la seva resolució; els vincles de confiança, formats en les

relacions quotidianes de botiga, escala i carrer... faciliten el coneixement, provoquen el diàleg, encenen l'interès, pilars bàsics de la convivència.

Treballar en les relacions socials significa invertir en futur; és la primera capa per enfortir la dermis, que ens permet palpar la dimensió d'humanitat d'un poble. Cal anar construint l'entramat d'interaccions que facilitaran la coneixença més personal, la identificació dels interessos comuns i construir projectes comuns.

En la nova societat intercultural, on Salt n'és un exponent observat, serà cada vegada més necessari reforçar les relacions humanes; crear xarxes, de les més bàsiques a les més complexes, que les enforteixin; iniciar processos de canvi en situacions adverses i excloents, per poder millorar la qualitat de vida dels ciutadans/es. És imprescindible que la interacció i el diàleg siguin el fonament des d'on es resolguin els conflictes de convivència i es visqui la diversitat des de la normalitat. La convivència és el primer repte d'una societat inclusiva i sostenible, que requereix d'un treball amb i per a una comunitat interrelacionada.

2.5.1C INTERCULTURALITAT

Apostar per un model intercultural implica la interacció entre comunitats culturals que conviuen en un territori. A partir d'un primer espai de relació i diàleg respectuós, el territori i la ciutat intercultural opten per la construcció d'una nova realitat que incorpori el bagatge cultural de tots els que la formen.

La convivència entre persones ha de ser un procés natural, del respecte a la confiança, de la interrelació a la construcció d'alguna cosa plegats. La suma d'aquestes sinergies, que formen part d'itineraris interculturals, és el que facilitarà una comunitat intercultural. Es tracta de construir quelcom nou, una nova realitat a partir del respecte per la diversitat i el diàleg conscient entre persones, grups i comunitats; fer de la diferència la base d'enteniment, allò nou que volem comprendre i respectar, perquè la sentim com a part de la nostra quotidianitat i d'una mateixa comunitat.

La construcció d'una visió, d'una vivència intercultural, passa de la sensibilització a la consciència, requereix temps. Un temps que en aquesta societat líquida és un bé preuat, tot ho volem al moment i fàcil. Per contra, crear processos d'interculturalitat

requereix inversió i voluntat. Crear intencionalitat sobre la diversitat, per adequar-se a nous valors, esdevé una tasca lenta i volenterosa.

En la interculturalitat posem el pes en l'individu i en la seva capacitat de relacionar-se amb l'entorn, més que no pas en una manera de funcionar de cada comunitat cultural. Aquesta persona individual es bifurca en dos vèrtexs d'un mateix angle, que és el que li dóna una mirada equilibrada. Per un costat, la identitat cultural, amb el seu bagatge i els seus valors i, per l'altra, la seva singularitat, els seus interessos, els centres d'interès, el seu caràcter. No podem ni volem forçar la interculturalitat, el respecte profund per la persona passa al davant, per bé que som éssers socials, i el nostre conviure en una societat ha de preveure un projecte social ètic. El projecte intercultural no passa per desnaturalitzar-nos dient que tots som ciutadans del món, ja que equival a dir que no som d'enlloc; sinó que es tracta de fer visibles les diferències i les semblances alhora, donant-los la mateixa importància i pes en la configuració de l'individu i de la societat. Cal evitar l'aïllament personal al qual en poden portar certes dinàmiques socials actuals i respectar els ritmes i les voluntats, però acostant i fent entendre que si identitat cultural i singularitat es comparteixen, són formes de fer visible i plausible la diversitat intercultural en un territori.

També ens trobem amb una realitat de caire estructural important. Actualment la immigració és un tema d'àmbit estatal i aquest abast fa que la legalitat i la jurisprudència tinguin una visió d'estat; però, per altra banda, el seu desenvolupament quotidià es realitza en el món local, amb els seus conflictes, les problemàtiques i la convivència. Els municipis resten sense poder de decisió i sense recursos.

Tot i la complexitat el repte i l'aposta per un Salt intercultural, creiem que és l'opció a seguir. La construcció d'una nova realitat que integri a tots i totes els que hi viuen esdevé la missió de les polítiques municipals d'integració. La interculturalitat ha de viure el batec del territori, no solament des de la cultura, sinó des de tots els àmbits, (educació, urbanisme, economia, seguretat...) amb polítiques transversals i integrals.

A Catalunya hem optat per una tercera via, per la via catalana d'integració, que s'expressa clarament al Pacte Nacional per a la Immigració (Generalitat de Catalunya 2000-2008) a partir del concepte de cultura pública comuna. És a dir, per l'espai compartit de comunicació, convivència, reconeixement i participació de la nostra societat diversa, per tal que la nació catalana continuï sent el referent de tota la

població que hi viu i hi treballa. En síntesi, és combinar les idees de cohesió i diversitat a parts iguals, d'igualtat en la diversitat (per citar Alain Touraine), de mantenir identifications amb l'origen —i reconèixer-les—, però demanar també identificació amb la societat d'acollida. Consisteix a incorporar a la societat catalana nous actius, vinguin d'on vinguin, que, sense renunciar al seu passat ni als seus orígens, passen a formar part de la nostra societat. En poques paraules, apostar per una societat plural en lloc d'una pluralitat de societats.

El Pla de Ciutadania de Salt aposta perquè el concepte de ciutadania englobi a tots els que viuen en un mateix territori, que conviuen, participen i construeixen una mateixa societat. Mentre vetllem per igualar els mateixos drets i deures, des dels més legals, als socials, passant pels convivencials i de compromís públic.

Anem ara a aprofundir ens alguns aspectes que esdevindran cabdals per afavorir o allunyar-nos d'una societat intercultural. El llenguatge és el primer nivell. Les paraules immigrant i immigrat cal distingir-les i ser més curosos en el seu us. La paraula immigrant comporta una transitorietat en el seu significat de manera que, estrictament parlant només l'hauríem d'utilitzar per designar les persones que estan de pas. És a dir, immigrants ho són només mentre s'estan desplaçant. En canvi el participi immigrat ens indica una particularitat d'algú que resideix aquí amb alguna voluntat de permanència però que no hi va néixer, sinó que va venir d'un altre lloc. A voltes arriben a l'extrem d'anomenar massa sovint immigrants de segona generació als qui van néixer aquí i que per tant són, estrictament parlant, autòctons. Aquesta necessitat de situar en una categoria precisa i diferenciada les persones immigrades és la que pot fent-nos acabar per construir una classe estereotipada de persones a les que hi atribuïm unes particularitats i els hi associem unes problemàtiques.

Hi han classificacions que han penetrat profundament en l'imaginari col·lectiu, com el separar el nosaltres dels altres que forma part, per desgràcia, de la quotidianitat d'alguns discursos i pràctiques socials en la legitimització de les desigualtats. Aquestes pràctiques xenòfobes de mantenir les barreres entre els uns i els altres contrasta amb la tendència d'un món cada vegada més petit intercomunicat permeable i obert a difuminar encara més els límits poc clars dels termes autòcton/immigrat, com ens explica (A. Portes, 2004) a partir del qualificatiu de transnacional.

La interacció entre cultures serà un altre aspecte que regirà una bona integració. La cultura és per damunt de tot un complex mecanisme social d'adaptació al medi, és un error important concebre la cultura com a quelcom estàtic. Totes les cultures estan en continu procés d'adaptació i alhora, d'intercanvi d'elements de les altres cultures en què estan en contacte. Suárez - Orozco (2003) fan una distinció entre cultura instrumental (destreses, competències, conductes socials,...) i cultura expressiva (valors, cosmovisions, models de relació interpersonal). Aquestes dues dimensions es donen en els processos d'integració i aculturació per anar construint una identitat bicultural que ha de permetre una acomodació sense assimilació. Aquesta identitat bicultural pot arribar a ser una bona solució al conflicte sociocultural i a la dissociació dels sentiments de pertinença que experimenten alguns infants i joves.

La integració per tant, és un procés bidireccional i dinàmic d'ajustament mutu per part de tots els immigrants i residents d'Estat membre, a partir de la interacció.

Una definició d'integració podria començar postulant la necessitat de considerar-la simultàniament com un projecte, un dret i un deure social. F. Carbonell (2006), afirma que la integració no es demana ni s'ofereix, no es pot donar ni exigir, cal guanyar-se-la dia a dia amb l'exercici per part de tots d'una ciutadania compromesa, que comporti una lluita efectiva contra la manifestació d'exclusió i a favor d'una veritable igualtat d'oportunitats i drets socials. La integració és un projecte col·lectiu sociocultural utòpic: el procés de construcció d'un nou espai convivencial en el qual tots ens hauríem de sentir acollits, reconeguts i respectats. Hauríem de veure la integració com una inserció de la societat en l'individu, és a dir, la incorporació que fa l'individu de determinats llenguatges, trets culturals, normes, convencions... fruit de pactes que estableix amb la societat d'instal·lació. L'assoliment d'aquest projecte utòpic recau molt més la responsabilitat sobre els autòctons ja que tenim més accés al poder i al recursos, i la responsabilitat és sempre proporcional a capacitat d'acció.

Aprendre a viure junts és, avui, un dels reptes fonamentals de fer ciutadania, (X. Besalú, 2010) sobretot perquè aquest és un aprenentatge que en les societats modernes es donava gairebé per osmosi a través de tot un entramat social i avui no, perquè tan els processos de globalització com els d'individualització creixent han donat més visibilitat i reconeixement a les diferències individuals. La primera condició per aquest aprenentatge és la de compartir espai i temps, el contacte físic malgrat la compartimentació del temps i de la pròpia ciutat. La convivència demana

coneixement i reconeixement, relació i confiança mútues, i això només es pot aconseguir si fem coses junts, si col·laborem, si dialoguem, si establim vincles personals; el perill més gran per fer ciutadania és la indiferència o l'aïllament. Calen persones, calen ciutadans que facin front a la passivitat i al gregarisme, persones que no es deixin arrossegar pel conformisme i la por, que tinguin la valentia de compartir, d'imaginar una nova ciutadania. D'invertir en relacions interpersonals, que lluitin contra la indiferència i que apostin per la tolerància. Els fòrums compartits, el diàleg intercultural, l'educació relativa als immigrants i les seves cultures, unes condicions de vida estimulants en entorns urbans acollidors millorarien les interaccions entre la ciutadania independentment de la seva procedència. Recordem-ho la fita és anar construint una identitat bicultural que permeti una acomodació sense assimilació, que permeti el desenvolupament personal i social en viure en una societat de diversitat cultural.

2.5.1D CAPITAL SOCIAL

El capital social es crea a partir de les relacions entre persones. La persona és el centre i la seva necessitat d'interaccionar genera capital intangible que li proporciona millores en la seva vida, sempre que ho faci intencionalment i evident. Els ciutadans necessitem que el nostre capital humà sigui valorat i recompensat socialment, així s'acumula el capital social, ple de recursos i potencialitat, en una xarxa més o menys estable.

James Coleman (1988) defineix el capital social com: els aspectes de l'estructura social que faciliten certes accions comunes dels agents dins d'una estructura. A la vegada, Robert Putnam (2002) el delimita com: els aspectes de les organitzacions socials, tals com les xarxes, les normes i la confiança que permeten l'acció i la cooperació pel benefici mutu, pel desenvolupament i la democràcia.

El capital social es crea a partir de xarxes d'interaccions, que contenen valors i opinions compartides que faciliten la cooperació dins i entre el grup. El capital social és agregar relacions entre nusos d'una xarxa, enfortir-la amb confiança i interacció simètrica. En el capital social s'acumulen diferents actius socials: els psicològics, els culturals, de coneixement, afectius... que augmenten la quantitat de comportament cooperatiu mútuament beneficiós per a les persones i el seu entorn.

Putnam (2000) novament suggereix l'existència de tres dimensions claus per poder mesurar el capital social: Vertical & horitzontal, on les relacions es poden desenvolupar entre individus de diferent jerarquia o entre individus situats a un nivell jeràrquic similar. Vincles forts & vincles dèbils: els vincles forts creen major solidaritat entre els membres d'una xarxa, però els vincles dèbils permeten l'accés a un conjunt més ampli i heterogeni de relacions. Ponts & vincles: el capital social pont fa referència a les relacions entre coneguts, amics distants i associacions, és a dir, tracta de relacions entre membres més heterogenis i pertanyents a diferents comunitats, mentre que el capital social de vincle són relacions entre membres homogenis, és a dir, familiars i amics molt propers i pertanyents a la mateixa comunitat.

El millor catalitzador del capital social és la confiança. Aquesta enforteix les relacions, les fa properes i facilita el flux de la informació. Resulta clau a l'hora de resoldre conflictes, permet fer transaccions ràpides i eficaces i construeix i mante l'ordre social a partir de les xarxes amb nusos forts.

2.5.2 CONCEPTES BÀSICS PER A L'ACCIÓ

2.5.2A COMPROMÍS COMUNITARI

L'objecte de l'acció comunitària, allò amb què treballem en els diferents àmbits, situacions o processos de transformació, són les relacions socials. Fer acció comunitària és treballar les relacions entre les persones (*Carmona, M i Rebollo, O. Barcelona 2009*). Treballar les relacions voldrà dir promoure un tipus de relacions i no unes altres. El mètode de l'acció comunitària serà la manera concreta en què intervenim sobre les relacions socials que es donen en un àmbit o una situació. Per tant, l'aspecte clau és l'activació de les relacions socials per aconseguir transformacions en les condicions de vida, materials i de relacions de la població.

Aquest compromís comunitari, que és eminentment col·laboratiu, té el seu principi en uns valors comuns. En primer lloc, fer les coses des del respecte actiu, és a dir, per a tothom, els que pensen com nosaltres i els que no; per a la comunitat, entesa des d'un sentit ampli. Cal cercar la confiança, l'empatia entre actors, que no sempre serà fàcil, acostar sensibilitats d'entitats i caràcters i idees, per un bé comú.

Abans de començar caldrà pensar que tot té una història. Què i quines accions han transcorregut abans de les nostres propostes, del nostre treball que sumi o al qual puguem recórrer.

Per construir plegats, haurem de tenir en compte, almenys, tres aspectes: els objectius, el lideratge i la metodologia.

Els objectius hauran sortit del diagnòstic compartit, de sotmetre a prova els nous enfocaments de les diverses situacions, demostrar quins són els que poden donar millors resultats, fomentar l'intercanvi d'experiències i opinions, i contribuir a una visió conjunta tant com sigui possible.

L'acció comunitària ha de tenir un lideratge: persona, persones, entitats o administració que liderin el procés. El lideratge ha de vetllar, en primer lloc per una bona formació d'aliances i lleialtats, per no perdre de vista els objectius pactats i establir les prioritats en les accions, en les responsabilitats i el pressupost. Caldrà reduir la confusió i la incertesa, dinamitzant des d'una mirada sistèmica, ajudar a valorar l'acció i el projecte.

El compromís comunitari té sentit i arrela quan sortim de la nostra visió associativa per entrar en el pla comunitari, en un segon nivell. La transformació de la comunitat requereix d'una mirada més àmplia i profunda, d'una nova sensibilitat: vetllar i promoure nous objectius i valors comunitaris, conjuntament amb altres. Si a més, afavoreixen una gran majoria, ens situen en una perspectiva més inclusiva i responsable respecte del compromís comunitari.

2.5.2B PROXIMITAT

No és d'estranyar que avui els municipis siguin espais decisius en el benestar col·lectiu i individual. La proximitat s'ha anat configurant com un factor que ajuda a integrar respostes concretes a demandes que necessiten abordatges integrals. Respostes integrades a problemes integrals. La quotidianitat és la que defineix el benestar individual i col·lectiu. És aquesta quotidianitat la que marca l'esdevenir de la valoració de qualitat i capacitat de servei dels equipaments, dels serveis i de la pròpia Administració pública; és a dir, la gent que al territori, des de la proximitat, sap i comparteix la importància del que passa en el municipi en relació amb el futur de la comunitat, del col·lectiu que viu i conviu en un territori específic; on aquesta

gent manté vincles de pertinença i implicació en els assumptes comuns. El futur de la comunitat passa pel futur del municipi i de l'ajuntament com a expressió col·lectiva d'aquest, en relació amb el paper que es reserva a la pluralitat d'actors afectats o implicats de les diferents maneres. És en aquest nou enfocament on la proximitat adquireix la seva força, respostes de proximitat: integrals, transversals i descentralitzades.

El territori no és només una realitat física, sinó també relacional, convivencial. Fa falta tenir molt en compte els fluxos relacionals a l'hora de pensar els espais i les escales on intervenir. Tenim dos nivells en la representació espacial del territori, un més local i l'altre global. El primer, tangible, ens fa exceptuar la significació de la proximitat i de com aquesta facilita les relacions i les interaccions, la qualitat de vida i la cohesió social. El segon nivell, que creix dia a dia, l'espai és també una xarxa de fluxos i relacions, que vincula ciutadans, ciutats, pobles i territoris, independentment de les distàncies físiques.

En la primera dimensió els elements físics i de connectivitat real són molt importants; en la segona dimensió els aspectes de connexió virtual són decisius. Són espais diferents, però compatibles entre si: territoris simultàniament físics i virtuals, pròxims i relacionals.

L'aspiració a una ciutadania plena passa per aconseguir que les persones –ciutadans i ciutadanes- disposin de recursos i oportunitats per conquerir el seu entorn més pròxim, tenir capacitats per prendre decisions sobre la pròpia vida i els projectes que volem, sempre en relació a la nostra esfera de proximitat. Estem parlant de la proximitat com l'entorn immediat en el qual es desenvolupa la vida quotidiana de les persones, però també del compromís col·lectiu i individual envers aquest espai pròxim, per construir comunitat. Si volem guanyar en autonomia, en apoderament, capacició... calen polítiques públiques, serveis i equipaments que ho facilitin, així com fer ús de la nostra responsabilitat social, per afavorir el creixement personal i la transformació de la societat més pròxima.

2.5.2C COPRODUCCIÓ I CORESPONSABILITAT

“Hem d'estar al capdavant de la iniciativa i darrere del protagonisme...Ens interessa fer feina amb altres i contribuir a l'enfortiment de la xarxa social” (Xarxa de Centres Cívics de l'Ajuntament de Girona, 2004)

Quan parlem de coproduir estem parlant de fer quelcom plegats. Implica que cadascuna de les parts hi participa des del seu projecte propi, que no interfereix en el de l'altre participant, però tampoc el comparteix directament. La coproducció és un primer pas per aprofundir cap a formes més madures d'intervenció comunitària com ara el partenariat.

En aquest sentit la coproducció la connectaríem amb una coordinació més avançada amb ganes de voler fer accions conjuntes, compartint objectius, població... fins i tot metodologies, però des de la mirada de cada entitat o organització. La coresponsabilitat la vinculem a un treball més integrat, on les diferents associacions treballen conjuntament per un mateix objectiu, a voltes amb un projecte comú.

La coresponsabilitat sí genera formes organitzatives, crea una nova experiència i és estructurant per als seus representants (associacions, entitats, col·lectius, serveis, administracions...). Vegem-ne els avantatges:

- Permet al grup identificar objectius comuns, definir els projectes d'intervenció a partir d'interpretacions col·lectives de la realitat (problemes, necessitats,...), tot a partir d'una nova cultura de treball conjunta, des d'un pla horitzontal i simètric.
- És un instrument de relació amb l'entorn a partir d'identitats col·lectives i grupals. Imaginem, una taula de salut comunitària, una coordinadora d'entitats; aquestes generen projectes, accions que els permeten una relació directa i referent en el territori i els seus agents; projecten una imatge que ajuda a explicar-se i definir la relació amb l'entorn, quins valors volen mostrar, com s'hi volen relacionar.
- Reforça els vincles i la confiança, el reconeixement mutu. Un espai i un instrument que trenca amb els aïllaments, incrementa la xarxa social de les persones participants. Així mateix és un espai de satisfacció personal (que reforça la consecució d'amistat, la valoració dels altres, l'ajuda mútua, la relació...).
- Esdevé un espai formatiu i d'aprenentatge valuós, que va des de les formes organitzatives, relacions personals, planificació, intercanvis, responsabilitats...
- Subjectes col·lectius que permeten la relació amb altres subjectes col·lectius i esdevenen una font de poder necessària per a la resolució de conflictes, transformació de la comunitat i millora del teixit social i les seves relacions.

2.5.2D PROCÉS i DINAMITZACIÓ

El procés, l'entendem com un itinerari que ens permet analitzar el camí seguit, mirar de prop els passos, els impactes, les variacions que repercuteixen en les condicions de les persones i de l'entorn pròxim.

Parlem de dinamitzar per promoure quan aconseguim provocar una mobilització de les relacions i es busca una veritable promoció personal i social. Aquesta promoció sorgeix de la intencionalitat de construir agents col·lectius amb major capacitat d'organització, decisió, interlocució i compromís.

Aplicar el procés de qualitat en la comunitat vol dir la millora continuada en les relacions, metodologies, procediments de les activitats que afecten positivament els resultats i, per tant, els ciutadans i el territori.

El procés i la dinamització cristal·litzen en l'acompanyament. Aquesta metodologia requereix, en primer lloc, conèixer i generar vincles entre les parts (ex. institut, joves i serveis per a joves del territori); en un segon moment, planificar itineraris (individuals i col·lectius), saber passar de la dinamització a l'escenari d'acollida, millorant i respectant sempre l'autonomia; per últim, no perdre l'interès per investigar i avaluar de forma constant, durant el procés, els resultats de la dinamització.

Per a la dinamització farà falta una dosi de motivació elevada i confiança en la capacitat pròpia i dels ciutadans/es, aprendre a treballar de forma interdisciplinar o interassociativa, capacitat de construir i transformar la comunitat de forma dialèctica, capacitat d'improvisació per afrontar situacions d'incertesa.

Estem interessats a incorporar com a pràctica avaluativa el procés metodològic. Aquest, des del punt de vista de treball social, està clarament inspirat i vertebrat en l'acció-reflexió-acció, i situa els aprenentatges, no solament en la recerca del coneixement, sinó que pretén vincular el procés de coneixement de la realitat als processos de transformació, fent-los més senzills i millorables. Davant un nou escenari social cal introduir noves lògiques d'acció que ens permetin fer fort i densificar el teixit social i associatiu existent als barris.

2.5.2E SUBSIDIARIETAT I GOVERNANÇA

Caminar cap a una administració relacional serà un camí lent. Els diferents governs, especialment el local, hauran de trobar mecanismes en els quals la presa d'algunes decisions i actuacions sigui a l'abast de la ciutadania, associacions, agents cívics i socials. La cultura de la governança ha de ser interioritzada a diferents nivells. Aquesta cultura ha de fonamentar-se en el compromís cívic i la participació en les polítiques públiques.

El principi de subsidiarietat l'entenem com l'estadi més proper on es prenen les decisions, és a dir, si es poden prendre en el govern local, millor que en l'autonòmic. Els criteris de proximitat, autonomia i coresponsabilitat hi van lligats fortament.

Salt porta l'esperit associatiu en el seu ADN, la seva tradició i experiència associativa és dilatada i compromesa; cal un aprofitament per bastir nous models participatius i de governança. La implicació de les entitats, dels agents socials en el govern de l'administració relacional ha de proporcionar noves formes d'entesa i consolidació de les polítiques públiques. L'assaig de la Taula de Ciutadania representaria un exemple clar, un exemple que cal fer madurar i donar-li totes les oportunitats. Hem d'enfortir els processos de participació pública, construir debat sobre matèries quotidianes i concretes properes als ciutadans/es i ser transparents respecte als resultats.

Què vol dir, en la nostra època, el dret dels ciutadans a una bona administració? El lideratge públic pot estimular la formació de capital social? Es poden combinar la política i la gestió? Què aporta el lideratge a una governança democràtica de qualitat?

Aquestes són preguntes que realitza l'escola de negocis ESADE, en la Càtedra Lideratges i Governança Democràtica.

Aquesta nova manera d'enfrontar els problemes col·lectius presenta, com a mínim, dos grans avantatges respecte de la lògica tradicional (Ismael Iván Blanco, 2010):

- Primer, ens fa més intel·ligents, més capaços d'entendre els problemes en la seva complexitat, més creatius a l'hora de pensar solucions, i ens permet fer confluïr recursos de naturalesa diversa per tractar els reptes que hem identificat

- Segon, ens permet reforçar la legitimitat de les decisions, reforçar la seva acceptació social, crear sentit de coresponsabilitat, confiança entre les parts implicades...

Es tracta de fer-ho tot entre tots, però sabent el que li toca a cadascú; diagnosticar compartidament objectius definits i fer molta comunicació del procés i dels resultats. La governança ha de passar per la coordinació de les polítiques, fer-les més integrals i integrades, incorporar una visió global. Hem d'aprofitar l'empenta de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) per fer arribar a la ciutadania les convocatòries, les anàlisis, el debat i els resultats; fer una administració més immediata i oberta.

Governar la complexitat des de l'administració relacional local vol dir: que la ciutadania no pot seguir sent vista simplement com a objecte de les polítiques públiques, sinó que ha de ser reconeguda com a subjecte actiu. Saber-nos educar per a la participació i el civisme, creant nous espais de governança, que siguin espais de debat i decisió.

2.5.2F TRANSVERSALITAT

Necessitem formes relacionals d'abordar uns assumptes massa polièdrics i multidimensionals per ser encarats amb la mirada d'un únic especialista o per un únic actor, per preparat i competent que sigui. Estem desconcertats, no sabem passar de la teoria a la pràctica, no sabem fer operativa la demanda de complexitat que ens està exigint la realitat. Tenim dificultats culturals: continuem ancorats en les nostres certes tècniques; dificultats polítiques: no es busca la complicitat i el diàleg, la síntesi de posicions diverses; dificultats socials: no pretenem construir una societat, sinó que ens concentrem en els nostres assumptes personals. Vivim en un individualisme que ens allunya del projecte col·lectiu.

La transversalitat, les relacions entre departaments, àrees sectorials, entre projectes... pot afavorir la resposta a aquest reptes. La transversalitat posa en contacte diferents punts de vista, és generadora d'intel·ligència col·lectiva, ens ajuda a prendre millors decisions. La transversalitat crea espais d'interacció i col·laboració, permet un millor aprofitament dels recursos, ens pot fer més eficients i eficaços.

Parlar de transversalitat vol dir un canvi de cultura organitzativa; no és només un redisseny estructural, passem de verticalitat a lateralitat, del silenci a la col·laboració.

La transversalitat implica treball en xarxa, que invoca complexitat, flexibilitat i obertura.

La transversalitat implica, també, confiança. Aquesta se situa en un escenari relacional de proximitat, té el paper de crear vincle, de cercar espais relacionals quan l'administració i la mateixa societat tendeixen a separar-nos, a especialitzar.

Brugué, J., 2010, ens parla de tres tipus de transversalitat: l'estratègica, la substantiva i la instrumental, segons tinguin lideratges més polítics o tècnics, si estan basades en aspectes més departamentals o programàtics. Igualment ens parla de factors conformadors (objectius i lideratges), de factors tangibles (funcionament i recursos) i factors intangibles (relacions).

L'administració relacional ha de tendir al treball col·laboratiu i en xarxa. La ciutadania demana coherència en les actuacions dels governs, reivindica que no es justifiquin les deficiències en descoordinacions i diferències interdepartamentals.

Fem el millor que sabem fer i amb els altres, no dupliquem innecessàriament, comuniquem-nos, potenciem la col·laboració eficaç. Alerta a perpetuar l'estructura, posem-la al servei de la ciutadania, dels seus problemes i necessitats.

La transversalitat ens allunya de les estructures rígides, ens situa en una administració relacional, més creativa i emprenedora, comencen des de baix, a partir d'espais i instruments que la promoguin, del lideratge polític facilitador i d'una ciutadania activa que l'empenyi.

3. METODOLOGIA

3.1 FASES DEL PLA DE CIUTADANIA SALT

Per tal d'elaborar el Pla de Ciutadania de Salt he seguit uns processos metodològics participatius, que han volgut ser en tot moment participatius, transparents i comunicatius:

- *procés d'identificació*: fase en la qual es delimita el context, delimitar el marc teòric, els agents participatius i es configura i es consensua el marc de participació.

- *Procés de recollida d'informació i d'anàlisi*: un cop tancat l'esquema identificatiu ja estem en disposició d'iniciar un procés de recollida i sistematització de la informació que acabi amb la redacció d'un primer diagnòstic que reculli, a més de les necessitats expressades, també les propostes o potencialitats de la comunitat envers la ciutadania en relació a la diversitat cultural en un sentit ampli, que va des dels aspectes estructurals, als relacionals i metodològics.

- *Fase creativa del pla*: serà a partir de l'avaluació d'aquest informe o diagnòstic que s'ha d'elaborar un primer esborrany de document teòric, però amb una dimensió específica o concreta de les actuacions que cal desenvolupar, i ha de precisar el grau d'implicació per a la materialització o execució real.

- *Fase executiva*: fase en la qual es desenvolupen les accions programades i al mateix temps un procés d'autodiagnòstic avaluador.

Fase 1: Procés d'identificació

L'objectiu d'aquesta primera fase és delimitar la comunitat amb la qual volem treballar. És una tasca complexa que requereix aturar-se detingudament per veure alguns dels aspectes que configuren aquesta delimitació.

En primer lloc, seguint la metodologia proposada per Ander-Egg (2000), el procés de delimitació té bàsicament tres àmbits:

- el context: territorial, històric i demogràfic

- el teixit social, estructura social i problemes de canvi social
- els recursos i potencialitats econòmiques

Hi he afegit l'àmbit educatiu i l'àmbit de seguretat, per la seva rellevància contextual.

De fet, és una evolució dins el mateix procés del Pla de Ciutadania, sense sortir del marc delimitador i identificador. Cadascun d'aquests àmbits són molt significatius i per tant analitzem-los amb més deteniment.

El context

En aquest sentit, per Ander-Egg la millor delimitació passa per definir:

- *el perfil territorial* (la localització, i tots aquells aspectes rellevants per al nostre treball que poden afectar-lo (geografia,...)).
- *El marc històric*: recollir un mínim d'informació d'aquells aspectes significatius de la història de la comunitat si ens ha de ser útil per ubicar-la en el temps i així comprendre alguns dels processos de l'estructura de la societat que hi viu.
- *El perfil demogràfic*: en aquest sentit, cal recollir la informació que ens permeti identificar l'estructura de la població i els moviments que realitza la comunitat tan a un nivell estàtic (volum, composició, distribució segons edat, sexe, residència,...) com a un nivell dinàmic: variació de la població (moviment migratori, estudis de població,...).
- *El perfil educatiu*: en aquest sentit, sembla un element referencial a diagnosticar. L'he situat en la franja de secundària, tot i que és important l'anàlisi de tota la franja educativa, on hi ha més situació de fracàs escolar és en aquesta etapa.

Fase 2: Recull de la informació i diagnòstic participatiu

Possiblement aquesta fase sigui una de les més importants i una de les tasques del pla estratègic més significativa. L'aposta s'ha fet a partir d'un diagnòstic participatiu, no poden deixar fora la comunitat que després volen que es comprometi i esdevingui objecte protagonista.

El *diagnòstic participatiu*, segons Daniel Prieto (1988), és la mateixa gent objecte del Pla que selecciona els problemes, reconeix la situació, s'organitza per obtenir informació, ho analitza i extreu les seves conclusions, amb la col·laboració o no d'agents externs a la comunitat. Aquest és el model que seguirem en el nostre pla de ciutadania, perquè el diagnòstic participatiu té un component educatiu per a la població participant d'un gran valor. Els coneixements i experiències són compartit a través de reflexions de grup, a través de debats i discussions, tots els altres aprenen.

Aquest és un procés de capacitació no formal, on l'aprenentatge és comú, mitjançant l'aprofitament democràtic de les experiències de tots. Per tant, quant més participació més riquesa i més educació.

A més, durant el procés de recollida d'informació i de diagnòstic, és la fase on la participació del teixit social és més directe, ja que el recull de la informació permet donar l'opinió sobre aquestes necessitats o demandes, i aquesta opinió serà tinguda en compte (d'una manera més directa o indirecte segons la qüestió tractada) per tal de buscar-hi propostes de millora.

El recull d'informació participativa ha de contribuir a fomentar el diàleg constructiu entre el teixit social. Així doncs, les comissions que abans hem esmentat tenen, en la recollida i anàlisi de la informació, una responsabilitat que els compromet i implica en el mateix procés de solució de les qüestions analitzades. Per tant, el sentit del diagnòstic participatiu és més profund i significatiu que el simple fet de recollir la informació.

Previ a la recollida de la informació, cal definir el marc de participació sobre el qual cal treballar. En aquest punt cal fer una aturada, no només per entendre les dimensions que volem per a la participació sinó també començar a delimitar els agents participatius, l'estructura de participació i el diagnòstic participatiu.

Marc de participació i agents participants: L'estratègia de l'acció col·lectiva, integrada i transversal.

El teixit social ens ofereix moltes possibilitats i per tant, seguint les orientacions d'uns principis rectors com a marc de tot el projecte, una estratègia possible que faciliti les condicions de participació, pot tenir a veure en actuar de manera que els agents participants sentin la implicació de formar part en la transformació social del municipi, des de la seva pròpia experiència o naturalesa.

La comunicació tindrà, per tant, un paper cabdal, i els canals de comunicació hauran de connectar els agents de diferents tipologies. En aquest sentit, el pla estratègic ha de permetre a cada sector la participació que vagi encaminada a millorar el seu estatus col·lectiu. Així doncs podem dir que hi ha una estratègia diferent segons el sector que es dirigeixi:

- *Amb la base social:* conscienciació i sensibilització. Rebre informació sobre els problemes o necessitats. Informar i donar informació elaborada. Per tant incorporar en els plans estratègics a la base social, implica la aplicació d'estratègies de proximitat.

- *Amb les associacions*: afavorir les iniciatives col·lectives i crear canals per a l'expressió i participació, social, cultural, familiar,... que novament implica elements de proximitat.
- *Amb els professionals*: establir vincles de col·laboració amb els sectors professionals amb capacitats de mediació que donin suport a millorar el treball en xarxa.
- *Amb les empreses*: motivar compromisos que vagin més enllà de la motivació econòmica i incorporar el desenvolupament social com a sector més pròxim als ciutadans.
- *Amb les administracions*: lideratge per motivar els processos de canvi, però alhora també capacitat de negociació cap a processos d'autonomia (per facilitar més capacitat d'actuació a les iniciatives socials). Fer la intervenció pública menys pública i més comunitària.

Ara bé, arribat aquest punt, hem de plantejar una gestió de la participació. Això significa l'establiment d'espais o grups necessaris per tal de promoure els diferents agents. És evident que la proximitat dels equipaments i les estructures són una premissa

bàsica i això implicarà formular un sistema de relacions pròxim als diferents agents socials. La gestió de la participació en un pla de desenvolupament comunitari requereix de la creació d'un organisme de coordinació proper als sectors i que faciliti els canals de la comunicació. Aquest organisme serà la taula de ciutadania.

Taula de Ciutadania

La Taula de coordinació ha de ser la unitat que sincronitza els processos participatius.

L'objectiu d'aquesta taula, per tant, ha de ser el d'unificar la diversitat respectant-la i potenciant-la. Posar en comú recursos, capacitats i experiències per tal d'obtenir una unitat d'acció.

Dins les seves principals funcions hem d'entendre que ha de contribuir a construir relacions estables i operatives entre els agents participants i promoure el consens. Serà en la primera fase del procés del pla de desenvolupament que s'haurà de promoure la creació de grups de recollida de la informació, així com l'intercanvi d'aquesta i de les experiències d'interès i elaborar l'informe de diagnòstic.

Ja en la fase d'anàlisi, continuant amb la seva funció de dinamització, la taula de coordinació ha de promoure tot el debat necessari i la implicació dels agents per

aportar solucions a les necessitats, i contribuir a construir les relacions necessàries per facilitar els processos de participació a tots els nivells.

Finalment, ja en la fase creativa, haurà de promoure les mesures de sensibilització i prevenció entre les xarxes i els agents socials, fomentant la participació d'aquelles mesures que s'hagi decidit impulsar des del pla.

La configuració de la taula ha de ser pensada amb el criteri de transversalitat per afavorir les atribucions que se li donen a aquesta taula. Així doncs, ha de comptar amb una estructura que contempli agents amb responsabilitat política, agents amb responsabilitat tècnica i agents dels sectors formals i no formals del teixit social.

Quan el volum del teixit social i cultural és prou important, no queda més remei per tal de fer una taula operativa que l'estructuració de grups afins. Així doncs, contemplaríem

la necessitat de crear comissions de diferents naturaleses les quals reunirien agents socials de tots els sectors, però amb un criteri o objectiu específic per cada comissió (vegeu esquema 3 Taula de Ciutadania).

L'organització d'aquesta estructura passa bàsicament per dos nivells de funcionament:

Nivell de base:

- *Comissions de treball.* Formada per agents tècnics, entitats i grups veïnals per tal de tractar diferents temes a analitzar. Tenen l'objectiu d'analitzar, debatre i proposar les necessitats que consideren de cada temàtica així com possibles solucions concretes. És el nivell més proper al ciutadà i per tant el nivell de desenvolupament és el més bàsic.

Nivell de representativitat:

En aquest nivell les propostes treballades des de les comissions s'analitzen, es prioritzen i es sintetitzen per tal de ser ja aprovades per la taula directiva. Bàsicament hi ha dos tipus:

- *comissió bàsica:* Té per objectiu dur a terme l'anàlisi i les indicacions de millora de les propostes relacionades amb el pla de ciutadania. Està representada per diferents associacions de veïns, grups municipals de l'ajuntament, entitats culturals, religioses, del tercer sector, associació de comerciants, entitats de lleure, tècnics especialitzats en diversitat culturals,...).

- Invitats puntuals (persones, grups o entitats): són invitats a la Taula de Ciutadania a presentar temes concrets, projectes, reflexions,... per afavorir els temes de diversitat cultural.

Equip de Coordinació

La Taula de coordinació és un òrgan de participació, deliberació i decisió sobre totes les dimensions del pla. Però per dur a terme la dinamització necessària requereix de personal dedicat íntegrament a donar un suport professional al desenvolupament del pla.

La Taula de coordinació disposarà d'un equip de coordinació al qual se li delegaran les facultats per a la dinamització, gestió i administració del disseny del pla de desenvolupament.

Per tant, li correspondrà a aquest equip la dinamització de la participació, organitzar i donar suport a les comissions i els grups, executar els acords de la taula:

- Gestionar el que sigui necessari per dur a bon terme la realització de les activitats concretes, aprovades per la Taula de coordinació.
- Vetllar el ritme i la temporalitat dels processos.
- Organitzar els serveis, distribuir el treball, proposar a la Taula aspectes del desenvolupament del procés participatiu.
- Formular propostes de projectes o serveis o la reforma dels existents a la Taula.
- Representar a la taula a nivell tècnic.
- Totes aquelles funcions que se li assignin de forma expressa.

Les fórmules per configurar aquest equip de coordinació varien en funció del teixit social de la comunitat. Amb tot, cal dir que la seva configuració ha de trobar l'equilibri en dos aspectes: l'operativitat i la representativitat.

Així, una fórmula possible és la que proposa:

- un coordinador del pla
- un referent tècnic de l'Ajuntament
- un polític delegat
- un representant de les associacions de veïns
- dos representant d'associacions culturals
- un representant d'entitats del tercer sector

Abans d'acabar, però, m'agradaria remarcar el perfil del coordinador del pla. És important que es designi a persones de confiança per part de les institucions per tal

de tirar endavant aquesta tasca. Ha de ser un perfil professional que tingui no només coneixements de l'àmbit social, sinó molt especialment de l'àmbit educatiu o pedagògic, entenent que el procés que s'haurà d'engegar tindrà una especial incidència quan aquest esdevingui capacitador o formador dels agents que en participen.

És evident que, a part de la seva formació, li calen unes habilitats pròpies de la tasca que haurà de desenvolupar, entre elles remarcar la de capacitat per treballar en equip, la de motivar i dinamitzar, habilitats de gestió de persones i recursos i, per sobre de tot, creure's que les persones han de ser les protagonistes del seu propi desenvolupament.

El diagnòstic participatiu

Seguint la proposta de Prieto, existeixen un seguit de passos per arribar a l'elaboració d'un document final i per tant la proposta o projecció futura del què anticipa la informació. Aquest autor considera molt important seguir una metodologia, i no deixar a l'espontaneïtat dels grups aquest procés. El que si és viable és la simplificació sempre i quan es mantingui la manera metodològica o sistemàtica, perquè els resultats no siguin pobres.

El document del Pla de ciutadania de Salt i les seves propostes inicials han estat elaborades a partir d'un procés participatiu, en el qual han intervingut 9 taules de treball (Esquema 1 i 2). Els resultats finals i la seva prioritització es realitzaren en el taller de cloenda, on queden concretades les propostes definitives.

1. **Identificar el problema o el tema:** significa una primera precisió del què conduirà al diagnòstic a partir de l'interès real de la gent. En aquest sentit, la prospecció servirà per iniciar els debat dels grups, sempre i quan ho consideri significatiu en la seva vida, agenda política o encàrrec tècnic.
2. **Analitzar el context:** es tracta de conèixer com la gent explica els problemes, identificant causes properes o llunyanes i evitant les explicacions o justificacions de líders que tendeixin a donar explicacions de tot. Aquest és un error que cal evitar. És una fase de conscienciació important.
3. **Prioritzar o jerarquitzar els temes:** ha de ser la mateixa població qui determini quin és un problema i no un altre el que caldrà diagnosticar. La

jerarquització dóna prioritats a uns temes atès el principi de realitat que no es pot resoldre mai tot de cop.

4. ***Organitzar per recollir la informació que tenim i la que necessitem:*** és possible que disposem de la informació suficient, però és necessari demostrar-ho, per contra, per petit que sigui el problema, el diagnòstic serà parcial i pot portar adjunt prejudicis importants. Per tant, caldrà precisar quina és la informació que necessitem realment i organitzar el grup per tal de recollir la informació. És un error pensar que tothom pot fer de tot i per tant cal aprofitar aquells que tenen millor habilitats o possibilitats per realitzar una activitat i qui pot tenir més coneixements sobre un problema o un tema.
5. ***Reunir la informació i processar-la:*** cal no caure en l'error de repetir aquí el que un diagnòstic passiu faria. És important comptar amb la presència de la gent per processar la informació, agrupar-la i reflexionar sobre ella per treure'n conclusions.
6. ***Elaborar un esborrany de resultats***
7. ***Distribuir la informació i rebre nous punts de vista sobre el resultat:*** es tracta tornar a passar la informació elaborada, per tal de reconèixer en les conclusions els temes presentats. El retorn o feedback permet reconèixer la crítica de la gent als resultats del diagnòstic.
8. ***Elaborar un document final.***

Fase 3. Procés creatiu del pla del Pla de Ciutadania

Aquesta és una de les fases del pla de ciutadania que comporten més il·lusió, però també el repte més gran. La il·lusió que els participants demostrin, entenent que davant una determinada realitat estudiada conjuntament, ara és el moment de proposar un escenari de futur que millori o solucioni els problemes descrits. Però també el repte d'estar implicats en aquesta millora i que requereix del compromís de totes les parts per dur-la a terme.

La projecció de futur consisteix en saber què s'ha de modificar de l'estat actual de les coses segons el què hem pogut esbrinar a través del diagnòstic participatiu, i tenint en compte les coses possibles i les impossibles. Cal ser realistes i buscar escenaris de futur progressius, que permetin avançar amb petits passos endavant i no a grans salts.

És important definir clarament les línies que es pretenen seguir, les direccions i els punts finals on es voldria arribar. Seguint bàsicament l'esquema típic de qualsevol projecte social:

1. Dissenyar les línies de futur
2. Aclarir on es vol arribar amb mesures concretes
3. Determinar el temps necessari per arribar-hi
4. Determinar els recursos amb què es compta i els que es necessiten
5. Establir els mecanismes de correcció d'accions sobre la marxa davant imprevistos

Fase 4. Fase executiva del pla del Pla de Ciutadania

En aquesta fase es desenvolupen les accions programades i al mateix temps un procés d'autodiagnòstic avaluador.

La base sempre serà partir d'un treball coresponsable i integrat des d'on partiran les accions. L'execució pot ser via projecte, acció concreta, grups de treball,...però sempre amb voluntat de treballar des de la pluralitat.

L'avaluació, poc elaborada, partira d'un model socicrític, amb fases d'avaluació continuada sobre el procés i els resultats i un altra més estratègica mirant el conjunt dels impactes.

ESQUEMA 1.

FASES I CRONOLOGIA DEL PROCÉS PARTICIPATIU
DEL PLA DE CIUTADANIA DE SALT

A. FASE DE CONEIXEMENT I PRIMERA DEFINICIÓ

[juliol – setembre 2010]

- Entrevistes i contactes.
- Lectures i aprofundiment documental
- Prospeccions i Diagnòstic
- Primera redacció presentació Taula de Ciutadania.

B. PROCÉS PARTICIPATIU – CONSTRUCCIÓ CONJUNTA

PARTICIPACIÓ DE 9 TAULES DE TREBALL

[octubre – novembre – desembre 2010]

- Associació veïns + comerciants
- A. Gent Gran + A Dones + A. Joves
- Taula Entitats Estrangeres + Taula Diàleg interreligió
- Associacions Culturals i Esportives
- Professionals Escoles + Instituts + AMPAS + Agents educació
- Tècnics de l'ajuntament àrees dels serveis personals
- Tècnics Consorci + salut + SSAP + Vellesa + serveis / programes
- Personal estratègic ajuntament
- Comissió informativa dels grups polítics

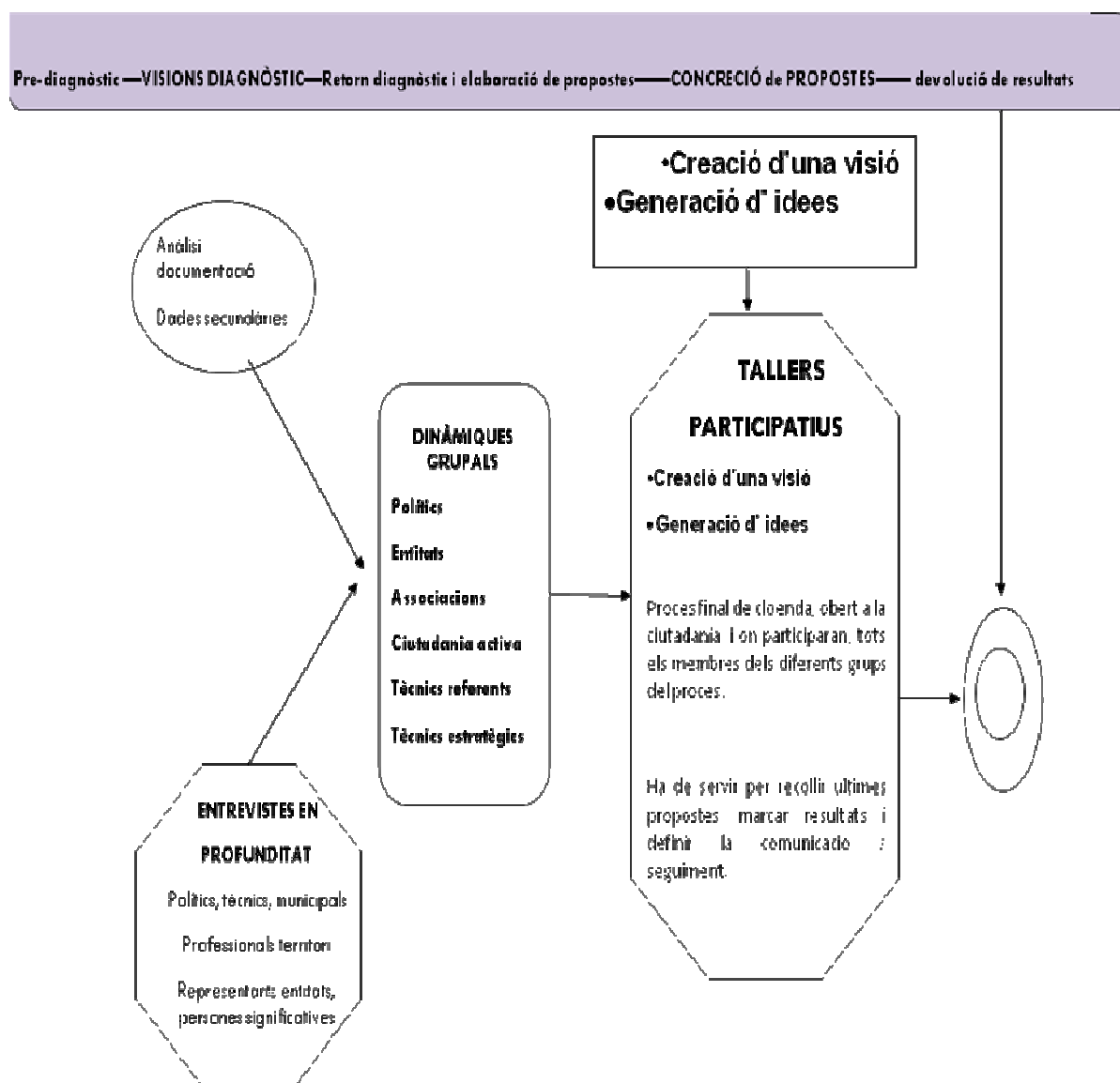
C. VALIDACIÓ DELS RESULTATS i REDACCIÓ FINAL

[gener – febrer- març 2011]

- TALLER PARTICIPATIU FINAL
- Valoració i priorització dels resultats del Taller participatiu del Pla de Ciutadania Salt
- Redacció definitiva
- Comunicació a diferents nivells

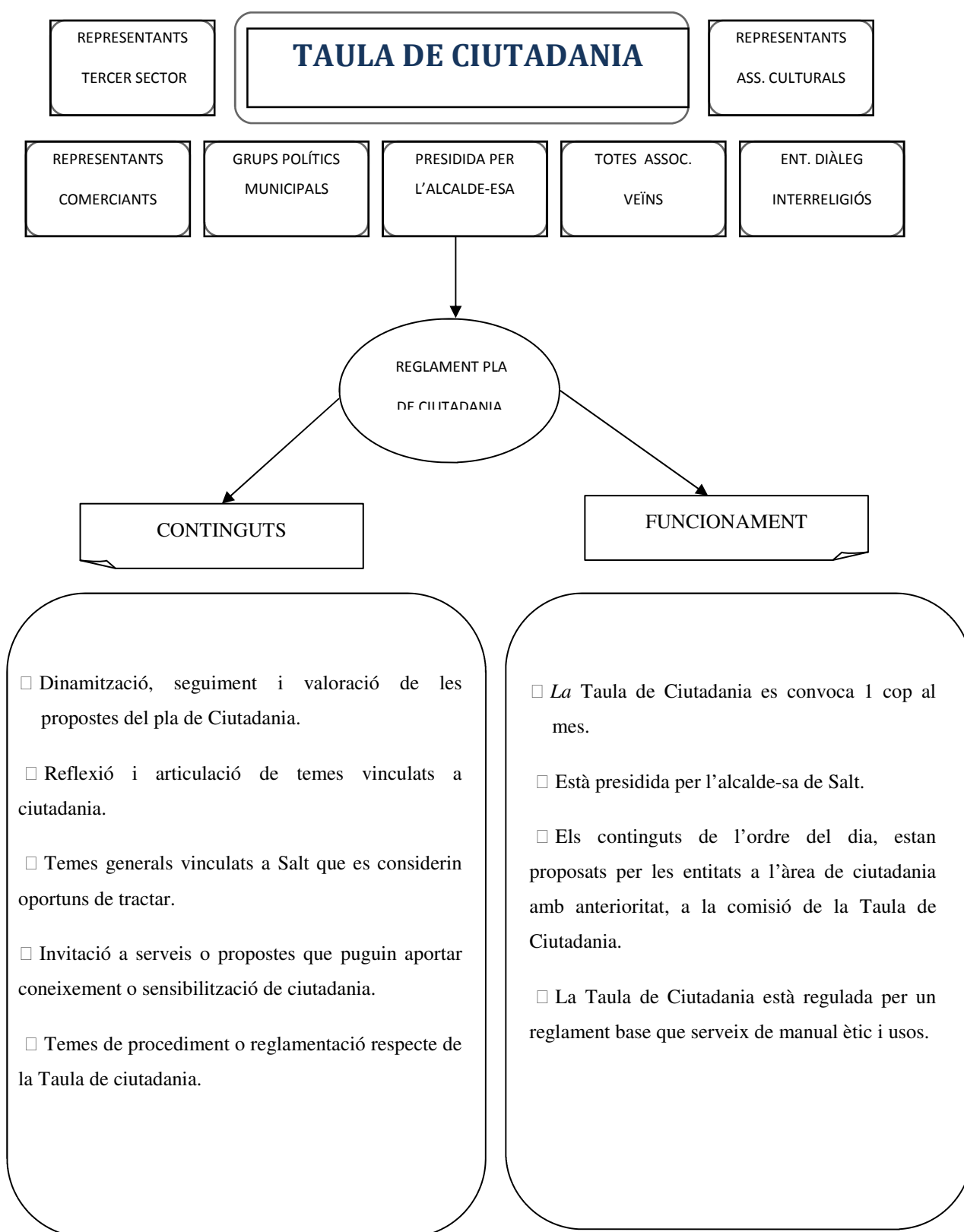
ESQUEMA 2.

ESQUEMA VISUAL PROCÉS PARTICIPATIU I DELS TALLERS DEL PLA DE CIUTADANIA DE SALT

ESQUEMA 3. TAULA DE CIUTADANIA

La taula de Ciutadania va ser constituïda a proposta de les entitats i associacions Saltenques arrel de la necessitat de trobar un marc democràtic i participatiu on poder reflexionar i actuar en relació a temes de ciutadania, la primera sessió es va realitzar març 2010. Actualment (nova legislatura 2011-2014) està en procés de revisió.

4. ESTRATÈGIES I PROPOSTES

4.1 EIXOS I ESTRATÈGIES

Arribem a la part més executiva del Pla de Ciutadania de Salt. La proposta que faig és fonamentar el Pla a partir d'un esquema de dos eixos i quatre estratègies que li donen contingut.

El primer Eix: Del respecte per la individualitat al compromís comunitari. Es centra en la llibertat personal i la seva relació amb la comunitat, el diferents graus de compromís que pot arribar. Les relacions socials seran bàsiques per la convivència i la transmissió i vivència de la diversitat cultural. Ara, sempre partim de la llibertat de cada persona fins on vol arribar en aquesta convivència i aquest compromís. Proposem diferents estadis: estar i ser / sentir-se part / tenir-hi i prendre part.

En l'estar i ser, parlem de sentir-se inclòs i en un principi d'adaptació. Viure els espais i les relacions des de la proximitat de l'escala, de la botiga. Veure's embolcallat i protegit per una comunitat que et dona suport i organització i que la reconeixes i transites. Són les manifestacions del primer graó per a la convivència. Serà clau per treballar temes de veïnatge, d'ordre i acollida. En el sentir-se part, parlem més de xarxes socials, és un segon pas. Identificar-se amb alguna xarxa, cercar referències i també l'alteritat, per anar creant consciència social. Parlem de grans xarxes, de la veïnal, de l'escolar, de la religiosa, dels amics, del poble mateix,... amb qui m'he identifico, em sento còmode i amb relaciono quotidianament. L'altra aspecte és com em posiciono respecte a les relacions amb altres xarxes, aquest aspecte sobre el respecte, l'intercanvi i la cooperació, seran claus en el treball, perquè les xarxes interaccionin i creixin. El tercer i últim graó respon, al tenir-hi part i prendre part. És l'estadi més madur de ciutadania, ens situa en la participació en els afers públics. Com transformar i millorar la societat on visc, amb implicació i compromís, per construir conjuntament amb altres ciutadans i ciutadanes. El pla ha de facilitar espais, projectes i treball comú amb l'associacionisme per tirar endavant aquest nivell.

Les estratègies E1 i E4 són les que marquen els dos punts de partença i arribada d'aquest eix 1. El que va d'un espai comunitari cohesionat, que possibilita la convivència en la diversitat i el respecte pels drets i deures de la ciutadania. Cap a

l'estratègia 4, que en situa en les relacions socials de cooperació com a millora del benestar quotidià i la implicació en la governança participativa.

El segon eix, marca el camí des de l'autonomia personal per fer créixer la consciència social. Partim de la persona com a centre, del seu desenvolupament, del seu equilibri, del seu benestar, però sempre en relació amb una societat amb la que interacciona i en forma part, que hi participa com a projecte. Volem persones autònomes i conscienciades, d'aquí les estratègies que proposem les fonamentem a partir de l'educació i de la cultura. L'escola, l'educació des de la ciutat educadora, han de generar bona part d'aquestes oportunitats per adquirir més autonomia. Paulo Freire ho comenta així, "Una Escola Ciutadana és aquella que s'assumeix com un centre de drets i deures. El que la caracteritza és la formació per a la ciutadania. L'Escola ciutadana, és aleshores, l'escola que fa viable la ciutadania de qui hi és i de qui hi ve. No pot ser una Escola ciutadana en si mateixa i per a si mateixa. És ciutadana en la mesura que s'exercita en la construcció de la ciutadania que utilitza el seu espai. L'Escola ciutadana és una escola coherent amb la llibertat. És coherent amb el seu discurs formador, alliberador. És tota escola que, treballant per a ser ella mateixa, lluita perquè els educands i educadors també siguin ells mateixos. I com que ningú pot ser a soles, l'Escola Ciutadana és una escola de comunitat, de companyonia. És una escola de producció comuna del saber i de la llibertat. És una escola que viu l'experiència intensa de la democràcia".

És la dimensió educativa la que ens ha de fer lliures, almenys és un element alliberador, que ens ha de fer prendre consciència de qui som i com volem viure amb els altres. Dos aspectes que al Salt actual, són rellevants i urgents. A banda, el plantejament s'ha de fer des de l'escola com a gran referent, però des de la visió de ciutat educadora, aquesta autonomia i desenvolupament per crear consciència social, la de realitzar el poble educador. Ho diem en l'Eix 2, el diàleg i la connexió entre l'escola i els agents i àmbits educatius del territori. Hi ha molta feina, en primer lloc crear grans acords de voluntats entre polítics, societat i tècnics. Creació de marcs estables i infraestructures que permetin la cooperació. Els continguts, ciutadania, diàleg intercultural, diversitat, igualtat de gènere, la connexió intergeneracional,...

L'Eix 2, també facilita un camí entre dos punts, la vila educadora i la vila cultural. L'estratègia 3, parla de potenciar la dimensió cultural de proximitat, no tant de

consum, com expressió creativa. Ens interessa la persona i les seves experiències significatives, la cultura com a font d'expressió i creixement. La cultura que permet interacció social, que és el fruit dels interessos personals i reflex de la cultura d'origen.

Educació i cultura, han de tenir una agenda comuna, espais compartits. Per adreçar-se als problemes de polarització social i exclusió política, Salt ha d'autoorganitzar la diversitat cultural i, potser, grups socials desfavorits, per mostrar i demostrar la rellevància de les seves idees, aspiracions i talents pel desenvolupament del poble. La cultura al municipi, pot tenir un paper vital en crear un espai intercultural, mitjançant la creació de llocs per l'intercanvi cultural, fòrums públics pel debat cultural i presa de decisions, i promovent la pràctica intercultural en els espais públics.

Les interrelacions entre els sectors privat, públic i voluntari, les diferents preocupacions institucionals i diferents disciplines professionals. Implicaria el desenvolupament d'aproximacions a la decisió política més obertes i consultives, i la disposició d'una preparació molt completa pels responsables de la política. Podria oferir una base imaginativa i integradora per les futures estratègies de regeneració urbana. Una estratègia d'aquest tipus hauria d'equilibrar i integrar les dimensions econòmica, física, cultural, simbòlica, social i política del poble.

Cal deixar anar el poder prescriptiu i el prejudici en promoure algunes formes de producció cultural per sobre d'altres, i reconèixer que la creativitat és una força crítica a la societat, que genera debat i solucions alternatives als problemes.

Creure en les persones i la seva expressió cultural significa recuperar la idea radical de la ciutat com un *projecte* per ampliar els horitzons culturals i millorar la capacitat de redissenyar la vida quotidiana i l'esfera pública.

«La ciutat s'ha de percebre com un projecte cultural. La ciutat és una sèrie de projectes col·lectius. No hi ha integració social sense participació en els projectes col·lectius» (J. Borja, 2003)

Ho podem veure seguidament representat en l'esquema 4.

ESQUEMA 4: EIXOS i ESTRATÈGIES

EIX 1

DEL RESPECTE PER A LA INDIVIDUALITAT AL COMPROMÍS COMUNITARI

ESPAI COMUNITARI QUOTIDIÀ

EIX 2

DEL FOMENT DE L'AUTONOMIA A FER CRÈIXER LA CONSCIÈNCIA SOCIAL

VILA
EDUCADORA

EXPRESSIÓ
CULTURAL

PARTICIPACIÓ EN EL PROJECTE DE VILA

ESTRATÈGIES DEL PLA DE CIUTADANIA

E1 UN ESPAI COMUNITARI COHESIONAT HA DE POSSIBILITAR LA CONVIVÈNCIA EN LA DIVERSITAT I EL RESPECTE PELS DRETS I DEURES DE LA CIUTADANIA.

E2. L'ESCOLA i LA VILA EDUCADORA HAN DE FOMENTAR UN LLOC D'OPORTUNITATS (autònom/equitatiu) i LA CONNEXIÓ AMB ELS AGENTS i ÀMBITS EDUCATIUS DEL TERRITORI.

E3. POTENCIAR LA DIMENSIÓ CULTURAL DE PROXIMITAT COM A EXPRESSIÓ CREATIVA, COM INTERACCIÓ SOCIAL i REFLEX DE LA DIVERSITAT.

E4. LES RELACIONS SOCIALS DE COOPERACIÓ HAN DE MILLORAR EL BENESTAR QUOTIDIÀ i LA IMPLICACIÓ EN LA GOVERNANÇA PARTICIPATIVA.

4.2 PROPOSTES A PARTIR DE CADA EIX DEL PCS

En l'apartat de propostes cal una explicació detallada, vull defensar la presentació d'una praxis oberta i que a priori pot semblar poc precisa. A continuació detallo l'argumentació, a partir dels criteris generals, els grans apartats d'actuació i nivell de responsabilitat i exemples per acostar a un millor enteniment.

En primer lloc cal precisar que tot el projecte està articulat a partir d'una base participativa. Això implica que les decisions es prenen assembleariament i per consens. Per tant resultaria estrany que ja dones les propostes tancades i concretes, cada proposta al portar-se a terme serà basada en el debat i la decisió d'un grup. D'altra banda, moltes d'aquestes propostes són fruit de les aportacions resultants dels tallers participatius. Al ser plurals i consensuades, penso que és bo respectar el text.

Un altra aspecte a considerar és que hi ha una barreja de tres elements de concreció. Propostes dirigides a aspectes estructurals, altres de projecte i accions molt concretes, era difícil trobar un llenguatge comú i he decidit fer-ho més general. Tot i que algunes propostes concretes que indico originen més comprensió, dins un projecte poden sorgir-ne varies i he respectat el futur treball grupal. Per tant el que trobarem dins les propostes són majoritàriament grans apartats que no podem oblidar, però que ens portem veloçment cap a situacions de concreció. El que no he volgut fer, és fer aquest exercici en solitari, per no traïr a tot l'esperit del Pla de ciutadania.

Per acabar les propostes es poden dividir segons el nivell d'actuació i el grau de protagonisme del Pla de ciutadania de Salt (PCS) en quatre apartats i exemples:

A) El PCS intervindrà prioritàriament i amb molt de lideratge en aspectes de civisme i promoció de la convivència.

- Conèixer arrels del comportament incívic, per provocar canvis.
- Actuacions directes a les places, JOC NET.
- Creació grup de treball en medi obert per zones.

B) Donant suport i col·laborant en iniciatives o projectes de valors en ciutadania.

- Projecte balcons, sector centre.
- Projecte Llegim plegats (infants i família)
- Mundialet esports
- Nanes del món (Corals)

- Cercar espais per la formació adults
- Lideratge i joves projectes culturals.

C) Proposant accions estratègiques en ciutadania.

- Curs sensibilització racisme, xenofòbia.
- Dia de l'immigrant, teatre social.
- Exposició ExpoArt enmig del passeig.
- Promoure beques i places per esports.
- Donar suport en unes jornades sobre educació i futur a Salt.
-

D) Articulant propostes i serveis en clau de ciutadania.

- Projecte belles arts i comerç.
- Projecte esplais per a la diversitat.
- Ordenar i dinamitzar la participació en els equipaments de proximitat

Per últim en l'apartat d'annexos trobareu una fitxa de seguiment de les diferents propostes. Es tracte d'un document inicial que les emmarca, que sovint pot anar acompanyat de documents més aprofundits com informes o projectes.

- ❖ L'esquema que segueix en l'apartat de propostes té el següent ordre.
- E1/E2/E3/E4: representa l'estratègia, el número i el color. E, Verd. Espai comunitari quotidià.
- La justificació encapçala un gruix argumental que pot acollir a diferents propostes.
- Les mesures engloben, estructura, projectes, accions més concretes. L'he volgut dissenyar d'aquesta forma, per no crear molts subapartats i oferir més coherència.
- Per últim, els agents inicials que s'han de tenir presents o que ja han treballat en les propostes.

E1 UN ESPAI COMUNITARI COHESIONAT HA DE POSSIBILITAR LA CONVIVÈNCIA EN LA DIVERSITAT I EL RESPECTE PELS DRETS I DEURES DE LA CIUTADANIA.

JUSTIFICACIÓ

E1.1 Per tal d'avançar cap a una igualtat real de drets i deures de tots els ciutadans i ciutadanes, cal garantir-ne el coneixement i la comprensió. L'espai públic i el seu ús és el primer graó per generar vida democràtica i un pilar fonamental per a la convivència.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E1.1A Realitzar activitats de dinamització que generin un sentiment de pertinença sobre els espais públics i del barri proper de cada persona: festes al carrer, biblioteca urbana, mercat dels comerciants al carrer, fer tai-txi al parc Monar: **OBRIR TOT ALLÒ QUE ESTÀ TANCAT DE PORTES ENDINS, CAP A FORA.** Redimensionar l'espai públic vol dir primer conèixer, entendre, compartir... consciència de l'entorn i les seves persones.

E1.1B Paral·lelament, cal desenvolupar un programa específic de lluita contra actituds incíviques (soroll a la via pública, escopir, tirar papers, bicicletes per la vorera, mal ús del mobiliari urbà...), aprofitant els agents cívics que ja tenim a Salt i els agents de Salut.

E1.1C Creació d'un equip d'observació i seguiment de l'espai públic, que analitzi els comportaments, creï registre i actuï coordinadament amb la màxima immediatesa.

E1.1D Creació d'una comissió de treball en medi obert. Coordinació dels serveis que tinguin a veure amb la convivència: cercar l'optimització i l'eficàcia en la gestió dels serveis públics.

AGENTS IMPLICATS

Totes les associacions de Salt (veïns, culturals, comerciants...), l'Ajuntament de Salt (àrea d'Integració i Convivència, Policia Municipal, Projecte Salt 70...), Consorci de Serveis Socials del Consell Comarcal, Serveis Socials, educadors de carrer...).

JUSTIFICACIÓ

E1.2 Les comunitats de veïns continuen essent una peça clau, que cavalca entre l'espai privat i l'inici de la vida pública; s'hi ha de mantenir la col·laboració i potenciar la contribució per al reforçament del primer cercle de convivència.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E1.2A Recuperar un equip de mediadors comunitaris que actuï a les zones més desafavorides per tal d'actualitzar les situacions, fer sessions informatives, atenció individualitzada, crear registre, traduir les situacions individuals en respostes estructurals col·lectives, facilitant la mediació entre el propi veïnatge i l'Administració.

E1.2B Impulsar accions formatives que permetin un millor coneixement i l'articulació pel que fa a la Llei horitzontal i les situacions que es produeixen entre el veïnatge respecte al fet de viure en comunitat. Aquesta formació ha d'anar dirigida principalment a presidents/es i juntes d'escala, veïns significatius.

E1.2C Promoure accions i activitats que fomentin la convivència entre comunitats i carrers i el barri : promoure la festa del barri, sopars de comunitats de veïns, música al carrer...

AGENTS IMPLICATS

Ajuntament de Salt (Àrea d' Integració i Convivència, Policia Municipal, Projecte Salt 70...) començar pel barri centre, on hi ha molt bona predisposició de l'AAVV, que ja ha mogut a molta gent.

JUSTIFICACIÓ

E.1.3 L'acollida és un acte de convivència que cal gestionar des de la integralitat, l'estratègia i coordinació dels serveis municipals de l'administració, les entitats del poble i els ciutadans, per tal d'aconseguir consens i treball en xarxa sobre el circuit d'acollida i els serveis i accions que se'n deriven.

L'arribada de nous ciutadans a Salt implica que coneguin l'entorn, els seus drets i els seus deures , per millorar el procés d'inclusió social dels nous ciutadans.

La Llei d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya 706/ VIII, del 12 de maig de 2010, estipula que l'acollida és una competència municipal.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'Acció)

Gestionar un programa integral d'acollida (PIAM) que afavoreixi l'acollida dels nous ciutadans i ciutadanes, integrant la visió i el treball dels diferents agents socials del territori.

E1.3A Donar a conèixer els drets i deures dels ciutadans en els materials de benvinguda a la ciutat i fer èmfasi en les sessions informatives.

E1.3B Tractar les polítiques d'acollida des de totes les taules de coordinació locals (acollida laboral, formació de persones adultes, escolar, salut, joventut...)

E1.3C Establir un circuit d'acollida municipal integral.

E1.3D Crear una taula general d'acollida municipal.

E1.3E Formar part de l'equip impulsor de les polítiques de l'Àrea d'Integració i Convivència.

E1.3F Desenvolupar projectes específics: borsa de traductors i intèrprets, sessions d'acollida general per a ciutadans, servei d'atenció individual, suport als reagrupaments, formació a la xarxa de voluntaris, formació als tècnics municipals d'acollida.

E1.3G Desenvolupar accions concretes: edició de materials informatius per a l'acollida, pensant en plataformes que ja tenim i poden ser molt útils (ràdio i televisió locals), dinamització d'espais digitals de coordinació, manteniment de la web de recursos.

AGENTS IMPLICATS

Polítics de l'Ajuntament de Salt, tècnics municipals de l'Ajuntament de Salt, tècnics d'altres administracions supramunicipals, entitats del poble, ciutadania en general.

JUSTIFICACIÓ

E1.4 Davant el perill de crear fragmentació urbanística i humana, és important preveure la connexió entre barris: espacialment i relacionalment.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E1.4A Donar suport a la proposta de l'Associació de Veïns del Barri Centre per a la Campanya de Balcons Guarnits (neteja de façanes, balcons endreçats, restaurar la

imatge, creació de símbols conjunts...)

E1.4B Propostes per mantenir i potenciar els elements diferenciadors que donen originalitat a les places i carrers.

E1.4C Facilitar el coneixement entre els diferents barris, des de les potencialitats i de forma proactiva.

E1.4D Creació de projectes i activitats que afavoreixin la interrelació entre barris; convocar entitats per generar un procés creatiu.

E1.4E Observar les situacions d'alt risc urbanístic - convivencial (conflictes veïnals, impagats comunitat, brutícia, situacions hipotecàries, delinqüència, ocupació il·legal; realitzar estudis i intervencions per zones amb equips professionals i suport veïnal per tal d'atacar els dèficits i anar eradicant les males pràctiques ciutadanes.

E1.4F Aprofitament dels grans espais comuns: Parc Monar, Deveses... com a connexió entre barris i població. Ex: consolidar el que ja hi ha fet, quant a rutes verdes o itineraris verds de les Deveses i programar noves rutes o convidar escoles, instituts secundària, entitats... Ex: activitats i col·locació de jocs familiars al Parc Monar...

AGENTS IMPLICATS

Associacions de veïns, comunitats d'escala, comunitat en general, Ajuntament de Salt, PDC Salt 70, arquitectes municipals, Policia Municipal, Serveis Socials, equips especialitzats...

JUSTIFICACIÓ

E1.5 Les persones i les societats són propenses a la naturalesa dels estereotips i prejudicis. Els canvis socials que viu el poble de Salt com a conseqüència de l'augment de la immigració i de la diversitat cultural poden fer-los créixer i calen propostes que imposin la màxima objectivitat.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E1.5A Impulsar una brigada d'agents antirumors, per tal de detectar-los i elaborar missatges reals i pensament crític davant dels tòpics i els estereotips que dificulten la convivència en la diversitat.

E1.5B Realitzar formació a professionals i veïnatge actiu d'agents antirumors.

E1.5C Crear un laboratori antiracista als instituts de secundària i serveis joves, per entendre com perceben i pateixen els joves el racisme a Salt.

E1.5D Posar a la pràctica el material didàctic de l'Associació Jaume Bofill *Tot un món* per acostar el fenomen migratori a les aules del darrer cicle de primària i a l'inici de secundària.

E1.5E Vetllar i crear sistemes (campanya a les famílies, accions educatives, regulació...) per tal de protegir la infància (3-9 anys) dels riscos del carrer i les places, si no estan acompanyats d'un adult.

E1.5F Formació adreçada a forces de seguretat, per identificar dificultats i mancances des de la perspectiva de contacte intercultural.

AGENTS IMPLICATS

Ajuntament de Salt, instituts, entitats, escola primària, IES, forces de seguretat...

JUSTIFICACIÓ

E1.6 Els mitjans de comunicació, en les seves diverses formes i amb els seus diversos règims de propietat, tenen una comesa en el desenvolupament de les societats, una important contribució a la llibertat d'expressió i la pluralitat de la informació, des de la seva responsabilitat.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E1.6A Encoratjar els mitjans de comunicació premsa: radiodifusió i televisió, així com els nous mitjans que van apareixent, que prenguin mesures apropiades, compatibles amb la llibertat d'expressió per a combatre els continguts il·lícits i perjudicials reproduïts en els mitjans de comunicació.

E1.6B Incidir en els professionals dels mitjans de comunicació perquè promoguin una imatge equilibrada i variada del poble de Salt.

E1.6C Vetllar des de l'Oficina del Defensor del Ciutadà i d'altres instàncies per les dimensions ètiques de les notícies que van sorgint en la societat de la informació respecte Salt.

E1.6D Fomentar la promoció de notícies positives en tota la seva diversitat, que ajudin a millorar i donar una resposta realista de la vida saltenca, promogudes tant per la societat civil com per l'Administració. Fer sortir en premsa diverses notícies positives a la setmana.

E1.6E Crear espais en els mitjans de comunicació o publicacions per tal de

manifestar opinions, divulgació o promoció de temes de diversitat cultural (ex. revista *La Farga*...)

E1.6F Aprofitar l'espai a la ràdio com una plataforma de diàleg i expressió entre les diferents comunitats de Salt. Els programes poden ser a través de temàtiques diverses, inclòs el diàleg religiós, a partir de les llengües de cada comunitat. Mirar l'exemple de "Dones d'arreu", de Llagostera.

AGENTS IMPLICATS

Diferents mitjans de comunicació, societat civil, entitats, sectors econòmics, revista *La Farga*, Tot Salt, Ajuntament de Salt...

JUSTIFICACIÓ

E1.7 Cal impulsar des del govern municipal actuacions destinades a garantir la igualtat afectiva dels drets i deures dels ciutadans de manera que la diversitat d'origen, cultural o religiosa, entre d'altres, no siguin factors discriminatoris.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E1.7A Compromís per part de l'Ajuntament d'assumir el compliment del contingut de la Directiva Europea contra la Discriminació.

E1.7B Formació als treballadors/es municipals sobre igualtat i no discriminació, així com a d'altres grups que hi puguin estar interessats.

E1.7C Creació de l'Oficina de la no Discriminació, vinculada amb el Defensor del Ciutadà.

E1.7D Impulsar accions de sensibilització i prevenció de la discriminació per motius d'origen cultural, implicant el conjunt d'actors socials (campanyes, programes...).

E1.7E Reivindicar el dret a vot de tots els estrangers residents en les eleccions municipals.

E1.7F Adaptació de serveis per garantir la igualtat de drets en un context de major pluralitat religiosa (adaptació de cementiris, dels menús als centres escolars, etc.).

AGENTS IMPLICATS

Ajuntament de Salt, associacionisme, entitats socials, Oficina del Defensor de la Ciutadania...

JUSTIFICACIÓ

E1.8 Els pobles i ciutats que afronten transformacions socials i urbanes en un temps relativament curt necessiten observatoris on poder contrastar la dimensió de les situacions. La necessitat de compartir amb altres ciutats/pobles que tenen situacions semblants de diversitat intercultural per realitzar anàlisi, traspasar diagnòstics i estratègies, intercanvis d'experiències...pot donar una visió privilegiada des d'on treballar cooperativament.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E1.8A Cercar poblacions que tinguin una certa analogia i semblança amb la situació de Salt per tal de constituir intercanvis en diferents nivells, que permetin redimensionar els diagnòstics i promoure o confirmar noves actuacions.

E1.8B Revisar la possibilitat d'un treball en xarxa, més permanent, que pugui arribar a un treball en projectes conjunts finançats per alguna administració o institució europea.

E1.8C Transferir i fer visibles els resultats perquè altres poblacions puguin utilitzar-les.

E1.8D La situació socioeconòmica de Salt ha de preveure inversions sostenibles durant un cert temps, per tal de garantir la continuïtat de les polítiques actives i la consolidació de les accions. Subvencions per un termini curt poden representar una perversió, en el sentit que creen expectatives, que generen frustració, incertesa i desconfiança a la ciutadania, als governants i entre ells.

AGENTS IMPLICATS

Vila de Salt i altres poblacions amb situacions semblants.

JUSTIFICACIÓ

E1.9 Davant de la crisi econòmica , cal col·laborar amb el sectors culturals emergents i el teixit empresarial perquè modernitzin l'economia amb innovació i creativitat.

Dimensionar el comerç de proximitat i fer-lo més atractiu al barri, així com potenciar els nous emprenedors i les noves idees que poden promocionar al territori.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E1.9A Campanya per acostar el veïnatge a les botigues més properes per conèixer i

afavorir el vincle.

E1.9B Col·laborar en projectes de cultura i art promoguts des de l'OPE.

E1.9C Donar suport al conveni de col·laboració amb la universitat per tal d'incentivar lloguer de pisos per a estudiants en zones estratègiques.

E1.9D Incentivar que empreses generadores d'ocupació vinguin al territori (IKEA, INDITEX...)

E1.9E Rendibilitzar i potenciar les hortes de Salt i les seves parcel·les, a partir de projectes, cessions, microeconomia, experimentació...

E1.9F Col·laborar a promoure una campanya per sensibilitzar les normatives comercials, per tal que el comerç saltenc avanci de forma decidida, però amb bases sòlides i assolides.

E1.9G Col·laborar a promoure unes jornades prospectores dels nous mercats; incentivar els emprenedors i potenciar el capital humà i els seus itineraris formatius.

AGENTS IMPLICATS

Ajuntament de Salt, universitat, OPE, PDC Salt 70, sectors econòmics, propietaris pisos...

JUSTIFICACIÓ

E1.10 Quin concepte tenim els saltencs i saltenques de nosaltres mateixos i quin valor ens atorguem? Aquestes qüestions, que les persones es pregunten a si mateixes, també ens les hem de poder fer com a ciutadans/es del poble on vivim i en som part.

Recuperar l'autoestima com a vila, rescatar els signes identitaris, renovar-los, ampliar-los, compartir-los... ha de ser una tasca essencial que, per bé que simbòlica, és el que ens aporta el respecte i el reconeixement dels altres.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E1.10A Treure un logotip, un eslògan, realitzar una campanya que promocioni l'autoestima vers Salt, creació d'un concurs públic, que el procés de per si ja sigui sensibilitzador.

E1.10B Cercar elements identificadors compartits per a tots i totes que ens ajudin a incrementar una millor consciència com a col·lectivitat i com a poble (Deveses, parc Monar, Coma-Cros...).

AGENTS IMPLICATS

Associacionisme, comunitat en general, entitats socials, sectors econòmics
Ajuntament de Salt...

JUSTIFICACIÓ

E1.11 Vetllar de forma activa per la conservació , millora i valoració de l'ús públic de les places evitant el deteriorament i els mals usos, tot potenciant les places com a espais públics, de convivència , cultura i diversió .

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E1.11A Realitzar una campanya sensibilitzadora per tal de millorar els usos com a espai públic, el manteniment i conservació dels materials urbans i la convivència i el respecte de les persones.

E1.11B Promoure iniciatives públiques i voluntàries per tal de generar activitats i jocs populars a les places com a forma d'interrelació, divertir-se i generar complicitats.

E1.11C Realització cíclica d'activitats artístiques, lúdiques i culturals a certes places de la vila per tal de dotar-les de nous usos, potenciar-les i crear nous hàbits participatius.

E1.11.D Creació d'un observatori que analitzi els usos, les pràctiques i els comportaments a les places per tal d'afinar en les propostes i en les diverses actuacions tant participatives com de pacificació.

E1.11E Procurar la plurifuncionalitat i la polivalència del disseny de les places, millora del mobiliari, espai de joc i espai relacional/lúdic adaptant-lo a les necessitats dels usos i a les pràctiques més comunes. Obrir, sempre que sigui possible, consultes populars.

AGENTS IMPLICATS

Comunitats de veïns, associacionisme, comunitat en general, Ajuntament de Salt...

JUSTIFICACIÓ

E1.12 Les polítiques d'inclusió han de tenir present les noves realitats i perfils socials per tal d'evitar que la procedència i l'origen cultural no suposin factors que agreugin el risc d'exclusió.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E1.12A Aprofundir en un tractament inclusiu més individualitzat de les persones atenent el conjunt de factors socioculturals que influeixen en les situacions personals.

E1.12B Crear itineraris per a la població més desafavorida, des de la detecció al servei especialitzat i l'accés al recurs normalitzat. Preparar els professionals, recursos i suports per fer-ho possible. Prioritzar aquests itineraris amb infància i família i joves. Establir una xarxa metodològica i procedimental de dinamització, acompanyament i acollida.

E1.12C Impulsar programes de formació de professionals de serveis socials per atendre i abordar amb eficàcia i agilitzar l'atenció, tenint presents les complexitats que comporta la major diversitat sociocultural dels usuaris.

AGENTS IMPLICATS

Ajuntament de Salt, Consorci de Serveis Socials del Consell Comarcal, agents socials, entitats socials.

JUSTIFICACIÓ

E1.13 Un dels grans reptes que té la societat saltenca és com abordar les nostres diferències convivencials, crear habilitats per tal de resoldre els conflictes de forma cooperativa. La nostra finalitat no és eradicar el conflicte; es tracta de transformar-lo. El conflicte és una part natural de la vida, és generador de canvi, està en el cor del procés democràtic. Cal anar generant la cultura de la resolució de conflictes per les vies de la mediació, de la pacificació, enteses en un sentit ampli; transformar el conflicte i les formes de resoldre'l, de la coerció al consentiment, de la força a l'interès mutu, sense dirigismes, ni imposicions; acostar els apartats al diàleg, facilitar suport, si cal, per restablir l'harmonia original, la comunicació i la cooperació entre les parts.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E1.13A Revisar i, si cal, potenciar la mediació escolar: formació a mestres i professors, grups de mediadors escolars (alumnes respectats), la mediació com a forma de resoldre conflictes en el grup classe, incidir en la cultura de la mediació als centres educatius.

E1.13B Proposar formació de resolució de conflictes a presidents i juntes de comunitats, associacions de veïns, líders i entitats interessades, persones estratègiques que poden ajudar a constituir una xarxa pacificadora davant el conflicte públic.

E1.13C Creació d'una formació específica de resolució de conflictes destinat a cossos policials (Policia Municipal i Mossos d'Esquadra) situant l'anàlisi i l'abordatge en les característiques socials i la conflictologia saltenca.

E1.13D Proposar, a demanda de les comunitats, grups i entitats xerrades entre ciutadania i cossos policials (Mossos d'Esquadra i Policia Municipal), proposar igualment xerrades entre grups de joves i les seves famílies i la Policia; l'objecte és sensibilitzar i acostar postures entre les dues parts, crear diàleg i més acostament. (Es realitzaran en grups no superiors a 50 persones).

E1.13E Creació d'un servei permanent, equip tècnic preparat en resolució de conflictes, on les parts puguin fer la demanda, amb la voluntat de resoldre o pacificar la situació.

E1.13F Creació d'un equip professional de mediadors amb l'objectiu de mediar entre la comunitat i la policia.

E1.13G Proposar i incentivar la justícia restaurativa, arribat el cas als jutjats, com una fórmula alternativa i progressista de resolució de conflictes.

E1.13I Creació d'un Consell Permanent com a observatori i pacificador de conflictes en la societat saltenca. Estaria format per líders i persones representatives de comunitats i cercles de població amplis.

E1.13J Creació d'un mapa de conflictes del poble de Salt, per tal d'identificar i abordar el conflicte de forma anticipada i preventiva. En aquest sentit cal també establir una bateria d'indicadors que servissin per identificar els moments en què la situació puja de temperatura.

AGENTS IMPLICATS

Comunitat i associacionisme, agents educatius, agents socials, estudiants i veïns significatius, representants d'entitats i persones referents comunitàries, tècnics especialistes, entitats especialitzades en mediació, Administració (Àrea de Ciutadania, Policia Municipal, Mossos d'Esquadra, PDC Salt 70...).

JUSTIFICACIÓ

E1.14 Atès que les diferències socials tendeixen a concentrar-se diferenciant entre si els barris, quan es fa necessària la intervenció pública per reconduir situacions d'exclusió social que s'autoalimenten és més eficaç fer-ho amb plans integrals (considerant tots els aspectes del desenvolupament per a barris concrets i de concertació entre tots els agents que hi actuen). La millora de la igualtat d'oportunitats implica un treball social complex, amb molts camps; com a mètode

de treball és preferible basar-se en models organitzatius de tipus partenariat (una forma de concertació entre agents que comporta compromís, que no genera estructures fixes i es basa en la confiança entre totes les parts).

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E1.14A Revisar el projecte integral del barri centre com a mesura de revitalització (habitatge, seguretat, reinserció social, revitalització econòmica, mobilitat...); crear formes de treball basades en el partenariat i en la integració d'accions.

AGENTS IMPLICATS

Ajuntament de Salt (Àrea d'Integració i Convivència, Policia Municipal, arquitectes, PDC Salt 70...), comunitat i associacionisme, agents econòmics, agents educatius, agents socials, agents de salut...

E2. L'ESCOLA I LA VILA EDUCADORA HAN DE FOMENTAR UN LLOC D'OPORTUNITATS (autònom/equitatiu) i LA CONNEXIÓ AMB ELS AGENTS i ÀMBITS EDUCATIUS DEL TERRITORI.

JUSTIFICACIÓ

E2.1 Cal entendre que l'aprenentatge al llarg de la vida (en què l'escola d'adults representa un punt clau en l'itinerari formatiu i personal de molts Saltencs i Saltenques) incentiva la continuació dels estudis postobligatoris, recupera l'autoestima i la consciència contra l'analfabetisme, a més de situar-se estratègicament en l'aprenentatge de la llengua i en el foment i la sensibilització per a la inserció laboral.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E2.1A Ampliar programes i aules per lluitar contra la bossa d'analfabetisme que Salt posseeix actualment.

E2.1B Ampliar i reforçar l'oferta educativa d'adults a través de nous programes adaptats per incentivar l'aprenentatge de la llengua, la formació reglada a les escoles d'adults i la formació ocupacional.

E2.1C Formació dels responsables tècnics que atenen els/les alumnes de diferents procedències per als programes d'ocupació i de creació d'empreses.

E2.1D Recerca i millora de les instal·lacions i l'equipament de formació d'adults davant el gran nombre de demandes.

E2.1E Reforçar i donar suport a la Taula per a la Formació de Persones Adultes.

E2.1F Posar especial atenció a l'etapa compresa entre el final de l'escolarització obligatòria i l'entrada al món laboral, apostant per la formació ocupacional i la Casa d'Oficis. Impulsar programes i serveis i garantir-ne l'estabilitat i la continuïtat. La Casa d'Oficis representa un servei de síntesi i referencial en els itineraris formatius i per això cal lluitar per la seva prorrogació successiva.

AGENTS IMPLICATS

Escola Adults (Departament Educació, agents educatius, Ajuntament de Salt (Àrea d'Educació...)).

JUSTIFICACIÓ

E2.2 L'escola a Salt és un bon exemple de convivència, un escenari normalitzat per sistematitzar la diversitat, per prendre consciència dels aprenentatges comuns i compartir-los, un bon laboratori per crear escola de ciutadania.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E2.2A Compromís del Consell d'Educació en l'exercici de les seves competències en planificació i escolarització, de prendre mesures implicant els centres d'una mateixa zona educativa perquè tots els centres escolaritzin de manera equitativa la diversitat sociocultural del barri, tal i com la LEC (Llei d'educació) preveu en la definició del Servei d'Educació de Catalunya.

E2.2A Continuar reforçant i adaptant el funcionament de les aules d'acollida, garantint la vinculació amb l'aula ordinària i mantenint el model d'aula d'acollida temporals per a nois i noies majors de 14 anys.

E2.2B Potenciar programes de reforç escolar, tutories entre iguals i estudi assistit, en els quals els adults de referència siguin persones procedents de la immigració, de manera que es vagin creant models d'èxit per a l'alumnat nouvingut.

E2.2C Formació del professorat en educació intercultural i coneixement dels

processos socialitzadors que viuen aquests nens i nenes en el seu país d'origen.

E2.2D Crear unes jornades de bones pràctiques on es comparteixin experiències entre professionals.

AGENTS IMPLICATS

Centres escolars de primària i secundària, agents educatius, Ajuntament de Salt (Àrea d'Educació...)

JUSTIFICACIÓ

E2.3 En la realitat actual de diversitat cultural, escola, família i entorn no poden dissociar-se; es necessiten, més que mai, per establir una visió conjunta dels infants que comparteixen. Cadascun des de les seves funcions i necessitats, però amb un objectiu comú: el desenvolupament del fill, alumne, ciutadà.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E2.3A Crear projectes o reforçar els actuals que incentivin la implicació de les totes les famílies en el procés educatiu dels fills/filles i obrir espais de trobada entre família, entitats i escola.

E2.3B Motivar i reforçar la creació de tallers de família per apropar-los a l'escola, col·laborar en la seva alfabetització i en la millora de la seva competència lingüística.

E2.3C Conscienciar, mitjançant campanyes o amb itineraris individuals, de la problemàtica que l'absència llarga i/o repetida dels fills/es perjudica el seu procés educatiu i requereix una despesa extraordinària de recursos educatius.

E2.3D Creació d'una comissió 0-6 que estudiï les característiques d'aquesta etapa als centres educatius de Salt i les seves repercussions, que realitzin propostes de millora respecte al desenvolupament dels infants, la relació amb les famílies i la transferència de bones pràctiques.

E2.3E Enfortir accions que obrin l'escola al barri i en facin un espai de trobada i convivència (programes de patis oberts, esport extraescolar, etc); cercar la seva continuïtat en el temps.

E2.3F Revisar la incorporació dels infants en activitats de lleure extraescolars, per garantir la qualitat educativa i que arribi al màxim d'infants.

AGENTS IMPLICATS

AMPA, escoles de primària, recursos entorn, Ajuntament de Salt (Àrea d'Educació...).

JUSTIFICACIÓ

E2.4 L'educació municipal no es pot improvisar, cal una planificació a llarg termini que englobi propostes estratègiques que vagin des del mapa escolar fins al desenvolupament als centres educatius.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E2.4A Creació d'una comissió permanent d'educació, liderada des de l'Ajuntament, que incorpori polítics, tècnics municipals especialitzats, docents dels diferents nivells educatius, agents educatius i representants de famílies, amb la finalitat de crear un observatori sobre els temes educatius a Salt, que planifiqui, ordeni, estableixi prioritats i llanci propostes. Establir les bases programàtiques i pràctiques de la ciutat educadora.

E2.4B Que els diferents plans, programes i projectes en relació amb l'educació i el territori tinguin un tractament integrat i integrador, per evitar una millor transversalitat, la dispersió de recursos, la seva continuïtat, que millori l'eficàcia i la coresponsabilitat.

E2.4C Lluitar per la visualització de la feina dels professionals i dels programes dels diferents àmbits d'educació (jornades, documents, difusió, premsa, reconeixements públics...).

E2.4D Instar el Departament d'Educació per tal que els centres puguin triar el perfil de professorat adequat a la tipologia de l'alumnat.

E2.4E Previsió d'espais per situar-hi centres escolars a mig termini, a partir d'una planificació acurada: cal disminuir la massificació, baixar ràtios com a elements de millora de la qualitat.

AGENTS IMPLICATS

Representants de famílies, polítics, tècnics municipals especialitzats, docents dels diferents nivells educatius i agents educatius.

JUSTIFICACIÓ

E2.5 L'educació en el temps lliure constitueix un poderós aliat per anar creant ciutat educadora. En el context saltenc, les entitats d'educació no formal estan assumint un conjunt de funcions valuoses, especialment per a la cohesió social i el foment de la ciutadania, compartint amb l'escola activa molts punts en comú..."Són

espais privilegiats de trobada, de relació i comunicació, de descobriment de la vida i de dimensions de la personalitat vertaderament insospitades; són espais de plaer i d'entreteniment, d'aprenentatge i de creació col·lectiva, d'acció solidària a favor d'altres comunitats i altres pobles.”

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E2.5A Preveure dins les programacions de cada casal la interculturalitat com a reflex de la realitat saltenca i com a coneixement de la diversitat cultural.

E2.5B Fomentar l'intercanvi entre els diferents casals de la vila, establint llaços, compartint coneixements, descoberta.

E2.5C Promoure unes trobades anuals de tots els esplais saltencs, per tal d'enfortir les relacions, reforçar i fer visible l'educació en el lleure i sensibilitzar-nos envers la diversitat cultural.

E2.5D Potenciar una coordinadora d'entitats en el lleure per tal de compartir informació, analitzar el temps de lleure i realitzar accions conjuntament, fer créixer i enfortir l'educació no formal a Salt.

AGENTS IMPLICATS

Esplais de Salt, Àrea d'Educació, Àrea de Joventut, Pla de ciutadania.

JUSTIFICACIÓ

E2.6 En el context sociocultural actual, les dificultats lingüístiques i cicles vitals formatius més inestables i limitats agreugen les dificultats que tenen molts joves d'origens culturals diversos per poder accedir a llocs de treball amb millors condicions.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E2.6A Reforçar els programes d'accés o retorn a l'ensenyament reglat, així com de foment de la cultura i valors del treball.

E2.6B Facilitar l'homologació de títols acadèmics d'altres països a través de la col·laboració amb l'Agència d'Homologació de Títols que impulsa la Generalitat de Catalunya.

E2.6C Formular les proves d'accés a la formació per a la inserció laboral a partir de l'objectivació de capacitats i no tant dels coneixements que suposin una determinada experiència escolar.

AGENTS IMPLICATS

IES, agents educatius, Ajuntament de Salt (Àrea d'Educació,...)

JUSTIFICACIÓ

E2.7 Incloure la salut comunitària com a àmbit d'actuació prioritari, donat que incideix sobre hàbits i comportaments saludables de la ciutadania; fer èmfasi i sobre com esdevenen en la vida quotidiana, des de la realitat dels participants i en la diversitat cultural.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E2.7A Creació d'un projecte d'hàbits saludables a partir d'un treball d'accions integrades, que sigui intergeneracional i abasti tanta població de Salt com sigui possible.

E2.7B Reforçar i donar suport a la Taula de Salut, perquè impulsi i analitzi comportaments de la salut comunitària des del projecte.

E2.7C Impulsar campanyes d'hàbits saludables per tal de sensibilitzar i canviar comportaments (ex: Setmana de la Salut, vinculada al projecte...).

AGENTS IMPLICATS

Agents de salut, CAP, Ajuntament de Salt (Àrea de Salut, Àrea d'Integració i Convivència...).

JUSTIFICACIÓ

E2.8 La igualtat de gènere és la condició de ser iguals homes i dones en les possibilitats de desenvolupament personal i en la capacitat de prendre decisions, per la qual cosa els diferents comportaments, aspiracions i necessitats de dones i homes són igualment considerats, valorats i afavorits.

A casa nostra la igualtat de dret o formal ja l'estableix la Constitució, però encara no s'ha assolit la igualtat de fet o real. En pensar en accions adreçades a les dones cal tenir en compte la gran diversitat de dones que hi ha a Salt.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E2.8A Organització i realització de xerrades i tallers sobre els drets de les dones i prevenció de la violència dirigides a col·lectius diana (diferents col·lectius de dones

subsaharianes, dones magribines, dones hondurenyes, etc.).

E2.8B Cicle de Cine fòrum: projecció de pel·lícules de diferents països que tracten de la igualtat de gènere, per ex. *Te doy mis ojos*, *Tafee Fanga*, *Madame Brouette*, *Las mujeres de verdad tienen curvas*, *Chocolat*, etc.

E2.8C Posada en marxa del Consell de Dones Municipal Salt .

E2.8D Organització de tallers dirigits a homes i dones de prevenció MGF en col·laboració amb les associacions de dones.

E2.8E Impulsar l'associacionisme de dones i donar suport a les activitats de les diferents associacions existents.

E2.8F Fer activitats amb i per a dones grans d'origens diversos.

E2.8G Organització del concurs de fotografia "Dones de Salt vistes per dones de Salt" i realització d'un calendari i una exposició a la biblioteca.

AGENTS IMPLICATS

Entitats i associacions, Ajuntament de Salt...

JUSTIFICACIÓ

E2.9 Calen més actuacions específiques per promoure espais d'estudi socialitzador que facilitin i estimulin l'aprenentatge del català com a llengua vehicular i d'altres llengües facilitadores indispensables per a la convivència i les relacions entre tots els ciutadans/es.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E2.9A Garantir el coneixement del català com a factor de cohesió i generador d'oportunitats ((CNL) Consorci per a la Normalització Lingüística, Escola d'Adults, altres centres d'actuació...).

E2.9A Dur a terme polítiques específiques d'oferta de cursos de català quan es detecti un baix coneixement de la llengua, per evitar quedar exclosos del coneixement (col·lectiu xinès, pakistanès,...).

E2.9B Promoure i donar suport als diferents programes de parelles lingüístiques existents, tant pel que fa a l'intercanvi de català com de llengües d'origen de les persones immigrants.

E2.9C Donar suport a programes d'intercanvi lingüístic de grup.

E2.9D Facilitar l'ensenyament de les llengües d'origen en espais extraescolars, centres culturals i altres centres de formació, sempre que hi hagi interès ciutadà.

E2.9E Donar suport a programes per a mediadors lingüístics, traductors per tal de regularitzar els serveis, capacitar-los per a la seva tasca i dotar-los d'eines per a l'ensenyament i l'intercanvi de llengües d'origen.

AGENTS IMPLICATS

Consorci per a la Normalització Lingüística, Escola Adults, agents educatius, Ajuntament de Salt (Àrea d'Educació...).

JUSTIFICACIÓ

E2.10 Els canvis tecnològics i socials estan transformant ràpidament l'entorn en què es desenvolupa la societat informacional, on destaquen les TIC (tecnologies de la informació i la comunicació). Salt, en el seu desenvolupament, no pot quedar enrere en la construcció d'una societat de la informació local, sinó que ha de plantar cara al nous desafiaments i vetllar per la màxima inclusió social.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E2.10A Fomentar programes i professionals per eradicar l'analfabetisme digital, (fractura digital) aprofitant les instal·lacions existents (biblioteques, Punt Òmnia, centres culturals, punts d'accés públics, etc), amb la col·laboració de totes les parts interessades i amb la finalitat de prestar atenció especial als grups de població vulnerables i com a mesura d'igualtat d'oportunitats.

E2.10B Promoure l'accés i l'oferta a l'aprenentatge continuat de les TIC i els seus programes, que abastin les persones que estan al marge de l'ensenyament oficial.

E2.10C Dissenyar programes que capacitin les persones interessades per desenvolupar les capacitats d'autoaprenentatge i desenvolupament, creant confiança i seguretat en la utilització de les TIC. Repensar aquest sector com a formació i inserció laboral.

E2.10D Donar suport a les accions encaminades a promoure i utilitzar les TIC com a foment de les cultures i la seva interacció. Potenciar la diversitat cultural a Salt des de les TIC per a la difusió, conservació i coproducció cultural en la societat de la informació.

E2.10E Utilització de les TIC per intercanviar coneixements, experiències i pràctiques òptimes que promoguin la diversitat lingüística i cultural.

E2.10F Afavorir les TIC, com a dinamitzadores del territori, que vertebrin la informació, que circuli entre barris i comunitats. Que facilitin experiències formatives i interculturals que neixin i es dimensionin en el territori.

E2.10G Crear i posar en funcionament una web de bones pràctiques i accions resultant satisfactòries del Pla de ciutadania, basades en una recopilació de les contribucions de totes les parts interessades i en un mecanisme permanent d'intercanvi d'experiències.

AGENTS IMPLICATS

Consorci per a la Normalització Lingüística, Escola Adults, agents educatius, Ajuntament de Salt (Àrea d'Educació, biblioteques, Àrea d'Integració i Convivència,...).

E3. POTENCIAR LA DIMENSIÓ CULTURAL DE PROXIMITAT COM A EXPRESSIÓ CREATIVA, COM INTERACCIÓ SOCIAL I REFLEX DE LA DIVERSITAT.

JUSTIFICACIÓ

E3.1 El paper dels equipaments públics (sociocultural, biblioteques, ludoteques, museus...) és vetllar per l'accés i l'expressió cultural, per la seva creativitat i difusió; la diversitat cultural creixent implica una nova mirada estratègica sobre les noves necessitats i demandes.

Caldria caminar cap a una xarxa d'equipaments amb una estructura flexible, connectada en el discurs i en la programació de la diversitat cultural i molt propera a la ciutadania.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E3.1A Promoure i facilitar l'accés als equipaments socioculturals, tot vetllant per sensibilitzar sobre el respecte i la normativa d'ús.

E3.1B Promoure noves funcions dels equipaments culturals, com a espais potenciadors d'interacció, producció i creació sorgida a partir de la col·laboració entre persones/ entitats de diferents orígens.

E3.1C Crear noves formes de treball en xarxa per detectar interessos, necessitats i

cercar sinergies que afavoreixin la interrelació i l'intercanvi entre artistes, entitats culturals i tècnics.

E3.1D Volem proposar de forma més concreta la següent escala d'ús públic dels equipaments:

- Que l'equipament Factoria Cultural Coma-Cros es converteixi en un centre cívic, amb un model de CONTINENTS MÚLTIPLES CONTINGUTS INTEGRATS PARTICIPATIUS, obert a les diferents associacions, polivalent, pròxim i dinamitzador del territori.
- Que els diferents locals i espais es converteixin en una xarxa de locals socials als serveis de les entitats i de la comunitat; que agafin la funció de centre cívic, amb els mateixos procediments d'ús i model d'equipament, per anar creant cultura participativa i de servei.
- Recerca i compra de nous espais a curt termini, per tal de fer una previsió de centres cívics a mitjà i llarg termini. Planificar un calendari, fer-lo visible i dotar-lo de pressupost.

AGENTS IMPLICATS

Entitats i associacions culturals, ciutadania amb interessos artístics, ludoteca, Ajuntament de Salt (Àrea de Cultura, biblioteques, museus, Àrea d'Integració i Convivència...).

JUSTIFICACIÓ

E3.2 De la mateixa manera que volem reconèixer la diversitat cultural existent, hem de posar en valor el patrimoni cultural de la ciutat. En aquest sentit, el paper de les arts, en tant que generadores de coneixement, creació, exploració, diàleg i debat esdevenen de cabdal importància.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'Acció)

E3.2A Promoure el reconeixement de la diversitat cultural de Salt sobre la base del patrimoni cultural de la ciutat i promoure la interacció, el coneixement i el diàleg intercultural.

E3.2B Fomentar el coneixement de la història i el patrimoni cultural de la ciutat a tots els ciutadans i especialment als nouvinguts, visibilitzant les aportacions que al llarg de la història han fet persones i col·lectius procedents de diversos orígens.

E3.2C Crear una iniciativa d'artistes per Salt, on es desenvolupin accions des de diferents disciplines, amb la finalitat d'interrelacionar-nos, crear i fer desenvolupament comunitari.

E3.2D Recollir les tradicions dels diferents països acollits, recollir-les en els tallers d'història local, fer-ne divulgació i estudi.

E3.2E Tenir en compte el procés migratori com a part de la història, recollir-lo i divulgar-lo, a partir de persones grans o referents.

AGENTS IMPLICATS

Escoles i agents educatius, entitats i associacions culturals, ciutadania amb interessos històrics i artístics, Ajuntament de Salt (Àrea de Cultura, Àrea d'Integració i Convivència...).

JUSTIFICACIÓ

E3.3 Perquè la diversitat cultural es tradueixi en enriquiment cultural és fonamental, en primer lloc, reconèixer i posar en valor aquesta diversitat. Però perquè es produeixi un procés real d'enriquiment, és imprescindible que hi hagi interacció, diàleg i intercanvi cultural. Cal impulsar i donar suport a iniciatives que visibilitzin i posin en valor la diversitat cultural del poble.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E3.3A Aprofitar l'agenda anual de celebracions populars (Festa Major, Cavalcada Reis, Carnaval, Fira Cistell...) i els cicles culturals (temporada alta...) per fer visible la diversitat cultural com a base d'intercanvi i cooperació.

E3.3B Col·laborar amb Caritas, entitats culturals i corals per fer un concert solidari sobre cançons populars i cançons de bressol del món.

E3.3C Impulsar projectes de producció cultural basada en el mestissatge, la interculturalitat i la innovació creativa.

E3.3D Impulsar creadors, artistes i entitats culturals en bagatges culturals d'arreu que resideixin a la vila, que liderin accions, que promoguin iniciatives (ex. hip-hop...).

E3.3E Impulsar projectes que utilitzin les arts i els processos creatius comunitaris com a elements transformadors i potenciadors de la interacció i la convivència als barris.

E3.3F Divulgar un calendari anual de festes i celebracions, que prevegi la interculturalitat i la pluralitat cultural. Crear un sistema d'articulació dinamitzada entre les iniciatives i els col·lectius. Respondre a les preguntes: Qui pot col·laborar?

Amb qui puc coproduir? A qui li pot interessar?

E3.3G Potenciar la primera festa intercultural, sense caure en folklorisme; que les iniciatives sorgeixin entre dues o diverses entitats i crear mestissatge o innovació.

E3.3H Potenciar el teatre com a disciplina, aprofitant les arrels actuals del poble i les que moltes persones nouvingudes ja tenien en el seu país d'origen. Estimular aquest interès a partir de grups nous, incorporació a la companyia, fer cicles, teatre social o de denúncia; en definitiva, el teatre com a desenvolupament social i personal.

AGENTS IMPLICATS

Entitats i associacions culturals, ciutadania amb interessos culturals, Ajuntament de Salt (Àrea de Cultura, Àrea d'Integració i Convivència...).

JUSTIFICACIÓ

E3.4 Un altre àmbit que es configura com a clau en els processos de socialització, sobretot en el cas d'infants i joves, és l'esport. El poble de Salt té una gran tradició com a vila esportiva i una àmplia xarxa d'equipaments, serveis i esdeveniments populars esportius. L'esport i els valors positius que genera en termes de solidaritat, esforç i esperit col·lectiu, implicació de les famílies, és un dels millors espais per afavorir la interacció i el coneixement mutu .

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E3.4A Revisar, facilitar l'accés a les instal·lacions esportives municipals, clubs i entitats, així com adequar els horaris per tal de facilitar-ne l'ús.

E3.4B Facilitar la inclusió del màxim de nois/es en l'esport reglat.

E3.4C Oferir activitats extraescolars i durant períodes vacacionals amb l'esport com a centre d'interès, dissenyades i adreçades des d'una sensibilitat preventiva-inclusiva.

E3.4D Impulsar projectes que sobre la base de l'esport afavoreixin la interacció de joves d'origens diversos.

E3.4E Donar resposta a necessitats sorgides com a conseqüència de l'arribada de noves modalitats esportives i facilitar-ne la seva pràctica.

E3.4F Promoure la creació d'equips esportius interculturals.

E3.4G Implicar clubs esportius importants o persones significatives en la promoció d'iniciatives de sensibilització i foment de la convivència en la diversitat a partir de l'esport .

E3.4H Incentivar els clubs i entitats esportives perquè afavoreixin la diversitat cultural entre els diferents equips de les seves categories.

AGENTS IMPLICATS

Clubs esportius, escoles de primària i instituts, agents esportius, Ajuntament de Salt (Àrea d'Esports...).

JUSTIFICACIÓ

E3.5 Facilitar espais per a la creació i la innovació cultural així com per a l'intercanvi interdisciplinar. Concertar accions entre Ajuntament i sector privat per fomentar el sector cultural, l'acollida i la dinamització de noves iniciatives, lligades al sector audiovisual i al sector cultural.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E3.5A Creació d'una obra emblemàtica (ex. Portes de les cultures al Parc Monar,) que identifiqui Salt i els seus valors de pau i diversitat promoguda per artistes i amants de l'art, a partir d'un disseny consensuat incorporant Salt en les rutes de turisme cultural.

E3.5B Incentivar la col.laboració amb el nou Centre d'Art Escèniques des de diferents àmbits i iniciatives relacionades amb la diversitat.

AGENTS IMPLICATS

Agents culturals públics i privats, empreses culturals o altres sectors, Ajuntament de Salt...

E4. LES RELACIONS SOCIALS DE COOPERACIÓ HAN DE MILLORAR EL BENESTAR QUOTIDIÀ I LA IMPLICACIÓ EN LA GOVERNANÇA PARTICIPATIVA.

JUSTIFICACIÓ

E4.1 Les democràcies representatives s'han d'envoltar de nous elements, si volen comptar amb la màxima i plural participació del teixit associatiu i ciutadà, per acostar-nos a una ciutat possible i desitjable. Calen moltes mirades i esforços de tots els agents per aconseguir aquesta transformació que aproximi interessos

divergents i articuli la cooperació, per a una millor qualitat de vida i cohesió de la vida al poble i per a tots els saltencs i saltenques.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E4.1A Creació de la Taula de Ciutadania amb el consens de tots els grups municipals i amb les principals entitats de Salt, pactant els seus objectius i el seu funcionament per tal que planifiqui, coordini i impulsi les iniciatives sorgides del Pla de ciutadania.

E4.1B Revisar la seva representativitat i crear un procés participatiu a partir de totes les parts implicades. També serà important que les sessions estiguin obertes a d'altres entitats i col·lectius en qualitat d'oients. Per tant a la Taula de Ciutadania poden participar representants i oients.

E4.1C Crear un codi ètic que reguli la participació, els procediments i el tractament de la informació.

E4.1D Vetllar perquè la comunicació de les actes, els documents i les informacions promogudes des de la Taula de Ciutadania arribin al màxim d'entitats en temps real, i les noves tecnologies facilitaran aquesta tasca.

AGENTS IMPLICATS

Grups polítics de Govern municipal de Salt, representació de l'associacionisme, entitats socials.

JUSTIFICACIÓ

E4.2 La construcció d'equipaments cívics, públics i de proximitat ha d'esdevenir en les polítiques culturals i socials una estratègia urgent, i la seva planificació ha de ser concreta i progressiva.

Els equipaments municipals de proximitat no només tenen una missió clau en el desenvolupament cultural de les persones i la comunitat, sinó que esdevenen un generador continuat d'interrelacions; són un suport de la vertebració de la comunitat i un valuós recurs per a la integració social.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E4.2A Potenciar l'adquisició d'espai públic per a la construcció d'equipaments culturals de proximitat (centres cívics, casals de barri...) per tal d'afavorir dinàmiques de participació i cohesió social.

E4.2B Vetllar per l'adequació de l'equipament, que respongui a les necessitats i demandes de la ciutadania, que siguin polivalents, intergeneracionals i

descentralitzats.

E4.2C Vetllar per una programació plural on la diversitat cultural sigui un eix vertebrador des dels seus inicis.

E4.2D Afavorir un pla d'usos de fàcil accés, on la titularitat sigui municipal, però la gestió compartida, potenciant la participació ciutadana i associativa com a motor.

AGENTS IMPLICATS

Ajuntament de Salt, associacionisme, entitats i col·lectius...

JUSTIFICACIÓ

E4.3 La riquesa del teixit associatiu del poble és la millor mostra de la seva vitalitat, perquè simbolitza el compromís de molts ciutadans en la defensa d'interessos comuns. L'associacionisme veïnal, comercial, de mares i pares a les escoles, d'activitats culturals, d'entitats compromeses, l'esportiu... són espais claus de participació i d'implicació en assumptes col·lectius. Per altra banda, les persones que han anat arribant a la nostra vila els darrers anys també han creat noves realitats associatives que cal tenir presents pel dinamisme i la cohesió social que poden aportar.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E4.3A Impulsar o renovar la Taula d'Entitats de Salt (Coordinadora) com el gran referent participatiu, que faciliti la informació (web, c/e...) i que esdevingui observatori comunitari i promotor d'iniciatives socioculturals.

E4.3B Impulsar estratègies de suport per a la incorporació de persones de referències diverses a les xarxes associatives a la ciutat (associacions de comerciants, veïns, famílies...).

E4.3C Incorporar les entitats d'origen immigrant als consells participatius sectorials (Taula de Ciutadania, Dones, Joventut...)

E4.3D Col·laborar per promoure mecanismes potenciadors de la interacció i cooperació entre el comerç autòcton i el d'origen immigrant.

E4.3E Proporcionar formació i eines pràctiques a les entitats i actors del territori per tal que incorporin la perspectiva intercultural en la seva tasca quotidiana als barris.

E4.3F Facilitar la llista actualitzada de les entitats de Salt, a partir d'una guia o altres

documents, per tal de fomentar la interrelació i fer-la àgil.

E4.3G Potenciar un programa de ràdio (on altres mitjans de comunicació) per donar a conèixer la riquesa de la diversitat al nostre poble. Cal que els col·lectius nouvinguts hi tinguin una participació activa i lideratge en l'elaboració, presentació i comunicació del programa.

E4.3H Promoure les parelles per a la ciutadania, que, a banda d'aprofundir en els aspectes lingüístics, poden traspasar-se informació de tradicions, costums, valors...de les seves cultures. El recull es podria editar.

AGENTS IMPLICATS

Ajuntament de Salt, associacions de veïns, associacions culturals, associació de famílies, juvenils, comercials... de Salt.

JUSTIFICACIÓ

E4.4 Salt té en aquests moments un nombrós associacionisme promogut per ciutadania nouvinguda, que forma part del teixit associatiu del poble i constitueix un potencial clau. Tanmateix encara està molt en una fase embrionària des del punt de vista organitzatiu i té unes articulacions dèbils.

MESURES PROPOSADES (d'estructura / de projecte / d'acció)

E4.4A Donar acollida i suport en temes de funcionament, locals i d'organització interna, i facilitar les relacions administratives.

E4.4B Donar suport en els aspectes de programació i formació complementària.

E4.4C Afavorir la coordinació i interrelació amb altres entitats.

E4.4D Conscienciar perquè en els seus objectius no es perdi la identitat cultural.

E4.4E Potenciar la participació en programes i accions comunitàries.

E4.4F Creació temporal de la Taula d'Entitats Estrangeres per tal de defensar, promoure i reforçar les accions particulars i conjuntes que portin a terme.

AGENTS IMPLICATS

Associacionisme vinculat a la població nouvinguda, associacionisme en general, Ajuntament de Salt...

5. CONCLUSIONS i PROPOSTES

---

1. Quines dificultats, problemàtiques, mancances i potencialitats es donen específicament al poble de Salt en aquesta primera dècada de principis del segle XXI? Quines provenen d'un context global i quines li són específiques? Quines similituds podem contemplar amb altres municipis i què és el que l'identifica i el singularitza? Hem revisat el paper de la història quant a les migracions? Fins a quin punt hem deixat moments històrics fonamentals mal resolts? Es poden controlar els canvis socials? Hi ha sectors socials o barris enquistats amb tendència a guetitzar-se, quines respostes es poden plantejar?

Aquestes són algunes de les preguntes que m'he fet per acostar-me a un plantejament d'intervenció. Les respostes no són ni immediates, ni fàcils. Llegint documents interns, revistes d'entitats (Gramsc 2010), segurament trobaríem qüestions semblants sense resposta, i camí encetat de 10 anys abans.

Salt té massa qüestions obertes, que cal tenir presents al planificar. Qüestions que s'han de plantejar des de perspectives diverses i amb voluntat d'anar tancant, pensant a llarg termini. La coresponsabilitat i un lideratge ferm i continuat ha de presidir aquest procés.

La complexitat de la situació, la dinàmica social oberta i amb molta mobilitat, fa que les noves iniciatives quedin atrapades en aquesta xarxa multiproblemàtica, costa de concretar el futur. El Pla de Ciutadania de Salt, malgrat la voluntat d'ordenar, forma part d'aquest puzzle, i haurà de tenir present els criteris de futur i sostenibilitat. La seva virtut és la transversalitat, el seu enemic la dispersió i reiteració de plans. El repte inicial és saber construir complicitats i encetar processos de respostes reals i immediates a les demandes i problemàtiques.

2. Salt com a municipi ha sofert en pocs anys un alt índex de concentració humana de diverses parts del món. La seva immigració prové principalment per situacions de pobresa. El municipi de Salt no està preparat ni per una acollida massiva, ni per generar riquesa des del propi municipi. Històricament té estructures socioeconòmiques dèbils, i més quan les empreses tèxtils i construcció han entrat en fallida. La concentració i intensitat dels processos migratoris influeixen notòria i qualitativament en la vida del poble de Salt, deixant una demografia complexa. L'acumulació de factors de risc d'exclusió social agreuja exponencialment la problemàtica. Els interessos del mercat immobiliari creen un desplaçament

territorial, als residents antics, a tres nivells: la marxa del municipi, el desplaçament cap a noves i modernes zones urbanitzades i els que no tenen prou poder adquisitiu i s'han de quedar en les zones que provenen de la immigració interior dels anys 1970.

Com es pot realitzar la cohesió en aquestes circumstàncies? Es crea durant molt de temps una doble mobilitat endògena i exògena; per altra banda els recursos interns i la seva generació són molt deficitaris.

Hi ha una certa fractura social, pel sentiment de frustració i desempar dels pares i fills de la segona immigració; que es veuen desplaçats en la competència pels recursos, en l'atenció en general pels nous migrants. Hipersensibilitat, intolerància que s'acaba evidenciant en diverses concrecions de la vida pública i democràtica, des dels processos electorals, en la minsa participació i en manifestacions.

Per un altre costat des de l'aplicació de les lleis d'estrangeria, el tancament d'alguns equipaments públics, la insuficiència i tardança de recursos, l'encaix entre primeres i segones generacions provinents de la immigració generen desconfiances i allunyament entre la nova població arribada i la que té més temps de residència. Els sistemes d'acollida administratius es generen tard, novament apareix la planificació com una demanda central.

3. D'aquesta situació, tres són els col·lectius més vulnerables: infants, joves i dones. Els infants perquè sovint estan a mans d'adults que necessiten, tanta o més socialització que ells. No en va molta població de Salt viu i pensa des d'una situació molt primària. (no penso només en població nouvinguda, la manca d'instrucció és generalitzada) Aquest infants creixen en un cercle de pobresa ambiental i personal que cal trencar. Les situacions de risc d'infants sols pel carrer o places (3 a 5 anys) fan escriure, segurament són una punta, però visible.
4. El segon grup són els joves (15-30 anys), que ja hem explicat que representen el 21,87% del total de la població, amb el 12,64 %, d'origen estranger, provinents del Marroc, Gàmbia i de Mali. Aquest col·lectiu que sovint arriba sense massa formació i amb incorporació tardana al sistema educatiu català, tindrà greus dificultats per a la incorporació al mercat de treball. De totes maneres l'índex de fracàs escolar (joves que no acaben l'ESO) a la secundària a Salt s'estima als volts del 30%, amb independència de l'origen de nacionalitat. El resultat són les poques expectatives que s'obren amb els joves Saltencs, viure sense futur és el desànim.

El mercat de treball els castiga especialment, per no experiència i per baixa formació, en un moment que la demanda és ja especialitzada.

Sovint són molts a casa, en un pis de mides petites, el carrer i la colla es transformen en la nova forma de socialització, situacions de risc i fragilitat si no s'amansen, si no es creen sortides dignes.

5. Tinc la sensació (i esperança) que qui farà la re-evolució de Salt seran les dones. Vertader motor social, de la convivència i pals de paller del grup familiar. Ara per ara la seva situació de manca de treball, viure en societats on el masclisme és notori,... ha generat un seguit de xarxes d'autoajuda i una forta comunicació interna. Aquesta situació (en general) els dóna més temps per la conciliació de tres temes essencials a la vida quotidiana de Salt: temps per la seva instrucció, temps per les relacions socials i temps per l'educació dels fills, per maternatge. Aquests elements treballats des d'autonomia personal i la llibertat, poden possibilitar reforçar un teixit social des d'on bastir promoció per la comunitat i desenvolupament personal. Aspectes que si esdevenen plegats multipliquen i reforcen la cohesió social.
6. Detectem dos dèficits centrals a Salt que generin oportunitats universals en el desenvolupament com a comunitat: l'educació i economia. Tots dos representen futur, factors de motor i potencialitat.
7. L'educació la situo a diferents perspectives. En primer lloc, reforçar els projectes integrals de 0-6 anys. La primera infància permet la connexió immediata entre pares molt pendents dels fills-es, la seva participació ens els afers educatius. Ens acostava als aspectes preventius i de desenvolupament i ofereix més oportunitats i elements d'equitat. S'ha de marcar prioritats educatives, i un gran projecte municipal 0-6 anys és la base per un nou plantejament educatiu.
8. L'esport, representa una gran estratègia del temps d'oci i federat. La seva dimensió d'acceptació social i des dels mitjans la fan un reclam i una demanda de fàcil adhesió. Ara cal organitzar un itinerari ple d'igualtats i oportunitats, que vagi de l'escola a l'esport federat. Que ordeni les múltiples manifestacions, que les interrelacioni i ofereixi recursos i equipaments a l'abast.

9. La formació permanent, especialment per dones i joves, (casa d'oficis, escola adults, cursos i projectes singulars,...) haurien d'establir-se com a recursos estables. Una gran casa de cultura i formació, que connectés i acollés aquesta formació coordinadament al llarg de la vida, i que té com a repte inicial donar resposta als més de mil analfabets que resten a Salt.
10. La recerca i creació d'espais de promoció econòmica, entroncats a la formació. L'escola universitària de ciències de l'esport i la salut, l'hospital han generat expectatives en aquest sentit, com les va generar en el seu dia la universitat de Girona. Salt ha de trobar i pensar les potencialitats que li ofereix la universitat. Un altre filó és l'atracció de grans empreses a través del polígon industrial i per últim, el que va més entroncat amb el Pla de Ciutadania, veure les potencialitats que existeixen entre la diversitat cultural i la promoció econòmica.
11. La situació del poble de Salt requereix ser analitzada i treballada com un repte complex i sistèmic. No podem anar canviant de criteris, ni improvisar. No pot ser abordada des d'una forma desintegrada o simple, on només s'accentuïn o emfasitzin uns determinats factors. Sovint a mercè de les circumstàncies i/o als canvis polítics. S'ha de pensar estratègicament, sumant forces político-socials, precedides d'un observatori permanent.
12. Analitzar des de la globalitat i la complexitat les necessitats, problemàtiques i demandes del territori. La manca de planificació i a llarg termini, són els primers elements de dèficit, que marquen qualsevol iniciativa posterior. Planificació conjunta: política, tècnica i dels sectors socials, en un marc estable i durador. Un gran Pacte Local, amb un lideratge políticament fort, però format per tots els sectors representatius. Que introdueixi elements sociocrítics d'avaluació permanent i dinàmica. L'administració ha de consolidar-lo en el dia a dia i la societat civil, entitats ONG i associacionisme vetllar pel procés democràtic i la seva concreció.
13. Salt necessita, també, la creació d'estructures bàsiques: sostenibles, flexibles i dinàmiques. La proximitat del territori s'ha anat configurant com un factor que ajuda a integrar respostes concretes a demandes que necessiten abordatges integrals. Estructures referents en la proximitat i connectades entre si. És en

aquest nou enfocament on la proximitat adquireix la seva força. Respostes de proximitat: integrals, transversals i descentralitzades; que donin atenció a la complexitat del municipi. Serà funció i tasca principal del Pla de Ciutadania de Salt, vetllar per la promoció i funcionament d'algunes d'aquestes estructures: Taula de Ciutadania, Consell Escolar Municipal, Consell d'Inclusió (LAOS), Coordinadora d'Entitats de Salt, Taula d'Entitats Estrangeres, Grup de treball de Medi Obert, Taula permanent de mediació de conflictes, Comissió d'equipaments de proximitat, la coordinadora d'esplais, Grup de treball en comunicació,...

14. Abans d'entrar en altres aspectes, vull aturar-me un moment en el debat de les idees. Aquest em sembla fonamental per centrar criteris i la posterior presa de decisions.

En primer lloc parlem de ciutadania, superem el criteri de residència, la majoria de la gent que arriba al municipi de Salt és per quedar-se, per tant per integrar-se i formar part d'una comunitat. Discursos com reequilibrar, transferir, ells i nosaltres,... l'única cosa que fan és segregar i amenaçar la convivència. En segon lloc, s'ha de treballar a llarg termini. Cal decisió i valentia política per mirar lluny, creant estabilitat, ho he dit en el punt 12, un gran pacte de futur, des del consens. En tercer lloc objectius que ens uneixin, la millora de l'autoestima com a poble. Trobar elements comuns d'identificació i transformació. En quart lloc s'ha de treballar des de la normalitat. Tots els serveis i recursos són per ser utilitzats per a tots i totes. No cal especificar, ni recursos, ni horaris, ni nivells,... és hora d'assumir lentament i amb respecte, la ciutat diversa. Cinquè lloc discriminar el que és urgent del que és important. Sovint les urgències i aspectes relacionats amb la convivència ens aparten del que és important. El treball amb les segones generacions (que ja són catalans) entraria dins l'apartat d'important, el poble educador, l'aposta pel model intercultural,etc,...

15. La convivència és un dels eixos fonamentals del Pla de Ciutadania. Trobar l'equilibri entre drets i deures, d'igualtat en la diversitat, com diu Alain Touraine, de mantenir identifications amb l'origen —i reconèixer-les—, però demanar també identificació amb la societat d'acollida. Sobre el paper és més fàcil que en la realitat. El compliment dels deures es difícil per tothom, i si la teva situació és d'exclusió, s'hi afegeixen elements de baixa autoestima i cert rebuig social de tot

el que t'envolta. On comença el respecte per la diversitat cultural i on la norma de convivència?, tothom ha d'esforçar-se, ajudar a eliminar dèficits i sensibilitzar per un projecte comú i ètic. L'àmbit personal i el públic, a Salt sovint es confonen, ho es volen confondre. La igualtat s'ha d'anar teixint, requereix de marc democràtics legals i administratius i acceptació social. La llibertat representa assumir l'ús que fas del compromís com a ciutadà, respecte dels drets i els deures, voluntat d'acomodar-te a la comunitat, sentir-se'n part. La diversitat cultural representa, el respecte que tota manifestació cultural hauria de tenir. Cal lluitar perquè algunes conductes individual i particulars no s'elevin a categoria. Això dificulta i evidencia determinades formes de pensar que en porten a processos excloents. Si s'ha d'endegar campanyes i processos de sensibilització aquest n'és un dels urgents, per no polaritzar, ni fragmentar més la societat saltenca.

16. Les actuacions en Medi Obert van centrant aquesta educació pública. L'espai públic concentra una gran part de debat, d'espai a conquerir, d'espai per al consens. El treball amb les comunitats de veïns, la incorporació d'educadors de carrer, agents cívics cada vegada més formats, els mediadors entre comunitat i policia, l'obertura de funcions dels serveis socials, el policia de proximitat... El treball integrat de totes les parts i per zones de Salt. Aquestes apostes ben liderades, amb la informació i el debat actualitzat, i extensiu a la comunitat, poden afavorir algunes respostes. Segurament lentes, però més eficaces que algunes campanyes sobre deures i ordenances.
17. L'aposta pel model intercultural és un debat desdibuixat, ajornat. La premissa "igualtat en la diversitat", podria ser un bon punt de partida. Els drets i deures vénen regits pel fet de viure en una democràcia, cal millorar la seva pràctica i sensibilitzar sobre les responsabilitats de viure en societat. La convivència ha de ser el primer nivell de la cohesió social, i ha de néixer de la llibertat, però també de la responsabilitat.

La diversitat en la seva dimensió cultural ha de ser valorada des del bagatge cultural i com a singularitat personal. És a dir, amb tota la càrrega de cultura (llengua, costums, valors, creences,...) i d'altra banda la dimensió més personal, els gustos, preferències, centres d'interès,... que arrelen en la personalitat i

l'experiència. Sovint es produeix un biaix cap al primer, i acaben basant la nostra relació a partir de la nacionalitat d'origen, oblidant la persona globalment.

18. Etnocentrisme i relativisme cultural són els dos pols que atrapen les accions, segons si ho decanem cap els valors culturals més locals o a centres d'interès més universals. Aquest debat, també està molt incorporat a la societat catalana, amb un nacionalisme creixent, que reforça plantejament etnocentristes. Què passa quan una part de la societat saltenca esdevé invisible i es tanca cada vegada més en els seus valors culturals? Què pot passar si a més ve molt reforçat des de la creença religiosa? Guetos o forteses, una nova barrera per enderrocar.
19. El Salt de la diversitat cultural no té marxa enrere. Caldrà molta sensibilització per entendre la potencialitat, la riquesa que és viure en una societat multicultural. Hi ha massa recel, intolerància i por, per viure tot el que ens uneix. Els valors d'una societat capitalista i neoliberal, ho posen difícil. D'aquí el treball amb les "segones generacions" i des de l'educació. Tot i la tendència a la ciutadania multicultural a tot Europa, l'oposició és molt forta. La interculturalitat ha de fermentar a partir de la convivència, cal tota la intencionalitat provocadora que germini lentament. Des del Pla de Ciutadania la proposem des dels gran espais comuns, des de les institucions educatives i culturals i des de la pràctica d'un associacionisme de coproducció.
20. El paper de l'associacionisme a Salt sempre ha estat rellevant. Malgrat certa dispersió i nivell d'intensitat, el nivell de les entitats Saltenques es pot qualificar de molta potencialitat. La xarxa associativa és diversa i extensa, hi ha censades més de 300 entitats, altra cosa és el seu grau d'activitat. Totes en algun moment de l'any van sorgint com bolets en el bosc de la participació. Per separat tenen valor, però juntes i compartint objectius, multipliquen totes les expectatives. Aquí dos pols sorprenents, que despisten al tècnic novell, les greus dificultats en algun camp més convivencial i la força de l'associacionisme, que es va reproduint dia darrera dia. La voluntat del PCS, és de respecte per la seva autonomia i legitimitat, fugint de les pràctiques clientelars. Crear espais de col·laboració, convivència i coproducció orientats a la comunitat. Donar suport, també, a partir d'un servei permanent que permeti la mediació administrativa àgil i el foment de l'associacionisme com a referent estable.

21. La societat saltenca activa i la xarxa associativa necessita i reclama espais de participació. Espais per formar-se, per crear, per expressar, per relacionar-se, per construir. Crear infraestructures i en temps de crisi és tasca inabastable. Donada la demanda reiterativa proposem tres nivells: reconvertir la Coma Cros en un equipament de proximitat de titularitat pública i gestió compartida amb entitats. Crear una xarxa d'equipaments (locals socials) molt vinculada per la participació del dia a dia,... projectes famílies i fills, associacions de veïns, comunitats d'escala, esplais, xarxa telemàtica, formacions diverses,... Un tercer equipament, és la construcció de nova planta d'una biblioteca multifuncional, model Massagran, en un lloc central, enmig dels barris més desfavorits. Calen polítiques planificades i models on la població participi de la gestió, s'apoderi dels equipaments de proximitat (centres cívics o altres).
22. Un ajuntament amb poca estructura i moltes necessitats, no ha cultivat una cultura organitzativa de treball integrat, ni un lideratge institucional. El desordre és el resultat més evident de la manca de planificació, en aquest cas en les polítiques socio – educatives - culturals. La manca d'agenda i objectius comuns, ha fomentat la dispersió i les duplicitats. Quantitats d'entitats del tercer sector s'han anat desplegant, a voltes amb finalitats i tasques semblants. Fa falta el tronc comú que vertebrí i vagin desplegant-se les polítiques socioeducatives. Treball, n'hi ha per a tothom, cal garantir la consciència de comunitat, acostar lògiques comunes, l'optimització i rendibilitat dels recursos. La seva sostenibilitat, gestionant compartidament els processos, clarificant les expectatives de treball integrat i l'adequació i protagonisme envers la comunitat, el centre vital.
23. De tots els instruments i metodologia tècnica, només vull destacar-ne dos que em semblen essencials: el projecte i la transversalitat.
- El projecte, com a modalitat d'acció, ens han de permetre assajar o experimentar noves formes d'acció o intervenció sobre nous àmbits, incorporant la innovació i el canvi sobre un nucli ben delimitat d'intervenció. Requereix una temporalitat definida i una avaluació rigorosa per extreure els aprenentatges corresponents. Els projectes han de procurar articulació i cooperació amb el màxim d'agents del territori i han de generar adhesions, complicitats i coproducció amb els altres.
- L'existència dels projectes també ens afavoreix en referència a la captació de nous recursos, poden participar en programes o línies de subvenció que promouen

noves experiències o treballar en nous àmbits de intervenció. En aquest sentit, també cal preveure que els projectes demanen més implicació, que cal reconèixer.

24. Durant aquestes conclusions, hem parlat sovint dels mots dispersió i poca planificació. Vet ací una metodologia gastada, però que la rescato essencial com a lluita contra l'aïllament i la individualització: la transversalitat.

Parlar de transversalitat vol dir un canvi de cultura organitzativa; no és només un redisseny estructural, passem de verticalitat a lateralitat, del silenci a la col·laboració. La transversalitat implica treball en xarxa, que invoca complexitat, flexibilitat i obertura. La transversalitat implica, també, confiança. Aquesta se situa en un escenari relacional de proximitat, té el paper de crear vincle, de cercar espais relacionals quan l'administració i la mateixa societat tendeixen a separar-nos, a especialitzar.

La transversalitat, sumada a l'acompanyament crea relacions més profundes entre departaments, àrees sectorials, entre projectes... pot afavorir la resposta a aquests reptes. La transversalitat posa en contacte diferents punts de vista, és generadora d'intel·ligència col·lectiva, ens ajuda a prendre millors decisions. La transversalitat crea espais d'interacció i col·laboració, permet un millor aprofitament dels recursos, ens pot fer més eficients i eficaços.

25. Fomentar la pràctica del català com a llengua pública comuna. Aquesta divulgació inicial en els processos d'acollida es va perdent en la quotidianitat. Assegurar que tots els membres de la societat saltencs tinguin la possibilitat d'adquirir competències lingüístiques bàsiques en la llengua pública comuna. Compartir una llengua situa les persones que la parlen en un pla d'igualtat i s'eviten els riscos d'exclusió per motiu de desconeixement lingüístic, crea cohesió.

Reforçar el català com a llengua de la cultura d'acollida i vehicular, sensibilitzar pel seu respecte. Garantir, els recursos per a l'ensenyament del català als nous catalans i catalanes, així com del foment de seva la utilitat i la capacitat d'ús en tots els àmbits de la vida pública.

No es tracta tant de perdre la riquesa de l'aprenentatge de les diferents llengües, com de no bandejar la llengua d'acollida. Afavorir i potenciar, també, l'ensenyament de les llengües dels països d'origen de la població. Afavorir el reconeixement de la diversitat lingüística dels països d'origen, amb especial

atenció a aquelles llengües utilitzades per les persones immigrades residents a Salt que han patit algun tipus de discriminació en els seus països d'origen.

26. Salt ha tingut grisos i ombres en el tractament dels mitjans de comunicació respecte a la immigració i la diversitat cultural. No podem renunciar a un tractament digne, i per altra banda li cal tractament de reconeixement. El que es guanyi pel seu treball, innovació o novetat, ni més ni menys. Fomentar la comprensió del fet migratori a través dels mitjans de comunicació, fomentar la visibilització dels nous catalans i catalanes des d'una normalitat plural. Difondre les bones pràctiques en el tractament de la diversitat en els mitjans, evitant la representació reiterada de les imatges estereotipades de la immigració. Establir eines periodístiques, potenciar bones pràctiques i la redacció d'estil. Localitzar i analitzar els mitjans audiovisuals creats per les persones migrades i estudiar les seves funcions.

Establir una connexió permanent i estable entre mitjans de comunicació i ajuntament, no esperar a la notícia tràgica per sortir. Cal prevenció, mecanismes de confiança, entenent que cadascú té un paper, però entenent la pluralitat i amb ètica professional.

27. Vull cloure les conclusions del treball sobre l'elaboració i aplicació del Pla de Ciutadania de Salt, sobre el paper estratègic que ha de tenir l'educació.

Podem parlar de ciutat educadora quan aquesta intenta instaurar, amb totes les seves energies, la ciutadania plena, activa i diversa. Quan estableix canals permanents de participació, incentiva l'organització de les comunitats perquè assumeixin el control social de la ciutat. La ciutat educadora persegueix la utopia de les ciutats justes, productives, democràtiques i sostenibles, que són aquelles que estableixen una nova esfera pública de decisió compartida. Que creen noves relacions, noves formes de gestió, nous espais de negociació i estimulen la re-apropiació de les ciutats pels seus ciutadans-es. N'hi ha prou per començar, amb la voluntat política basada en una ètica, en un projecte comú, on situem al ciutadans-es al centre i una ciutat per transformar conjuntament. Una ciutat que l'estimem, que en volem forma part i vetllem pel seu futur.

6. EL PAPER DEL PEDAGOG-A

Al pedagog que desenvolupi les funcions en el Pla de Ciutadania de Salt li caldrà endinsar-se en dos dels materials humans que configuren l'arquitectura de la vila: les persones i la comunitat.

Farà bé el pedagog de principis de segle XXI de revisar críticament la societat on constitueix la seva pràctica. Què vol dir fer pedagogia, en una realitat neoliberal, líquida, de la immediatesa, de la individualitat, consumista, postmoderna, informacional,...amb tots els paranys i nous rols que això comporta.

Aquests canvis no es limiten a transformacions estructurals sinó que estan units a nova dinàmica social oposada a certs interessos i que crea nous centres de conflicte i de poder. En aquest sentit els sectors que ocupen posicions socials privilegiades disposen també del poder simbòlic de decidir quina és la cultura valorable, quins sabers són prioritzats i quins resten apartats i relegats.

Pensar en un disseny d'intervenció pedagògica des del Pla de Ciutadania de Salt (PCS), és trobar l'equilibri entre local i global, on s'acumulen dimensionades moltes de les tensions que provoca la crisi en una superfície reduïda i amb pocs recursos.

Ens trobem davant d'una incertesa i una tensió provocada perquè “allò que compta, el poder, la riquesa, la tecnologia, la informació, s'estructura en una xarxa global. Però l'experiència, la democràcia, la identitat, és local. És a dir, allò que compta és global i allò que ens importa és local” M Castells (1994)

Davant d'aquestes transformacions socials i culturals, cada vegada més ràpides i més radicals, cal elaborar respostes pedagògiques que possibilitin el comprendre i transformar l'experiència existencial. L'objectiu de l'educació (Freire, 2001) ha de ser el crear les condicions perquè les persones s'apropiïn de les paraules i puguin dir i decidir. A més, ens recorda que no hi ha cultura ni història sense innovació, sense creativitat, sense curiositat, sense llibertat... d'aquí la necessitat d'una educació que les estimuli.

La proposta d'estructura (de pal de paller) d'intervenció és emmarcar la matèria primera que anomenàvem al principi, persones i comunitat, en quatre eixos: l'espai comunitari quotidià, la participació en la construcció del projecte de poble, entendre

l'educació des de la vila educadora i la cultura des de l'expressió cultural. Treballar pel desenvolupament de les persones i la promoció de la comunitat des d'una dimensió de diversitat cultural.

Aquest quatre eixos han quedat sotmesos a 170 propostes concretes i obertes a les que vagin sorgint, per tant, no es tracta tant de plasmar accions com les competències, les eines i els valors fonamentals que orientaran aquesta acció.

Faig un repàs d'algunes de les competències bàsiques que hauria d'observar una pedagogia, que pretén ciutadans i ciutadanes educadors-es en la diversitat.

Una primera i principal competència social i ciutadana és la responsabilització dels actes que un fa i el compromís actiu per millorar la societat en la qual ens desenvolupem. Aquestes dues actituds, responsabilitat i compromís actiu, constitueixen un principi fonamental de viure en societat. Malgrat la seva obvietat inicial, ens trobem el difícil que és practicar-les en el dia a dia. No en va, la intervenció en medi obert, en comunitats, l'acompanyament, la mediació són línies d'acció educatives compensatòries actuals en l'agenda de molts educadors i professionals de Salt. La millor manera d'adquirir-les és practicar-les de forma conscient cada dia, aquesta consciència vol motivació i canvi, estabilitat en la persona i en el context. Molta de la població saltenca viu en estadis molt primaris, amb una característiques de multi-problematicitat, que necessiten respostes educatives, entre d'altres, sistèmiques i complexes. La creació d'expectatives personals, reconèixer-te, és la base de la convivència, per acostar-te a l'altre i a la comunitat.

Una altra competència essencial, és la de dimensió ètica. Aquesta té la seva base en el respecte a principis de valors universals, que els podríem cercar en la Declaració Universal dels Drets Humans. Només així podrem aconseguir una ciutat alliberada de certs determinismes d'ordre social i cultural, per exemple: l'origen, l'ètnia, la religió, el gènere, etc. Segurament ha arribat el moment en què a les places o els fòrums ciutadans hàgim de negociar i renegociar el significat d'aquets mots, revisar el concepte solidaritat des d'un enfocament humanista de l'educació. No és fàcil, sovint sentim declaracions de polítics i ciutadans que confonen immigració amb pobresa, procedència i capacitats,... comunicació que ens aboca a la segregació. Perdem el sentit de projecte ètic comú. Dividim Salt en nivells, en bàndols, que allunyen de la convivència. El pedagog-a, haurà de detectar aquesta comunicació

segregadora, estar amatent a fer propostes de canvi. Els prejudicis, les actituds separadores, si estan arrelades no seran fàcil de trencar. Aquest, al meu entendre representa un graó bàsic, segurament el primer graó de tota l'escala. Guanyar el sentir-se part, forma part d'una societat.

Per últim un altre tret característic de la competència social i ciutadana és l'acceptació crítica de la societat que ens envolta. Aquesta ha de tenir un fet previ: el paper de l'educació ha de ser el de contribuir a construir una societat més justa i equitativa. Acceptar críticament la societat significa aproximar-s'hi sota un enfocament holístic i complex. Per actuar dins aquesta complexitat, cal formar-se en la reflexió i en la capacitat crítica, tot adquirint una flexibilitat de pensament per comprendre i millorar aquesta realitat. El paper de l'educació és la clau que ha d'obrir la porta a la comprensió i posteriorment de transformació. Salt és en grans proporcions una societat molt primària, l'educació ha de ser l'eina de re-volució. D'aquí que cal més planificació, més reflexió conjunta, més recursos sostenibles, pensar i fer plegats, com a comunitat educativa.

Podem parlar de cultura i educació, quan es comparteixen idees, que formen part de projectes que ens vinculen i que ens comprometen amb uns objectius comuns. Potser seria un bon moment per desenvolupar una cultura en la qual es reconstitueixin comunitat basades en les interrelacions i disposades a cooperar. No hauria de ser aquest el punt de partida de tot el projecte de ciutat, la confiança i la voluntat de crear un projecte plegats?

Salt ho necessita urgentment. Si ho mirem des de la perspectiva de l'educació ens convindria pensar en comunitats que es fonamentin en un alt nivell de comunicació sostingut per una actitud profundament respectuosa que vetlla pel reconeixement dels seus membres, els acompanya i els considera. Entendre que la seva dinàmica de funcionament hauria de ser altament cooperativa. D'alguna manera, les comunitats garanteixen una estabilitat en el manteniment de les comunicacions dins d'un mateix territori, a la vegada que han de ser prou flexibles i permeables per poder integrar i tenir cura, de l'aiguabarreig amb altres cultures, més enllà de desitjos particulars i grupals.

Temes importants com la diversitat, l'autoorganització i, una vegada més la cooperació, responen com a ciutat educadora com ens trobem instal·lats en la nostra

societat. Aquests tres aspectes són els que sostenen la perspectiva de la complexitat, una perspectiva necessària a l'hora de fer front als reptes importants, i que sens dubte afavoreixen el principal objectiu de la ciutat educadora: el desenvolupament i el benestar dels seus ciutadans. (oblidant la procedència, construir des de la diversitat).

Parlaré, en síntesi de les principals funcions del pedagog-a, agrupades en grans apartats, posats a l'abast pel Col·legi de Pedagogs i Pedagogues de Catalunya (COPEC):

Les funcions principals a realitzar, hauran de ser en l'apartat de desenvolupament: les d'assessorament, formació i creació d'estructura i cultura.

En una funció més organitzativa: assessorament legislatiu, direcció i gestió, identificació i connexió de serveis i recursos, i molt important innovació.

En la funció més analítica: disseny organitzatiu, investigació, exploració i diagnòstic, planificació, seguiments i avaluació.

Els ajuntaments, i Salt no és l'excepció, han augmentat la contractació de professionals provinents dels estudis de pedagogia pels seus departaments i projectes. A poc a poc l'educació ha anat guanyant importància en les polítiques locals, no és només el departament d'educació qui ha sofert aquest augment; participació, lleure, habitatge-mediació, promoció econòmica i ara ciutadania, són exemples de professionals provinents de la pedagogia que treballen a l'ajuntament de Salt.

El significat de l'educació permanent, així com el seu sinònim "l'educació al llarg de la vida", l'expressaven els grecs quan parlaven de "paideia", paraula amb la qual es referien a tot tipus de relacions, influències, ensenyaments, aprenentatges... que rebien els ciutadans en l'àmbit de la "polis". No hi havia cap diferència entre l'educació del sistema i l'educació de la societat, del temps per a l'educació i temps per a la vida.

Si considerem les transformacions de les societats, els canvis que es generen en allò social i en allò econòmic, cal, possiblement, repensar noves finalitats en l'educació

social, de l'educació oberta al món. L'educació cal que es converteixi en una eina per fer realitat la utopia de la cohesió social i l'adveniment de la democràcia. Des d'aquesta concepció abastarem unes pràctiques educatives al voltant de les quals cal vertebrar polítiques socials innovadores per fer realitat les finalitats de l'educació que proposa Delors (1996) per al segle XXI: “aprendre a conèixer, aprendre a fer, aprendre a ser i aprendre a viure junts”. En paraules de Gimeno (2001) l'educació ha de ser un instrument per a la conquesta de l'autonomia i de la llibertat, i a la vegada fomentar l'establiment de llaços socials.

Paulo Freire destaca que una de les tasques de la pedagogia crítica i alliberadora és promoure la legitimitat del somni ètico-polític de la superació de la realitat injusta. Pensar críticament la realitat social, política, cultural i històrica present i desafiar-la des de l'educació constitueix el fonament de la pedagogia de l'esperança.

Aquest repte de convocar-nos per a treballar per un nou Salt, una nova ètica des dels drets i des de les incerteses que s'esdevenen de la vida social, ha de suposar-nos una motivació personal i col·lectiva.

És una utopia?. Com ens diu José Beltrán (2002) una utopia “no és un im-possible, sinó un “topos” o lloc no creat (encara), o el que és el mateix, un espai (encara) per crear, i en aquest sentit, un imperatiu: un dret que hem d'assumir com obligació, com a deure”.

Davant de la impressió de cert pessimisme hem de recordar a Antonio Gramsci i aprendre a viure i treballar amb el “pessimisme de la raó i amb l'optimisme de la voluntat”. Confiança en les nostres capacitats per a “començar i per a prosseguir el viatge de l'esperança” (Beltrán, 2002).

L'educació ha de facilitar, provocar espais de desenvolupament integral, harmoniosos i continu pels ciutadans i ciutadanes de Salt, a la vegada que pren consciència en la participació en la vida de la societat. Diàleg constant entre persona i comunitat, persones i comunitats, entre comunitats.

Potser la vertadera naturalesa de la vida consisteix en lluitar per continuar sent, la vida és un procés d'autorenovació, un procés a compartir l'experiència fins que aquesta es converteix en una possessió comuna. A mesura que les societats es fan

més complexes augmenta la necessitat d'una educació més arrelada a elles. Salt necessita aquesta dosi d'educació al llarg de la vida, que li generi múltiples oportunitats que li enforteixin les arrels democràtiques. Que esdevingui una societat oberta i participativa, transformadora, creativa i inclusiva. Fruit d'una reflexió plural i debat profund, sense presses, ni afanys personals.

La comunitat de la diversitat a Salt, hauria de ser una idea poderosa, la seva concreció una finalitat compartida. Crear un model de poble, amb personalitat pròpia, integrada, interdependent amb el territori del qual forma part, fent compatible contextualització i universalitat.

7. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Ajuntament de Barcelona. (2010) Pla Barcelona Interculturalitat. Publicacions.
- Ajuntament de Canovelles. (2006) Document base: Pla de ciutadania de Canovelles.
- Ajuntament de Girona. (2005) Programa marc de la Xarxa de Centres Cívics de l'Ajuntament de Girona.
- Bauman, Z. (1999). *Trabajo, consumismo y nuevos pobres*. Barcelona: Gedisa.
- Besalú, X. (2010) *Formar ciutadans i ciutadanes per una Catalunya plural, lliure, desacomplexada i justa*. VIA, rev centre d'est. J. Pujol, nº 13. Barcelona.
- Brugué, J. (2010). *Transversalidad en los proyectos locales: de la teoria a la pràctica*. Fundación Kaleidos.red. Gijón: Ediciones Trea.
- Butlletí dels GRAMC, abril 2010. *Memòria 2009*. Girona
- Carbonell, F. (2006) *L'acollida (Acompanyament d'alumnat nouvingut)*. Barcelona: Editorial Eumo. Universitat de Vic.
- Carmona, M. Rebollo, O. (2009) *Guia operativa d'acció comunitària. Acció Social i Ciutadania*. Ajuntament de Barcelona.
- Escobar, G (coordinador). (2011). Informe. Prevenció de conflictes: estudi sobre la problemàtica de la joventut de Salt per al seu desenvolupament social i cultural. Projecte DER2008-05041 Ministeri Educ -UdG estudis de criminologia. Girona.
- Feu, J Besalú, X. "Salt: una altra mirada". Revista Avenç, núm. 367, abril 2011. Avenç SL, Barcelona, 2011.
- Generalitat de Catalunya (2005) Pla de ciutadania i immigració 2005-2008. Departament de Benestar i Família. Secretaria per a la immigració.
- Generalitat de Catalunya (2009) Pla de ciutadania i immigració 2009-2012. Departament de Benestar i Família. Secretaria per a la immigració.
- Gómez-Granell. Vila, Ignaci. (coord) (2001) *La ciudad como proyecto educativo*. Barcelona: Octaedro.

- Lucas Martín, j. (2006). La ciudadanía para los inmigrantes: una condición de la Europa democrática multicultural. Eikasía. Revistade filosofia , 4. Madrid
- Marina, JA. (2006). *Aprendre a conviure*. Barcelona: Columna.
- Martinell, Pau. (2010) *Les polítiques culturals en els processos d'integració de persones nouvingudes*. Servei de Polítiques de Diversitat i Ciutadania de l'Àrea d'Igualtat i Ciutadania de la Diputació de Barcelona
- Moreu, AC. (2002) Projecte de recerca: "L'aprenentatge de la ciutadania durant l'ESO. Teoria i pràctica". Facultat de Pedagogia de la Universitat de Barcelona.
- Naval, C. (2000) *Educación ciudadana: la polémica liberal-comunitarista en educación*. Navarra: S.A Ediciones Universidad de Navarra.
- Navarro, L. (2004) La escuela y las condiciones sociales para aprender y enseñar. Buenos Aires: Edit.lípe-Unesco.
- Portela, M. Neira, I. (2003) *Capital social: las relaciones sociales afectan al desarrollo*, Colección Documentos, Institut Internacional de Governabilitat de Catalunya. Barcelona.
- Rebollo, O. Subirats, J (2008) Doc. *La proximidad como valor y como práctica en las políticas públicas locales*. Jornada de treball: Proximidad, equipamientos y servicios. San Sebastián. Fundación Kaleidos.red.
- Roca, J (2007) Treballar amb la comunitat. Pedagogia i planificació estratègica comunitària. Treball de pràcticum, Facultat Ciències de l'Educació. UdG.
- Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración. (2010) Guía per al disseny i l'elaboració de plans locals de sensibilització. Madrid.
- Solé, C. "Cohesión Social e inmigración". (2011) *Revista Internacional de Sociología* (RIS). Vol.69,núm.1, gener-abril, 9-32, Madrid.
- Subirats, J. Albaigés, B (coordinadors) (2006) Educació i comunitat. Reflexions a l'entorn del treball integrat dels agents educatius . Col. Finestra oberta, núm 48. Fundació Jaume Bofill, Barcelona.
- Touraine, A. (2005). *Un nuevo paradigma para comprender el mundo hoy*. Barcelona: Paidós.

8. ANNEXOS

ANNEX 1 PREGUNTES PER DINAMITZAR EL PROCÉS PARTICIPATIU

*PREGUNTES QUE ES VAN REALITZAR PER ENCETAR LA REFLEXIÓ

5 PREGUNTES A LES ENTITATS I ALS CIUTADANS ACTIUS

1. Com valora l'augment de la diversitat sociocultural dels últims anys a Salt?
2. Quins factors dificulten les relacions de convivència entre els ciutadans Saltencs d'orígens diversos?
3. Quins factors faciliten les relacions de convivència entre els ciutadans Saltencs d'origen diversos?
4. Quins creus que han de ser els elements comuns que haurem de compartir les persones de diferents orígens culturals per conviure?
5. Pots descriure algun espai d'interculturalitat o de convivència intercultural a Salt?

5 PREGUNTES A PROFESSIONALS

1. Com ha afectat l'augment de la diversitat sociocultural dels últims anys al teu àmbit?
2. Quines conseqüències ha tingut aquest impacte a les polítiques elaborades des de la teva àrea - projecte?
3. Partint de la visió interculturalista, quins punts forts i febles identifies en el teu àmbit professional?
4. Què creus que s'ha de fer per aconseguir els reptes i els objectius que planteja el model intercultural des de el teu àmbit?
5. Quins indicadors es podrien utilitzar per mesurar l'assoliment d'aquests objectius?

*Extret del document Pla de Barcelona Interculturalitat, març 2010, Ajuntament de Barcelona.

ANNEX 2 FITXA DE SEGUIMENT DEL PCS

PLA DE CIUTADANIA SALT Fitxa de Seguiment accions

fitxa	
-------	--

NOM ACTUACIÓ

	DATA	
--	------	--

OBJECTIUS

- 1.
- 2.

DESCRIPCIÓ

DESTINATARIS / PARTICIPANTS

DESENVOLUPAMENT ACCIÓ

PLA DE CIUTADANIA DE SALT – fitxa de Seguiment

ORGANITZACIÓ / PARTICIPANTS

Nom i cognoms	Entitat/servei	telèfon	Adreça electrònica

COST GLOBAL

concepte	euros

SEGUIMENT COMUNICACIÓ

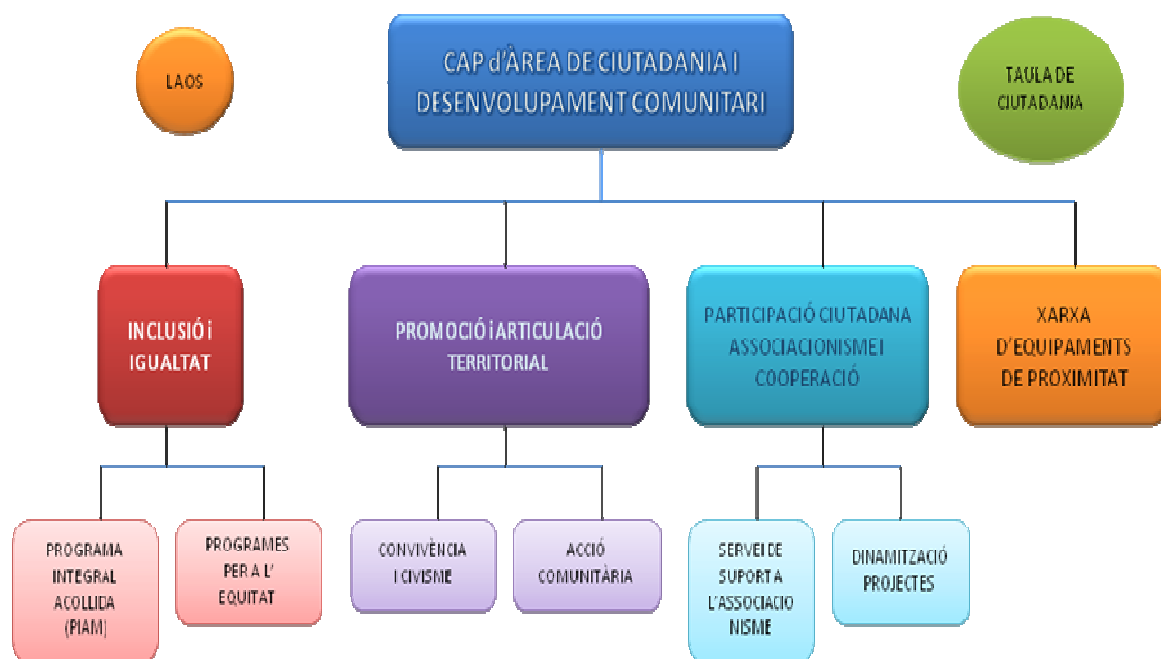
CONCEPTE	TASCA

AVALUACIÓ

<p>[En relació als objectius: indicadors operatius / marcar els valors estàndar de referència]</p> <p>[En relació als/les participants]</p> <p>[En relació de les parts del procés]</p> <p>[En relació de la part estratègica: impactes i innovació]</p>
--

ANNEX 3. ORGANIGRAMA ACTUAL ON S'UBICA EL PCS

PROPOSTA D'ÀREA DE CIUTADANIA I DESENVOLUPAMENT COMUNITARI

9. RESUM i DESCRIPTORS

9.1 RESUM

Elaboració i pràctica d'un Pla de Ciutadania al municipi de Salt 2011-2015, és un exercici sobre la praxi fonamentat en el treball comunitari.

L'objecte fonamental d'estudi és com es pot viure en plenitud la ciutadania a partir de la constitució d'una societat fonamentada en la diversitat cultural. Quins són els principals reptes, quin paper hi han de jugar els actors –polítics, societat i tècnics –, quins instruments i recursos hi contribuïran.

El treball Pla de Ciutadania està dividit en dues parts diferenciades, en la primera se situen els conceptes que han de donar marc i orientació a les propostes pràctiques que s'hauran d'executar, descrites en la segona part.

9.2 DESCRIPTORS

- CIUTADANIA
- DIVERSITAT CULTURAL - INTERCULTURALITAT
- CIUTAT EDUCADORA
- TREBALL COMUNITARI